



UNIUNEA EUROPEANĂ



Fondul Social European
POSDRU 2007-2013



Instrumente Structurale
2007-2013



MINISTERUL
EDUCAȚIEI ȘI
CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE

uefiscdi

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013
Investește în oameni!

**Higher Education Policy Series
No. 12**

**Cadrul strategic pentru internaționalizarea
Învățământului Superior din România
Analiză și recomandări**



UNIUNEA EUROPEANĂ



Fondul Social European
POSDRU 2007-2013



Instrumente Structurale
2007-2013



MINISTERUL
EDUCAȚIEI ȘI
CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE

OIPOSDRU

uefiscdi

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013
Investește în oameni!

Cadrul strategic pentru internaționalizarea învățământului Superior din România. Analiză și recomandări

AUTORI:

Eva Egron-Polak, Hans de Wit, Madeleine Green, Giorgio Marinoni, Monica Calotă,
Mihai Korka, Dumitru Miron, Zeno Reinhardt, Ligia Deca, Cristina-Ramona Fiț.

DESIGN:

Panțir Cristian-Andrei

TRADUCERE

Sabina Androne

București, noiembrie 2015



IEMU

Internationalizare Echitate
Management Universitar

CUPRINS

Listă de abrevieri	4
Introducere	5
Capitolul 1: Contextul global și european în schimbare	10
Contextul global în schimbare	10
Tendențe globale în învățământul superior:	10
Tendențe globale în internaționalizare	11
Tendențele și evoluțiile europene în internaționalizare	14
Concluzie	17
Capitolul 2 – Contextul național	19
Tendențe în societatea românească	19
Evoluția învățământului superior din România	20
Tendențe și dificultăți în învățământul superior românesc	22
Concluzie	26
Capitolul 3 - Internaționalizarea învățământului superior românesc	28
Evoluția internaționalizării	28
Internaționalizarea la nivel național	29
Puncte tari și puncte slabe	34
Concluzie	36
Capitolul 4 – Principalele descoperiri și observații cu privire la internaționalizarea instituțională, direcțiile dezvoltării strategice și scopuri viitoare	38
Percepții instituționale asupra punctelor tari, punctelor slabe,	38
oportunităților și amenințărilor	38
Scopuri instituționale pentru internaționalizare	40
Observațiile echipelor de experți	42
Recomandări din cadrul Proiectului „Politici publice fundamentate în	43
Învățământul Superior: o premisă necesară pentru dezvoltarea României”	43
Concluzie	44
Capitolul 5 - O viziune asupra internaționalizării învățământului superior din România pentru anul 2025	46
Fundamentare	46
Procesul de elaborare a viziunii	46
Bazele unei Strategii Naționale	47
Concluzie	50
Capitolul 6 – Scopuri, obiective și acțiuni pentru strategia	52
națională de internaționalizare	52

Introducere	52
Pilonii Strategiei Naționale.....	52
Recomandări din partea Instituțiilor de învățământ superior participante în proiectul IEMU	53
Obiective strategice propuse și acțiuni pentru o Strategie Națională	54
Pașii următori.....	58
Listă tabele și figuri.....	60
ANEXE	61
Anexa 1 - Autori.....	61
Anexa 2 – Lista celor 20 de universități partenere în cadrul proiectului IEMU	65
Anexa 3 - Exercițiul de viziune – Carduri factorii schimbării.....	66
Anexa 4 – Recomandări din partea instituțiilor de învățământ superior participante în proiectul IEMU.....	73

Listă de abrevieri

ANCS - Autoritatea Națională pentru Cercetare Științifică,
ANPCDEFP - Agenția Națională pentru Programe Comunitare în Domeniul Educației și Formării Profesionale,
ANR - Autoritatea Națională pentru Cercetare Științifică,
ARACIS - Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior,
CNRED - Centrul Național de Recunoaștere și Echivalare a Diplomelor,
CEEPUS - Programul Central European de Schimburi pentru Studii Universitare,
CeQInt - Certificate for Quality in Internationalisation (Certificatul pentru calitate în internaționalizare),
ECA - Consorțiul European pentru Acreditare,
EAIE - Asociația Europeană pentru Educație Internațională,
EEA - Spațiul Economic European,
EHEA - Spațiul European al Învățământului Superior,
UE - Uniunea Europeană,
PIB - Produs Intern Brut,
HE - Higher Education (Învățământ Superior),
HEIs - Higher Education Institutions (Instituțiile de învățământ superior),
IAU - Asociația internațională a universităților,
IEMU - Internaționalizare, Echitate și Management Instituțional pentru un Învățământ Superior de Calitate,
ISAS - Serviciul de Consiliere pentru Strategii de Internaționalizare,
ISI - Indexarea Științifică Internațională,
MAE - Ministerul Afacerilor Externe,
MECS - Ministerul Educației și Cercetării Științifice,
MECT - Ministerul Economiei, Comerțului și Turismului,
MOOCs - Platformă de cursuri gratuite online,
UEFISCDI - Unitatea Executivă pentru Finanțarea Învățământului Superior, a Cercetării, Dezvoltării și Inovării,
USP - Unique Selling Point (Propunere Unică de Vânzare),
OECD - Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică,
POSDRU - Programul Operațional Sectorial “Dezvoltarea Resurselor Umane”,
PPS - Purchase Power Standard (Standardul Puterii de Cumpărare),
R&D - Cercetare & Dezvoltare,
RNCIS - Registrul Național al Calificărilor din Învățământul Superior,
UNESCO - Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură,
WB - Banca Mondială.

Introducere

Internaționalizarea învățământului superior este în egală măsură un proces inevitabil (întrucât învățământul superior răspunde cerințelor dinamice ale globalizării și concomitent cu acestea trece printr-un proces automat de internaționalizare), cât și o strategie la care se poate apela în mod deliberat astfel încât guvernele, instituțiile și comunitatea academică să se adaptează rapid la un mediu în continuă schimbare. Numărul de țări din Europa și din lume, care dezvoltă strategii naționale este în creștere, iar Europa ca regiune este, de asemenea, în curs de dezvoltare a politicilor și programelor de sprijinire a activităților de internaționalizare în statele membre. Unitatea Executivă pentru Finanțarea Învățământului Superior, a Cercetării, Dezvoltării și Inovării (UEFISCDI) se angajează să asiste actorii decizionali din România în dezvoltarea politicilor și programelor de învățământ superior care să împuternicească universitățile din țară și să le permită să conceapă și să pună în aplicare strategii constructive de schimbare, inclusiv în internaționalizare. Acest Cadru Strategic pentru Internaționalizarea Învățământului Superior din România. Analiză și Recomandări (Cadrul) este în conformitate cu această aspirație.

UEFISCDI, în parteneriat cu Asociația Internațională a Universităților (IAU), a apelat la un număr de experți români și internaționali pentru a reflecta cu privire la cele mai bune modalități de a stimula instituțiile românești de educație în intensificarea eforturilor de internaționalizare la nivel instituțional și național. Acest deziderat a fost urmărit în cadrul implementării proiectului "Internaționalizare, echitate și management universitar pentru un învățământ superior de calitate" (IEMU) (136180). Recunoscând interacțiunea esențială dintre strategiile și inițiativele naționale și cele instituționale, proiectul a servit unui scop dublu: asistența în dezvoltarea de strategii de internaționalizare a 20 instituții de învățământ superior din România și furnizarea de probe, analize, și recomandări ca elemente cheie pentru o posibilă strategie națională pentru internaționalizarea învățământul superior românesc.

Lista de experți români și internaționali care au fost implicați în proces la nivel instituțional și respectiv național este inclusă în acest document ca Anexa 1. Lista instituțiilor din România care au finalizat strategia de internaționalizare ca parte a acestui proiect este inclusă ca Anexa 2. Toate aceste instituții au răspuns unui apel public, deschis pentru participare și au fost selectate de UEFISCDI astfel încât să se asigure o cât mai mare diversitate a universităților din punctul de vedere al răspândirii lor geografice, a tipologiei instituției, a dimensiunii acesteia etc.

În paralel cu aceste activități, UEFISCDI a demarat trei inițiative complementare care reprezintă astfel elemente integrante ale Cadrelui. Aceste inițiative includ elaborarea Blueprintului al unei structuri pentru promovarea sistemului de învățământ superior din România; un portal pentru furnizarea de informații privind oferta educațională a României - Study in Romania (Studii în România) - www.studyinromania.gov.ro; și un sistem de indicatori de referință în ceea ce privește dimensiunea internațională a educației, care poate fi utilizat pentru a evalua și a măsura progresul în internaționalizarea învățământului superior românesc. Rezultatele acestor inițiative sunt prezentate pe site-ul proiectului www.iemu.forhe.ro.

Metodologie

Acest document se bazează pe o serie de studii și discuții, inclusiv un proiect anterior, în care a fost realizat un studiu pilot de internaționalizare în sistemul de învățământ superior din România, precum și evaluările și analiza a cinci studii de caz instituționale întreprinse

de către UEFISCDI, în colaborare cu IAU^[1]. De asemenea, este susținut de o analiză cuprinzătoare a contextelor globale, europene și regionale, care modelează România și sistemul său de învățământ superior precum și de o analiză critică a istoriei recente a dezvoltării de politici și a mediului național de dezvoltare sectorială și instituțională. Totodată, documentul este fundamentat prin studiile instituționale de auto-evaluare întreprinse de 20 de universități românești participante la proiectul IEMU^[2], care au fost urmate de vizite ale echipelor de experți români și internaționali care s-au angajat în discuții cu reprezentanți ai universităților într-un exercițiu interactiv care a implicat mai multe părți interesate pentru a crea o perspectivă a internaționalizării învățământului superior românesc până în 2025. În crearea acestui Cadru, autorii s-au angajat de asemenea în cercetare științifică, au monitorizat tendințele de internaționalizare și evoluțiile de politici publice într-o serie de națiuni și au organizat mai multe întâlniri.

Cadrul a fost elaborat pentru a sprijini factorii de decizie politică din România în dezvoltarea unei strategii naționale de internaționalizare. În elaborarea unei strategii naționale, este esențial pentru actorii responsabili cu elaborarea strategiei nu doar să învețe de la alte națiuni, dar, de asemenea să înțeleagă interesele și nevoile universităților românești; scopurile și obiectivele lor, și provocările cu care se confruntă în acest domeniu. Scopurile, obiectivele strategice, și posibilele acțiuni care sunt recomandate spre a fi luate în considerare de către factorii de decizie din România în acest Cadru sunt, prin urmare, bazate pe o analiză a aspirațiilor, constrângerilor, capacităților și provocărilor naționale și instituționale.

Structura Cadrului

Acest document este organizat în capitole distincte care reflectă experiența colectivă și analize multiple, atât în interiorul cât și în afara României. În urma introducerii și discuției inițiale a conceptelor și definițiilor de internaționalizare, care sunt esențiale pentru înțelegerea restului Cadrului și a recomandărilor sale, textul este structurat în următoarele capitole:

Capitolul 1: Contextul Global și European în Schimbare

Capitolul 2: Contextul Național

Capitolul 3: Internaționalizarea Învățământului Superior Românesc

Capitolul 4: Principalele descoperiri și observații cu privire la internaționalizarea instituțională, direcțiile dezvoltării strategice și scopuri viitoare

Capitolul 5: O viziune asupra internaționalizării Învățământului Superior din România pentru anul 2025

Capitolul 6: Scopuri propuse, Obiective și Acțiuni pentru o Strategie Națională privind Internaționalizarea

Considerente conceptuale și claritate

Politicile publice trebuie să se bazeze pe o înțelegere comună a diferitelor concepte și un anumit grad de consens cu privire la aceste concepte în rândul tuturor părților interesate. Prin urmare, Cadrul începe cu definiții ale internaționalizării, chiar dacă printre cercetători, practicieni, și factorii de decizie, nu există o definiție unică, universal acceptată a acestui proces complex. Întrucât internaționalizarea este un proces de schimbare dinamică, aflat în continuă evoluție, mai importantă decât găsirea unei definiții unice a internaționalizării învățământului superior este acceptarea faptului că este un proces multi-dimensional care servește scopuri diverse.

[1] Politici publice fundamentate în învățământul superior: o premisa necesară pentru dezvoltarea României, proiect UEFISCDI dezvoltat în 2012-2013.

[2] Internaționalizare, echitate și management universitar pentru un învățământ superior de calitate" (IEMU) (136180), UEFISCDI, proiect derulat în perioada 2014-2015. Pentru mai multe detalii www.iemu.forhe.ro

Internaționalizarea este văzută în mod diferit de către cercetători, lideri instituționali, factorii de decizie la nivel național, sau organizații cum ar fi OCDE, UNESCO sau UE. Cu toate acestea, există o tendință în creștere de a defini internaționalizarea ca un proces polimorf și cuprinzător și de a sublinia faptul că acesta trebuie să fie deliberat, mai degrabă decât receptiv. Definițiile anterioare de Knight^[3], au fost subsumate în definiția mai recentă a “internaționalizării cuprinzătoare”^[4] sau definiția atotcuprinzătoare a OCDE^[5], care accentuează ideea unei culturi de internaționalizare mai pronunțate la nivel instituțional și subliniază necesitatea unei strategii deliberate de a realiza această transformare în toate domeniile și funcțiile instituției. Mai recent, De Wit a actualizat descrierea Knight, definind, internaționalizarea ca “procesul intenționat de integrare a unei dimensiuni internaționale, interculturale sau globale în misiunea, funcțiile și modul de furnizare a serviciilor educaționale de nivel secundar sau superior, cu obiectivul de a spori calitatea educației și cercetarea pentru toți studenții și personalul, precum și pentru a face o contribuție semnificativă la societate”^[6].

Evoluția conceptului de internaționalizare provine dintr-o serie de tendințe distincte, printre altele:

- Natura dinamică a proceselor de internaționalizare și importanța lor tot mai mare pentru reformele instituționale și naționale;
- O critică generală a rațiunilor și scopurilor internaționalizării în arena globală a învățământului superior;
- Cererea pentru responsabilitate sporită a instituțiilor de învățământ superior, cărora li se solicită demonstrarea beneficiilor internaționalizării;
- Investițiile necesare pentru a atinge succesul în internaționalizare.

Acțiuni și strategii comune

Aceste discuții definiții și conceptuale, oricât de importante ar fi ele, în mod inevitabil progresează rapid la problemele de punere în aplicare și de acțiuni și strategii specifice. Discuția despre măsuri concrete adesea evidențiază faptul că liderii instituționali și alte părți interesate și decidenții politici pot urmări obiective diferite sau să se concentreze pe doar pe un aspect limitat de internaționalizare. De prea multe ori internaționalizarea este văzută ca sinonim cu mobilitatea studenților, astfel, subiectele de tipul problemelor legate de schimbările curriculare, cercetare, și / sau eforturile extra-curriculare care îmbunătățesc înțelegerea și competențele interculturale ale studenților sunt prin urmare ocolite frecvent sau marginalizate. Pentru a remedia riscul unei percepții limitate a internaționalizării, Knight distinge între “Internaționalizarea acasă” și “Internaționalizarea în străinătate”.

Pentru Knight, Internaționalizarea acasă constă în strategii și abordări în sala de clasă, în campus sau în comunitatea care ajută studenții să dezvolte cunoștințele și înțelegerea internațională și competențe interculturale. Internaționalizarea în străinătate, în schimb, se referă la activități care necesită trecerea frontierelor, inclusiv mobilitatea studenților,

[3] Internaționalizarea la nivel sectorial / național / instituțional este definită ca un proces de integrare a unei dimensiuni internaționale, interculturale sau globale în scopul, funcțiile și livrarea de învățământ universitar (Knight, J. 2004)

[4] Internaționalizarea cuprinzătoare este un angajament, confirmat prin acțiune, de a insufla perspectivele internaționale și comparative în cadrul misiunilor de predare, cercetare, și serviciile învățământului superior. Acesta modelează etosul și valorile instituționale și atinge întreaga dimensiune a învățământului superior. Este esențial ca acesta să fie îmbrățișat de către conducerea instituțională, guvernare, facultate, studenți, și toate unitățile academice de servicii și asistență. Este un imperativ instituțional, nu doar o posibilitate dezirabilă. Internaționalizarea cuprinzătoare afectează nu numai întreaga viață în campus, dar și cadrele externe de referință, parteneriatele, și relațiile instituției. Reconfigurarea globală a economiilor, a sistemelor de comerț, cercetare, și de comunicare, precum și impactul forțelor globale asupra vieții locale, extinde dramatic nevoia de internaționalizare cuprinzătoare și motivațiile și scopurile acesteia. (Hudzik, J. 2011)

[5] OECD conform Pricopie et al. vede internaționalizarea ca “totalitatea proceselor, al căror efect cumulativ, planificat sau nu, este de a asigura dimensiunea internațională a experienței învățământului superior în universități și instituții de învățământ similare”

[6] De Wit, H. (2015) INQAAHE conference, Chicago, U.S

profesorilor, oamenilor de știință, programelor, cursurilor, curriculum, și proiecte^[7]. Cadrul propus recunoaște și integrează atât aspectele și factorii de decizie din România încurajează politici de învățământ superior și liderii instituționali să ia în considerare două dimensiuni, ca parte a strategiei lor de internaționalizare generală.

Internaționalizarea sub control

În ultimele două decenii, creșterea în importanță a internaționalizării la nivel național și instituțional, precum și extinderea și diversitatea modurilor în care este implementată au dat naștere la o serie de concepții greșite și practici care au ajuns să fie criticate. Voci critice din rândul cercetătorilor și liderilor în învățământul superior, în special în țările în curs de dezvoltare, impută internaționalizării un grad ridicat de comercializare, exportul educației de slabă calitate și crearea sau promovarea exodului de creiere. Există o veritabilă preocupare conform căreia concurența (alături de urmărirea competitivității) înlocuiește cooperarea ca fundament al internaționalizării. Aceste dezbateri, bazate pe cercetare și studii, inclusiv pe Sondaje globale privind internaționalizarea învățământului superior realizate de IAU^[8], au stârnit o nouă reflecție cu privire la scopul pe termen lung și scurt al internaționalizării și impactul acesteia asupra diferitelor părți interesate.

Internaționalizarea încetează, în acest context, să fie privită ca un scop în sine. Aceasta este examinată, analizată, și evaluată în ceea ce privește modul în care contribuie la calitatea învățământului superior, a cercetării și a nevoilor sociale și ce măsura susține valorile academice de bază.

Concluzie

O strategie națională pentru internaționalizarea învățământului superior va fi, fără îndoială, nevoită să recunoască și să reconcilieze multitudinea și legitimitatea diverselor scopuri și raționamentele pentru internaționalizare. În mod ideal, o strategie națională este echilibrată, coerentă, și aliniată la obiectivele instituționale. Acest "Cadru Strategic pentru Internaționalizarea Învățământului Superior din România" își propune să ia în considerare contextele globale, europene, naționale și instituționale în care politica de internaționalizare va fi dezvoltată. De asemenea, este conștient de factorii politici, economici și socio-culturali care ar putea influența capacitatea României de a pune în aplicare strategia. Cu toate acestea, se bazează pe convingerea autorilor că rațiunea cheie în internaționalizarea învățământului superior rămâne exercitarea calității academice în predare / învățare și cercetare. În plus, Cadrul solicită o strategie construită pe recunoașterea faptului că succesul internaționalizării va depinde de împărtășirea obiectivelor de către toate părțile interesate, politici coerente și mecanisme de sprijin stabile, inclusiv a fondurilor.

[7] Internationalisation Remodeled: Definition, Approaches, and Rationales , Knight J. în Journal of Studies in International Education <http://jsi.sagepub.com/content/8/1/5> Versiunea online a articolului poate fi accesată la: DOI: 10.1177/1028315303260832 Journal of Studies in International Education, 2004 8: 5

[8] IAU Global Survey on Higher Education Internationalisation 2003, 2005, 2010, 2014



CAPITOLUL 1

SPACE FOUNDATION

UNION
CENTER
PARKING

212-245-0069 GATGATE REALTY
Peter Morrison, VP

Capitolul 1: Contextul global și european în schimbare^[9]

Acest capitol descrie contextul în continuă schimbare, în care evoluează învățământul superior și dimensiunile sale internaționale. Prima parte evidențiază tendințele globale care modelează lumea de astăzi; descrie schimbări importante în învățământul superior la nivel global și în sistemele și instituțiile de învățământ superior. Cea de-a doua parte a capitolului, elaborată în detaliu, se concentrează în special asupra internaționalizării educației. Aceasta analizează tendințele globale majore și tendințele europene în internaționalizare și emite ipoteze cu privire la viitorul învățământului superior european. Toate aceste dimensiuni și tendințe diferite din mediul general influențează internaționalizarea învățământului superior românesc la nivel național și instituțional.

Contextul global în schimbare

Internaționalizarea nu este un fenomen izolat; mulți factori contextuali și tendințe îi influențează evoluția. Tendințe globale, regionale, și naționale în politică, economie, cultură și demografie au impact asupra fiecărei societăți și asupra instituțiilor sale, inclusiv desigur, asupra învățământului superior. Contextul general al învățământului superior influențează, la rândul său, modul în care națiunile și instituțiile de învățământ superior abordează internaționalizarea.

Printre tendințele globale importante care contribuie la modelarea viitorului pot fi numite următoarele:

- Îmbătrânirea și creșterea populației la nivel mondial;
- Creșterea continuă a fenomenului de regionalizare;
- Expansiunea continuă a fenomenelor de globalizare și migrație;
- Importanța crescută a cunoașterii pentru dezvoltarea economică și competitivitate;
- Acutizarea tensiunilor și a conflictelor interculturale, etnice și religioase;
- Expansiunea continuă a digitizării.

Tendințe globale în învățământul superior:

Schimbările generale menționate mai sus oferă contextul pentru dezvoltarea învățământului superior la nivel global, european, național și, în mod specific, pentru elaborarea strategiilor sale de internaționalizare. Următoarele schimbări în mediul global al învățământului superior – care sunt de asemenea vizibile în contextul European – sunt de menționat:

- Nevoia imperioasă de responsabilitate în învățământul superior
- Transferul costurilor învățământului superior către studenți și familiile lor (spre a fi acoperite de către aceștia);
- Presiune crescută pentru diversificarea surselor de finanțare;
- Impactul tot mai mare al clasamentelor (ex. clasamentelor de universități);
- Creșterea sectorului privat de învățământ superior;
- Solicitari extinse de aliniere a învățământului superior cu piața muncii, inclusiv în ceea ce privește învățarea pe tot parcursul vieții;
- Eforturi pentru îmbunătățirea accesului, echității și incluziunii sociale
- Creșterea gradului de utilizare a tehnologiei în educație, inclusiv a resurselor gratuite și în regim open access, inclusiv MOOCs;
- Solicitări de îmbunătățire a recunoașterii transnaționale a calificărilor;

[9] Acest capitol se bazează pe documentul și exercițiul de construire a viziunii descris în capitolul 5. Lista de carduri folosite în exercițiul de viziune, inclus în Anexa 3, oferă mai multe detalii despre tendințele citate în acest capitol.

- Învățământul superior văzut din ce în ce mai mult ca un instrument al diplomației / soft power;
- Așteptările în creștere cu privire la abilitatea învățământului superior de a răspunde provocărilor globale;
- Impactul tot mai mare al politicilor publice non-educaționale asupra învățământului superior.

Modificări la nivelul sistemelor și instituțiilor de învățământ superior: Ca urmare a acestor schimbări în mediul înconjurător (contextul internațional), instituțiile și sistemele naționale de învățământ superior sunt de asemenea supuse transformărilor majore care trebuie luate în considerare în definirea strategiilor de internaționalizare a educației. Următoarele modificări esențiale sunt caracteristice:

- Apariția unor noi forme de guvernare sistemică și instituțională;
- Presiune crescută pentru diversificare instituțională;
- Accent pe asigurarea calitatii;
- Accent crescut pe calitatea predării, rezultatele învățării și învățământul centrat pe student
- Înmulțirea rețelelor internaționale și parteneriatelor strategice;
- O mai mare cerere pentru servicii studentești de calitate
- Importanță sporită pentru cercetare și inovare
- Îmbătrânirea cadrelor didactice;
- Creșterea importanței acordate valorilor și eticii.

Tendințe globale în internaționalizare

În multe țări, internaționalizarea devine tot mai importantă pentru factorii de decizie politică la nivel național; aceștia consideră procesul de internaționalizare un mijloc de rezolvare a problemelor globale; de creștere a calității în învățământul superior; de producere de absolvenți competenți la nivel global; de generare de venituri; și de atingere a obiectivelor diplomatice. În mod similar, instituțiile au devenit tot mai conștiente de faptul că o educație de calitate este, prin definiție, internațională ca perspectivă și că parteneriatele internaționale sunt esențiale pentru realizarea cercetărilor relevante de ultimă oră. Următoarea explorare a orizontului global relevă tendințe importante în internaționalizare.^[10]

Creșterea importanței internaționalizării educației. Factorii de decizie politică, cadrele didactice și publicul sunt din ce în ce mai convinși de faptul că învățământul superior poate reprezenta cheia pentru multe dintre provocările cu care țările se confruntă. Atunci când internaționalizarea învățământului superior este strâns legată de ambițiile naționale și este parte a unei politici sau strategii mai ample pentru creștere economică și/ sau a influenței naționale, aceasta este, în general, bine finanțată și susținută prin politici de dezvoltare regională. Inițiativele acestora sunt îndreptate atât înspre instituțiile de învățământ superior, cât și înspre promovarea sistemului național de învățământ superior la nivel global. Cu toate acestea, în spatele acestei tendințe generale globale se află diferite contexte, motivații și abordări, în special în economiile și societățile emergente și în dezvoltare. Chiar și în Europa încă există diferențe substanțiale între Nord și Sud, Est și Vest.

[10] Acestea sunt punctele esențiale ale tendințelor în internaționalizarea învățământului superior conform rapoartelor și literaturii din cele șaptesprezece țări, De Wit, H. și Hunter, F. (eds.). (2015). Internationalisation of Higher Education. A Study commissioned by Committee on Culture and Education of the European Parliament. Brussels. http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/540370/IPOL_STU%282015%29540370_EN.pdf. Pentru o privire de ansamblu a politicilor naționale a se vedea, de asemenea Egron-Polak, E. & Hudson, R. (2014). Internationalisation of higher education: Growing expectations, fundamental values: IAU 4th global survey. Paris: International Association of Universities. Accesat la <http://www.iau-aiu.net/content/iau-global-surveys>. and <http://www.iau-aiu.net/content/national-policies>

Elaborarea de strategii naționale pentru internaționalizare. Importanța tot mai mare a internaționalizării a determinat multe țări să își dezvolte o strategie națională pentru internaționalizare. Datorită specificității circumstanțelor fiecărei țări există diferențe între strategiile lor naționale de internaționalizare, dar pot fi observate obiective și țeluri comune. Printre acestea se numără, de exemplu, menținerea unei anume reputații – aspect căruia i se acordă o importanță sporită (de multe ori apreciată printr-un proxy: poziția în clasamentele internaționale), nivelul de vizibilitate și cel al competitivității; competiția pentru studenți și cercetători talentați; vizarea beneficiilor economice pe termen scurt și/sau lung; considerații demografice; și accentul asupra inserției profesionale și implicare socială.

Efectele strategiilor naționale asupra strategiile instituționale de internaționalizare. Există un transfer tot mai pregnant al politicilor de la nivel național la nivel instituțional care în Europa pornește de la nivelul european, ajungând la nivelul național și până la cel instituțional. Când strategiile naționale pentru internaționalizare implementează aceleași obiective și aceiași indicatori de performanță în întregul sistem, rezultatul poate fi omogenizarea strategiilor instituționale, întrucât acest lucru va încuraja instituțiile să adere la liniile directoare naționale, mai degrabă decât să își dezvolte propriile agende. De asemenea, astfel de indicatori tind să se concentreze asupra atingerii de rezultate cantitative, mai degrabă decât calitative. Acest lucru exercită presiune asupra instituțiilor de a se concentra pe creșterea cantitativă, și nu asupra evaluării rezultatelor internaționalizării în ceea ce privește calitatea educației, a cercetării și a serviciilor oferite. Cu toate acestea, în contextul în care strategiile naționale nu sunt încă în vigoare (lipsesc), instituțiile de învățământ superior își dezvoltă propriile inițiative anticipând apariția celor de la nivel național.

Finanțarea insuficientă. Deși finanțarea reprezintă o provocare în majoritatea țărilor, unele universități sunt în situația fericită de a fi sprijinite în eforturile lor de internaționalizare de către guvernele naționale, sau, în cazul Europei, de către Uniunea Europeană. Cu toate acestea, unele țări și instituții centrale și est-europene, inclusiv România, sunt puternic dependente de finanțarea programelor europene (inclusiv fonduri structurale) și nu realizează investiții substanțiale în internaționalizare din propriile resurse naționale și instituționale. Nivelul de importanță acordat internaționalizării afectează diversitatea de mecanisme de finanțare disponibile și/sau accesate, nivelul de finanțare și părțile interesate implicate. Finanțarea poate proveni din surse publice, cum ar fi agențiile naționale, regionale și locale sau din partea stakeholderilor interesați, cum ar fi companiile private și fundațiile.

Creșterea privatizării. Nevoia de a genera venituri este o tendință generală, și chiar și în sistemele bine susținute, universitățile sunt încurajate să dezvolte noi surse de venituri prin activități comerciale. Tendința generală către privatizarea învățământului superior apare și în internaționalizare. Internaționalizarea este considerată din ce în ce mai mult ca fiind un mijloc de a înlocui fondurile publice în scădere prin generarea de venituri provenite de la studenții internaționali. Deși tendința de privatizare este mai evidentă în unele regiuni decât în altele, aceasta este în creștere în Europa, în special în Europa Centrală și de Est.

Intensificarea concurenței. Este evidentă schimbarea de perspectivă, de la o abordare bazată aproape exclusiv pe cooperare la o combinație de cooperare și competiție. Această schimbare se bazează pe obiectivele internaționalizării care includ interesul pentru talent, recrutarea studenților internaționali, parteneriatele strategice, generarea de venituri, clasamentul și poziționarea instituțională. În Europa, se observă trei abordări principale referitoare la concurența în internaționalizare: prima este internaționalizarea ca putere soft cu obiective economice pe termen lung, vizibilă în țările scandinave și în Germania. A doua

abordare reprezintă un accent mai puternic pe obiectivele economice pe termen scurt, așa cum se poate observa în Regatul Unit, cu accent pe recrutarea studenților internaționali și stabilirea programelor offshore. O a treia abordare reprezintă o combinație dintre primele două, și este vizibilă în Olanda și Franța. Cu toate acestea, scăderea demografică și a fondurilor naționale înseamnă că un număr tot mai mare de instituții de învățământ superior își îndreaptă atenția înspre creșterea economică pe termen scurt.

Creșterea regionalizării. Trecerea la regionalizare, adesea inspirată de modelul european, se regăsește la nivel mondial. Influența europeană asupra altor regiuni este vizibilă, dar variază în funcție de structurile de guvernare în diferite regiuni, programe UE, și nivelul de finanțare disponibilă. Țările și regiunile din afara Europei acordă de asemenea atenție deosebită modului în care programele și instrumentele europene (de exemplu, programele de mobilitate Erasmus+, TEMPUS, ECTS, Tuning, suplimentul la diplomă) ar putea fi adaptate.

Creșterea mobilității studenților și a personalului. Numărul de studenți și personal implicați în programe de mobilitate este în creștere peste tot. Rata și volumul creșterii variază, dar numărul de studenți mobili relevă o clară tendință ascendentă – fie că este vorba de mobilități pentru perioade scurte (pentru obținerea unui număr de credite de studiu/credit mobility) sau pentru obținerea unei diplome (pe durata unui program de studiu/degree mobility). În plus, tot mai multe țări se implică în mobilitățile studențești. Printr-o întorsătură interesantă de situație, principalele țări care în general trimit studenți în mobilități pentru obținerea diplomei au început de asemenea să primească din ce în ce mai mulți studenți. Cu toate acestea, în țările în curs de dezvoltare și în multe țări din Europa Centrală și de Est, există un dezechilibru între studenții și cercetătorii care pleacă pentru mobilități față de cei care aleg aceste state ca destinație pentru mobilitățile lor (un număr mult mai mare al studenților outgoing față de studenții incoming). Acest dezechilibru se reflectă în intensificarea fenomenului de migrație a valorilor/creierelor (brain drain), și scădere a calității și a reputației, fără un fenomen invers (de atragere de valori) care să-l echilibreze. Dezechilibrul la nivelul mobilităților în Europa Centrală și de Est este și mai exacerbă de declinul demografic și de populația de studenți aflată de asemenea în scădere.

Inevitabilitatea comparațiilor și creșterea numărului de opțiuni care însoțește procesul de internaționalizare al educației expun și exacerbează percepția asupra deficiențelor instituționale. Aceasta întrucât, creșterea numărului de studenți internaționali conduce la necesitatea de a îmbunătăți calitatea programelor educaționale, precum și a serviciilor pentru acești studenți. Astfel, dezvoltarea de mecanisme puternice de asigurare a calității pentru internaționalizare și de noi servicii pentru studenți sunt din ce în ce mai importante.

Insuficiența datelor. În ciuda creșterii cerințelor de a produce dovezi ale impactului, încă nu există date suficiente cu privire la internaționalizare pentru a efectua analize și comparații exacte și pentru a informa factorii de luare a deciziilor și a fundamenta viitoarele lor decizii.

În Europa, datele privind programele europene și tendințele de mobilitate sunt colectate în mod regulat, iar studiile privind impactul și rezultatele acestora sunt disponibile gratuit. În timp ce unele țări au instrumente sofisticate de colectare a datelor, altele produc doar informații limitate cu privire la activitățile internaționale. Multe instituții din întreaga lume au capacitate limitată de colectare și analiză a datelor, atât a celor calitative cât și a celor cantitative. Este nevoie de mai multe studii cu privire la rezultatele și impactul în internaționalizare pentru a informa instituțiile privind practicile internaționale și a fundamenta politici naționale.

Creșterea numărului de programe cu predare în limba engleză: Limba engleză este limba cercetării și, din ce în ce mai mult, a educației în întreaga lume; predarea în limba engleză a devenit o strategie centrală pentru atragerea de studenți internaționali. În Europa, mai mult de 13.500^[11] de cursuri sunt oferite acum în limba engleză. Cu toate acestea, în ciuda potențialelor beneficii asociate, programele cu predare în limba engleză sunt oferite cu precădere în Țările de Jos, în Țările Nordice, și statele baltice.

Noi domenii de dezvoltare. Există multe discuții în jurul proceselor de **internaționalizare acasă** și de **internaționalizare a curriculum-ului** (și a rezultatelor învățării), reflectând necesitatea de a acorda o atenție mai mare unei educații internaționale pentru toți studenții, nu doar minorității mobile. În unele țări, internaționalizarea acasă nu a fost încă abordată ca o prioritate strategică, în timp ce în alte țări, internaționalizarea curriculum-ului este înțeleasă strict ca metodă de predare într-o altă limbă, în principal engleză, sau ca ofertă de programe în cotutelă (joint) și / sau cu dublă specializare. Acestea din urmă se află în mod clar în creștere ca număr și importanță în multe țări, fiind considerate instrumente cheie pentru internaționalizare, în ciuda constrângerilor de natură juridică, financiară și de asigurare a calității, care încă persistă.

Creșterea **învățământului transnațional** are la bază diverse motivații și include diferite modele. Țările gazdă ar putea fi interesate de deschiderea sistemului lor către furnizori străini ca o modalitate de a face față cererii nesatisfăcute de învățământ superior și/ sau pentru a accelera ritmul reformelor. Programele transnaționale au mai multe origini. Acestea ar putea să se fi dezvoltat în urma legăturilor istorice naționale, instituționale sau personale (ca rezultat al conexiunilor interpersonale între reprezentanți ai diverselor instituții), ca inițiative ale țării gazdă, datorită limbilor de predare care sunt disponibile, ca urmare a creșterii dimensiunii diasporei etc.. În timp ce educația transnațională este dominată de țările vorbitoare de engleză, diverse alte țări europene nevorbitoare de engleză intră acum în procesul dezvoltării unor astfel de programe.

Învățământul digital și, în special, cursurile de tipul Massive Online Open Courses (MOOCs) au fost în centrul multor dezbateri recente referitoare la învățământul superior, inclusiv cea cu privire la modul în care instituțiile de învățământ superior pot dezvolta învățarea digitală, ca parte a strategiei lor de internaționalizare. Învățământul digital și online se află încă în stadii relativ incipiente de dezvoltare, mai ales în Europa, și sunt susceptibile la a fi integrate în învățământul superior într-o gamă de forme de predare și învățare diferite și de multe ori eterogene.

Tendențele și evoluțiile europene în internaționalizare

Internaționalizarea ca proces strategic a luat naștere în Europa prin programul Erasmus al UE. Programul a creat percepții și motivații comune cu privire la internaționalizare în majoritatea țărilor europene, acestea fiind consolidate în continuare prin Procesul Bologna. Internaționalizarea a fost integrată la nivel național și instituțional în majoritatea țărilor din Europa. Deși Europa este văzută în întreaga lume ca un model de internaționalizare, mai sunt încă multe de făcut. Realizările sunt inegale la nivelul diferitelor țări, cu provocări semnificative în sudul și în special în estul și în centrul Europei. Procesul Bologna a promovat transparența în ceea ce privește sistemele, procedurile și finanțarea învățământului superior; Cu toate acestea, există încă diferențe substanțiale între națiunile europene atât din perspectiva implementării asumărilor voluntare din cadrul Procesului Bologna, cât și din cea a dezvoltării sistemelor educaționale. Aceste diferențe influențează modul în care internaționalizarea evoluează în diferite țări și pot reprezenta obstacole în calea dezvoltării

[11] Conform <http://www.studyineurope.eu/in-english>

acestei dimensiuni a educației.

Există un consens larg cu privire la beneficiile internaționalizării pentru societatea europeană și la rolul vital al programelor UE în promovarea și finanțarea mobilității și a cooperării. Respondenții la două sondaje recente privind situația actuală a internaționalizării, Al 4-lea Sondaj Global cu privire la Internaționalizare^[12] și Barometrul EAIE^[13], evidențiază caracteristicile cheie ale internaționalizării în Europa. Rezultatele au indicat că o motivație importantă pentru continuarea internaționalizării la nivel instituțional este îmbunătățirea calității predării și învățării și pregătirea studenților pentru traiul și piața muncii într-o lume globalizată. Respondenții sondajului au considerat politica la nivel regional/ național ca fiind un element extern cheie și un factor influent al politicii instituționale de internaționalizare. Aceștia au raportat că mobilitatea studenților, colaborarea internațională de cercetare și parteneriatele strategice internaționale au prioritate printre activitățile de internaționalizare ale instituțiilor europene.

Tendențele europene în internaționalizare se aliniază la tendințele globale descrise în secțiunea precedentă a acestui capitol. Câteva tendințe suplimentare specifice pentru Europa sunt de remarcat. În primul rând, concurența este tot mai mare în rândul economiilor emergente și a țărilor în curs de dezvoltare, competiție care, în același timp, oferă oportunități pentru o mai strânsă colaborare pe măsură ce aceste țări devin actori tot mai puternici în învățământul superior. În al doilea rând, în plus față de recrutarea studenților internaționali cu scopul de a genera venituri, există o tendință de a recruta studenți și cercetători internaționali talentați, în special în domeniile STEM, pentru a satisface nevoile mediului academic și ale industriei. Aceste nevoi sunt un rezultat al tendințelor demografice descendente, al participării insuficiente a studenților naționali în domeniul STEM și al creșterii cererii de inovare în economia bazată pe cunoaștere.

O a treia tendință se referă la diversitatea modelelor de finanțare pentru internaționalizare în Europa. Modelele și nivelurile de finanțare, taxele de școlarizare, și schemele de burse variază semnificativ între statele europene, rezultând angajamente diferite față de internaționalizare și strategii instituționale diferite de implementare. Acestea generează, de asemenea, o serie de obstacole pentru mobilitate și cooperare. Sunt necesare o mai mare transparență și eliminarea acestor obstacole și a altora pentru a spori oportunitățile de mobilitate și cooperare.

În al patrulea rând, diplomele comune reprezintă o strategie tot mai importantă de internaționalizare în universitățile europene, deși există încă multe bariere în calea realizării lor. Diplomele comune trebuie să se bazeze pe încredere reciprocă și cooperare, aceste aspecte necesitând timp pentru a dezvolta aspectele administrative necesare, astfel încât să garanteze sustenabilitatea.

În al cincilea rând, pe baza atenției sporite atribuite stagiilor de practică în cadrul programului Erasmus+, există o recunoaștere tot mai mare a necesității unei mai bune colaborări între învățământul superior și industrie pentru a spori mobilitatea studenților și a personalului.

O a șasea tendință este recunoașterea rolului personalului academic și administrativ în internaționalizare și nevoia lor de a primi sprijin suplimentar pentru a putea servi obiectivelor de internaționalizare a instituțiilor de învățământ superior. Această recunoaștere are loc în

[12] Egron-Polak, E. & Hudson, R. (2014). Internationalisation of higher education: Growing expectations, fundamental values: IAU 4th global survey. Paris: International Association of Universities. Accesat <http://www.iau-aiu.net/content/iau-global-surveys>.

[13] Asociația Europeană de Educație Internațională (EAIE). (2015). The EAIE Barometer: Internationalisation in Europe. Amsterdam: EAIE.- <http://www.eaie.org/blog/revealing-the-state-of-internationalisation-in-europe-the-eaie-barometer-results-are-out/>

contextul reducerii importanței rolului cadrelor didactice universitare în procesul de luare a deciziilor, ca urmare a centralizării crescute a administrării europene.

În cele din urmă, în multe țări europene persistă dezechilibre semnificative în ceea ce privește mobilitatea de scurtă durată (pentru obținerea de credite) și mobilitatea pe durata unui program de studiu (pentru obținerea unei diplome), precum și discrepanța dintre numerele de studenți outgoing față de cei incoming. Țările din Europa Centrală și de Est sunt afectate în mod deosebit de acest dezechilibru și de scăderea numărului de înscrieri în învățământul superior (corelat de asemenea cu scăderea demografică). Acest lucru necesită atenție din partea guvernelor naționale, precum și la nivel european, deoarece ar putea duce la o divizare crescută în învățământul superior din regiune.

Contextul european pentru învățământul superior și internaționalizare este în continuă evoluție. Inovațiile politice, economice, tehnologice și socio-culturale vor contribui la schimbarea traiectoriei internaționalizării în Europa în viitor.

Viitoare tendințe europene. Pe baza analizei tendințelor actuale, care sunt tendințele ce pot apărea în internaționalizarea învățământului superior în următorii câțiva ani sau în următorii zeci de ani?

În general, probabil că cele mai importante tendințe în internaționalizare vizibile astăzi se vor intensifica. Printre acestea se numără concentrarea asupra creșterii vizibilității, menținerii reputației și creșterii competitivității; competiția pentru studenți și cercetători talentați; căutarea unei strategii care echilibrează câștigurile economice pe termen scurt cu dezvoltarea economică pe termen lung și puterea soft, sau un echilibru între obiectivele pe termen scurt și lung; intensificarea dezvoltării parteneriatelor strategice; și mai multă atenție acordată ratei de angajabilitate și / sau angajamentului social. Factorii demografici (creșterea cererii nesatisfăcute în unele părți ale lumii și a supraofertei în alte părți ale lumii) va influența strategiile naționale și instituționale. Dezechilibrele cu privire la mobilitățile de credite și ale programelor de studiu, precum și diferențele la nivelul finanțării și statutului public / privat al învățământului superior vor rămâne factori importanți cu un real impact asupra strategiilor de internaționalizare. Probabil va exista o trecere de la simple promisiuni referitoare la nevoia de dezvoltare a unui spirit civic global, a solidarității, a eticii și valorilor, la un angajament față de aceste valori asumat prin intermediul strategiilor și acțiunilor.

Cele mai multe strategii naționale și instituționale, în Europa și nu numai, sunt în continuare axate în principal pe mobilitate; câștiguri economice; recrutare și / sau formarea studenților și cercetătorilor talentați; și asigurarea unei reputații bune și îmbunătățirea vizibilității internaționale. Astfel, sunt necesare eforturi sporite pentru a extinde aceste abordări pentru a crea strategii mai cuprinzătoare, în care internaționalizarea curriculumului și a rezultatelor învățării, ca mijloc de a îmbunătăți calitatea educației și a cercetării, vor primi mai multă atenție. Includerea internaționalizării acasă - al treilea pilon al strategiei de internaționalizare a Comisiei Europene, "Învățământului Superior European în Lume^[14]", precum și în alte strategii naționale - este un bun punct de plecare, dar va fi nevoie de acțiuni mai concrete la nivel european, național și, în special, la nivelul instituțional astfel încât internaționalizarea să devină realitate.

O mare parte a efortului dedicat consolidării internaționalizării se va muta tot mai mult în

[14] Comunicat al Comisiei pentru Parlamentul European, Consiliul, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor (Bruxelles, 2013) « Învățământul Superior European în Lume » - <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2013:0499:FIN:en:PDF>

mediul online. Întrucât majoritatea Europei este încă în urmă cu revoluția digitală, națiunile și universitățile sale trebuie să acorde atenție sporită nivelului digital și învățării combinate, acestea fiind instrumente complementare internaționalizării învățământului superior, nu numai prin intermediul MOOCs ci și prin schimburi virtuale de experiență și prin învățarea internațională colaborativă organizată online.

Calitatea internaționalizării educației va necesita de asemenea o atenție mai mare. În acest sens au fost elaborat de către Consorțiul European pentru Acreditare (ECA) a unui “Certificat de Calitate în Internaționalizare” (CeQuInt) și a fost înființat Serviciul Consultativ pentru Strategii de Internaționalizare (ISAS) de către Asociația Internațională a Universităților (IAU), care a fost preluat de mai multe universitățile românești. Acestea două sunt exemple pozitive de instrumente și procese care pot ajuta instituțiile și programele de studiu să își asume o abordare mai strategică a internaționalizării și să confere calitate dimensiunii lor internaționale.

Concluzie

Acest rezumat al tendințelor mondiale și europene sugerează faptul că internaționalizarea este modelată de tendințele care afectează societatea și învățământul superior la nivel global, european și național. Aceasta este încorporată lent în structura învățământului superior și poate fi un instrument puternic pentru îmbunătățirea calității educației și a cercetării, mai degrabă decât o prioritate suplimentară sau în contradicție cu acestea. Cu toate acestea, dimensiunile comerciale sau economice pe termen scurt ale internaționalizării periclitează principiile și valorile academice, astfel încât dezvoltarea sustenabilă internaționalizării în Europa și România necesită politici și finanțare în scopul echilibrării acestor priorități. Un viitor viabil al internaționalizării va necesita un dialog permanent între toate părțile interesate și recunoașterea faptului că parteneriatele avantajoase reciproc sunt piatra de temelie a internaționalizării.

CAPITOLUL 2



Capitolul 2 – Contextul național

Acest capitol oferă o imagine de ansamblu și o analiză a tendințelor sociale, economice și demografice în societatea românească în ultimii 25 de ani și a impactului acestora asupra învățământului superior. Acesta oferă, de asemenea, o imagine a sistemului actual de învățământ superior și a problemelor cu care se confruntă acesta.

Tendințe în societatea românească

Ultimii 25 de ani au adus schimbări profunde în toate aspectele societății românești. Primii zece ani de la căderea comunismului s-au caracterizat printr-o tranziție foarte lentă de la un sistem economic și politic la altul și o scădere a PIB-ului. Schimbarea perspectivelor și a atitudinilor a fost un proces lent, care a necesitat o trecere de la o mentalitate de conformitate față de un stat atotputernic la una de acțiune personală și responsabilitate pentru alegerile individuale.

În timpul primului deceniu al noului secol, România a înregistrat două succese majore: aderarea la UE și la NATO, care simboliza unirea cu lumea occidentală și aderarea la principiile statului de drept și valorile fundamentale ale toleranței, respectului reciproc și transparenței. Cu toate acestea, beneficiile depline ale acestor evenimente importante nu au fost încă realizate.

Economia^[15]: România a înregistrat una dintre cele mai mari rate de creștere din Europa în timpul perioadei 2000-2010, mai mult de 6,5% în 2003-2008. Această creștere a fost însoțită de o creștere rapidă a cheltuielilor publice. Cu toate acestea, economia românească a fost grav afectată de criza financiară globală a anului 2008. În anul 2009, deficitul fiscal a fost de 7,5% din PIB, iar declinul economic a obligat guvernul să pună în aplicare un program strict de reduceri a cheltuielilor publice. Deși economia a început să crească modest începând cu anul 2011 (cu 1,1% în 2011, 0,6% în 2012, 3,5% în 2013 și 2,9% în 2014), cheltuielile din sectorul public încă nu au crescut.

Rata sărăciei a scăzut semnificativ în perioada 2000-2013, de la 36% în 2000 la 22,4% în 2013, ca urmare a creșterii politicilor de protecție socială și a cheltuielilor sociale. Cu toate acestea, o treime din copii trăiesc în sărăcie - acest raport a rămas constant în timp. Familiile sărace sunt concentrate în două dintre cele mai sărace regiuni din România: nord-est și sud-vest. Populația de etnie romă are o rată deosebit de mare a sărăciei de 33%, potrivit unui studiu al Băncii Mondiale din 2014.

Accesul la educație: Populația rurală, care reprezintă 40% din total, înregistrează cea mai scăzută rată de participare la educație și de formare la toate nivelurile educației formale. Potrivit Institutului Național de Statistică, 45% dintre tineri locuiesc în mediul rural, dar constituie doar 24% din studenți. Elevii care părăsesc timpuriu școala sunt concentrați în zonele rurale, unde există acces limitat la programe de învățare pe tot parcursul vieții. În plus, există foarte puține centre de învățare pe tot parcursul vieții în zonele defavorizate din mediul rural. De asemenea, numărul programelor educaționale oferite de școlile tehnice sau de artă și meserii s-au diminuat semnificativ după 2009. Din fericire, începând cu 2012, au existat tentative de a revigora sistemul educației și formării profesionale (EFP) și de a pune în aplicare învățarea prin intermediul stagiilor de practică.

Ocuparea forței de muncă: Economia românească se confruntă cu provocarea unui nivel

[15] Toate datele referitoare la economie sunt extrase din rapoartele periodice ale Institutului Național de Statistică

scăzut de ocupare a forței de muncă și o scădere a populației active. Obiectivul național al României în cadrul Strategiei UE 2020 este de a atinge o rată de ocupare a forței de muncă de 70% pentru grupa de vârstă 20-64 de ani, cu toate că în 2013 aceasta a fost de 65,7%. Rata șomajului în rândul cetățenilor sub 35 este de 25%.

Demografia: În ultimii 25 de ani au avut loc scăderi demografice severe. Populația românească a scăzut în mod semnificativ, de la aproximativ 23.202.000 de locuitori în 1990, la aproximativ 19.981.000 în 2013. Imediat după 1990 s-a observat o tendință de scădere a populației, care a fost intensificată de emigrarea semnificativă după anul 2000, din motive economice. Datorită acestei tendințe, se estimează că numărul de studenți din sistemul pre-universitar va scădea cu 40% între 2005 și 2025, ceea ce va duce la necesitatea unor schimbări radicale în educație. Populația activă redusă și scăderea numărului de studenți din învățământul superior au implicații imediate și pe termen lung asupra capitalului uman din România, precum și asupra ratei de ocupare a forței de muncă și asupra creșterii economice.

Evoluția învățământului superior din România

Toate aceste modificări și tendințe recente au influențat și continuă să influențeze evoluția învățământului superior din România. Acestea vor rămâne prioritare pe măsură ce România urmărește să pună în aplicare strategia UE 2020. După cum prevede Agenda UE pentru modernizarea sistemului de învățământ superior din țările UE "învățământul superior joacă un rol crucial în progresul individual și în progresul societății, prin pregătirea unui capital uman calificat și a unor cetățeni eficienți de care Europa are nevoie pentru a crea locuri de muncă, creștere economică și prosperitate". În Recomandările Specifice României în 2015, Consiliul European evidențiază insuficiența calității și relevanței învățământului superior românesc raportate la nevoile pieței muncii, cu toate că România a început să răspundă acestor provocări.

În acest context, este utilă menționarea obiectivelor României în cadrul Strategiei UE 2020, întrucât acestea vor afecta puternic evoluția învățământului superior:

Obiective UE 2020	Obiective pentru Romania (%)	Romania în 2013-2014 (%)
Rata de ocupare a forței de muncă de 75% în rândul populației cu vârste cuprinse între 20 și 64 de ani	70	65.4
Reducerea sub 10% a ratei de părăsire timpurie a școlii	11.3	18.5
Creșterea la peste 40% a ponderii absolvenților de studii superioare (universitare și non-universitare) în rândul populației în vârstă de 30-34 de ani	26.7	23.8
Participarea a cel puțin 15% din populația cu vârste cuprinse între 25 și 64 ani la învățarea pe tot parcursul vieții	10	1.8

Tabel 1 Obiectivele stabilite de România în contextul Strategiei Europa 2020 și nivelul indicatorilor aferenți acestora pentru anul universitar 2013-2014

Reformele din învățământul superior din 1989: România a cunoscut o transformare dinamică și fără precedent la nivelul învățământului superior în anii de după căderea comunismului. Deși acest lucru este obișnuit pentru țările din Europa Centrală și de Est, mai multe caracteristici ale procesului de reformă și a mixului public-privat în furnizarea de învățământ superior imprimă cazului românesc o nota distinctă.

Înainte de 1989, învățământul superior din România, ca și în alte țări socialiste, a fost furnizat exclusiv de instituții de stat. Predarea a fost puternic politizată, ca și procesul de luare a deciziilor - chiar și în cele mai mici detalii ale administrației de zi cu zi a școlii – care era centralizat la Ministerul Educației. Practic, tot personalul academic al celor 44 de instituții de învățământ superior existente erau membri ai Partidului Comunist, întrucât aceasta era o condiție de angajare.^[16] Înscrierea în învățământul superior era atent controlată și în ultimii ani ai regimului comunist a scăzut la doar 10% din cohorta de vârstă eligibilă. În anul universitar 1989-1990, România a înregistrat un număr total de aproximativ 167 500^[17] de studenți, reprezentând doar 71 de studenți la 10 000 de locuitori.^[18] Înscrierile au fost puternic distorsionate în favoarea studiilor de inginerie, în timp ce înscrierile la științele umaniste, studiile economice, sociale și de drept erau în scădere de la un an la altul.

Reformele au început aproape imediat, dar la începutul anilor 1990, includeau doar “transformări iminente și superficiale”^[19], precum depolitizarea curriculei, reintroducerea mai multor domenii de studiu suprimate în timpul comunismului, în locul unor transformări organice sau de fond. Schimbările guvernamentale frecvente au dus la o evoluție imprevizibilă pentru învățământul superior, însoțită de obiective aflate în continuă schimbare de-a lungul începutului anilor 1990. Ministerul Educației și-a schimbat frecvent domeniile de responsabilitate (precum și numele), adăugând mereu pe lângă accentul asupra educației, interes temporar pentru domenii cum ar fi tineretul, sportul și / sau cercetarea. Au fost aproximativ 20 de miniștri într-o perioadă mai mică de 25 de ani, cu o medie de 15 luni de activitate. Această situație a dus la instabilitate politicilor educației superioare și a demonstrat lipsa de importanță dată educației în politicile publice.^[20]

În ciuda acestei instabilități politice, România a întreprins reforme importante în învățământul superior din 1990 până în prezent. Acestea includ:

- Reforma din 1999 cu privire la finanțarea învățământul superior prin trecerea de la finanțarea pe baza unor indicatori input, la finanțarea în funcție de numărul de studenți înscriși în baza unor indicatori de calitate;
- Introducerea în 2001 a dispozițiilor legale care permit universităților de stat să admită studenți în regim cu taxă alături de studenții pe locuri bugetate;
- Modificări în organizarea și structura majorității programelor de studii ca urmare a participării României în Procesul Bologna;
- Creșterea transparenței și comparabilității rezultatelor învățării, calificărilor, diplomelor și certificatelor din cadrul învățământului superior.^[21]

[16] Nicolescu, L. (2001) Contribution of Higher Education in Transition towards the Market Economy: the Case of Romania. In Kari Luihto (ed), Ten Years of Economic Transformation, vol. III, Societies and Institutions in Transition, LUT Studies in Industrial Engineering and Management no. 16

[17] Eisemon, T.O. et alii (1995) Higher Education Reform in Romania. In Higher Education, Vol. 30, no 2

[18] Korka, M. (2006) Trends in the Development of the Higher Education Sector and of the Quality Assurance in Romanian HEIs. World Bank Seminar on Quality Assurance in Tertiary Education, Sèvres, France, available at: http://siteresources.worldbank.org/EDUCATION/Resources/romania_rom-heis.pdf

[19] Bîrzea, C. (1997) The Dilemmas of the Reform of Romanian Education: Shock Therapy, the Infusion of Innovation, or Cultural Decommunization? In Higher Education in Europe., Vol. 22, no. 3

[20] Cîrstocea, I. (2014) Les restructurations de l'enseignement supérieur en Roumanie après 1990. In: RECEO-Revue d'études comparatives Est-Ouest, vol. 45. no.1

[21] Banca Mondială (2011) Romania – Functional Review of the Higher Education Sector, Raport disponibil la: http://www.worldbank.org/en/country/eu/whats-new?docty_exact=Education+Sector+Review&

Legea Educației Naționale din 2011 prevede cadrul legal pentru o mai mare diferențiere funcțională a instituțiilor de învățământ superior românesc, în funcție de accentul instituțional asupra misiunii de predare și învățare sau de cercetare și inovare. Alte măsuri de reformă în învățământul superior includ lărgirea accesului la învățământul superior și introducerea primelor considerente de echitate în procesul de admitere; consolidarea autonomiei instituționale și responsabilizarea universităților și a școlilor; stimularea parteneriatelor interuniversitare naționale și/sau transnaționale, precum și a parteneriatelor locale și regionale între universități și companii private; și îmbunătățirea continuă a calității, relevanței și eficienței învățământului superior și cercetării.^[22]

Obstacole în calea reformei: Ca urmare a absenței unei viziuni strategice pe termen mediu și lung în învățământul superior românesc și a incapacității Ministerului Educației și a rețelei sale de agenții și comitete consultative care asistă coordonarea centrală a sectorului^[23], multe dintre aceste reforme sunt neterminate. Unele au fost puse în aplicare în mod necorespunzător; altele au produs cerințe birocratice de raportare, dar nu au reușit să creeze un impact semnificativ asupra predării și învățării sau asupra cercetării. Tentativele de inițiere a reformelor au generat, de asemenea, tensiuni între Ministerul Educației, universități și părțile interesate (inclusiv studenți, cadre didactice, cercetători, sindicate și angajatori).

Unul dintre obstacolele majore ale procesului de reformă este lipsa de date cuprinzătoare, sistematice și accesibile publicului cu privire la activitățile instituțiilor de învățământ superior. Abia în ultimii ani a fost recunoscută această problemă și integrată în procesul de reformă. În 2012-2014, Unitatea Executivă pentru Finanțarea Învățământului Superior, a Cercetării, Dezvoltării și Inovării (UEFISCDI) a implementat proiectul "Politici publice fundamentate în învățământul superior", conceput pentru a crește capacitatea de dezvoltare a politicilor publice fundamentate în învățământul superior.

Prin contribuția experților naționali și internaționali, proiectul a generat o serie de studii cu privire la politicile publice existente în învățământul superior, cum ar fi asigurarea calității, internaționalizarea, echitatea, învățarea centrată pe student, instrumente de transparență, colectarea datelor, Procesul Bologna, finanțarea în învățământul superior și creșterea capacității instituționale.^[24] Cu toate acestea, prioritățile și recomandările din aceste studii nu au fost încă transpuse în măsuri concrete de schimbare sau ca principii într-o strategie cuprinzătoare.

Tendențe și dificultăți în învățământul superior românesc

Starea actuală a învățământului superior din România a fost configurată de contextul general politic, social și economic descris mai sus și, în special, de către reformele întreprinse din 1989. Tendențele și dificultățile notabile sunt descrise mai jos:

Diferențierea instituțiilor de învățământ superior: Vorbind din punct de vedere istoric, majoritatea universităților românești s-au concentrat în principal asupra predării și învățării. Doar câteva universități au întreprins activități de cercetare vizibile la nivel național sau internațional. După 2005, accentul crescut asupra performanțelor de cercetare în competiția pentru ierarhizarea academică, precum și o mai bună finanțare a proiectelor de Cercetare, Dezvoltare și Inovare (CDI) înainte de criza financiară din 2008/ 2009 au avut un puternic

[22] Korca, M. (2000) Reforma învățământului de la opțiuni strategice la acțiune. București, Editura Punct

[23] Banca Mondială (2011) Op.cit.

[24] Curaj, A., Deca, L. and Hâj, C.M. (2015) Romanian Higher Education in 2009-2013. The Bologna Process and Romanian Priorities in the Search for an Active European and Global Presence. In Higher Education Reforms in Romania. Between the Bologna Process and National Challenges. Editors: Adrian Curaj, Ligia Deca, Eva Egron-Polak and Jamil Salmi. Springer Cham. Open access at SpringerLink.com

impact pozitiv asupra atitudinii universităților românești față de cercetare. Cu toate acestea, lipsa unei baze de date solide și transparente cu privire la realizările universitare și reducerea drastică a fondurilor naționale de cercetare ca urmare a crizei financiare mondiale, în 2008, și-au pus amprenta asupra eforturilor de cercetare, după această perioadă. În plus, universitățile au fost nemulțumite de exercițiul efectuat în 2011 de clasificare a universităților în funcție de misiune, adică, în funcție de accentul relativ pus pe predare și cercetare.

Cercetare: O parte din reducerile de finanțare pentru proiecte de cercetare pe bază competițională realizate în 2008-2009 nu au fost restaurate. Rezultatul se reflectă în faptul că intensitatea cercetării și dezvoltării române (C&D) este cea mai scăzută din Europa, având asociat doar un procent de 0,48% din PIB în 2011, comparativ cu media EU28 de 2,03%. Aceasta reprezintă mai puțin de un sfert din obiectivul României stabilit la 2% pentru 2020. În afară de reducerea drastică a fondurilor publice pentru cercetare și dezvoltare, la 0,17% din PIB în 2011, nivelul cercetării și inovării în afaceri se află la unul dintre cele mai scăzute niveluri din Europa (25 din UE27). Pe de altă parte, România este bine clasată în raport cu alte națiuni din Europa cu privire la numărul de absolvenți ai programelor de doctorat în științe și tehnologie. Cu toate acestea, fluxul net de cercetători a dus la o valoare estimată de 15.000 de cercetători români care lucrează în prezent în străinătate^[25].

Dezvoltarea învățământului superior: În anii 1990 au fost fondate și acreditate doisprezece universități publice noi, care se alăturau celor 44 de instituții de învățământ superior de stat existente. Incapacitatea universităților publice de a satisface pe deplin cererea pentru învățământul superior a stimulat dezvoltarea sectorului de învățământ privat, în ciuda faptului că în prima etapă, nu a existat nici un cadru de reglementare a calității pentru acești furnizori.^[26] Surse neoficiale susțin că numărul de instituții de învățământ superior privat din România a ajuns la 250 la începutul lui 1990. Cert este faptul că între 1994 și 1996, au existat 92 de instituții de învățământ superior private, care au solicitat autorizația provizorie a Consiliului Național de Evaluare Academică și Acreditare, creat în 1993.^[27] În anul 2004, 67 de furnizori privați de învățământ superior erau înregistrați în România, dar până în 2015 numărul acestora a scăzut la 37, în timp ce alte 10 entități au solicitat în această perioadă autorizație temporară de a furniza programe de învățământ superior^[28].

Există mai multe motive pentru creșterea exponențială timpurie a învățământului superior din România. În primul rând, înainte de 1989, admiterea în învățământul superior era strict limitată. Noile autorități au suspendat conceptul de numerus clausus impus de regimul comunist permițând înscrierea liberă la orice program de studiu în funcție de alegerea candidatului. În al doilea rând, dezvoltarea democratică a societății și a economiei de piață a generat o cerere extraordinară pentru domenii care erau insuficient dezvoltate sau interzise înainte de 1989.

Domenii precum dreptul, sociologia, psihologia, științele politice, științele comunicării, marketing, managementul afacerilor, afaceri internaționale, finanțele și contabilitatea au fost copleșite de cererea studenților. În al treilea rând, absolvenții ai învățământului superior s-au înscris din nou la studii urmând un domeniu diferit de studiu, în speranța obținerii unui loc de muncă mai bun și/ sau a unei poziții sociale mai bune.

[25] Supporting Early Career Researchers in Higher Education in Europe, Romania – Case Study. EU DGV Project VS/2013/0399 available at: <http://www.ucea.ac.uk/en/empres/rs/ecr.cfm>

[26] Korka, M. & Nicolescu, L. (2005) Private Higher Education in Romania. Published by UNESCO-CEPES in 2007 in „The Rising role and relevance of Private Higher Education in Europe”, editori P. J. Wells, J. Sadlak and L. Vlăsceanu. Cluj-Napoca, Editura Presa Universitară Clujeană

[27] Mihăilescu, I. (1996) The System of Higher Education in Romania, București, Editura Alternative

[28] Informații postate pe pagina oficială al Ministerului Educației și Cercetării Științifice: <http://www.edu.ro/index.php/articles/c108/>

Pornind de la aproximativ 164 500 de locuri pe deplin bugetate de stat în 1989-1990, numărul de înscrieri a crescut anual în România, perioada de vârf fiind perioada 2008-2009, atunci când instituțiile de învățământ superior au înscris mai mult de 1,036,000 de studenți. Dintre aceștia, mai mult de 285.000 (27,5%) au fost finanțați din bugetul de stat și înscriși în universitățile publice. Alți 340 000 studenți plătitori de taxe (32,8%) au fost înscriși în universitățile publice. Cei aproximativ 411 000 de studenți rămași (39,7%) erau înscriși în instituțiile de învățământ superior private, plătind de asemenea taxe de școlarizare.^[29]

Declinul înscrierilor: Cinci ani mai târziu, înscrierile în învățământul superior au scăzut la jumătate. În 2013-2014 numărul studenților a scăzut cu 47,8%, la un total de aproximativ 541 000 de înscrieri. În timp ce universitățile de stat au înregistrat o scădere de 26,1%, (aproximativ 461 000 de studenți în 2013-2014, comparativ cu aproximativ 625 000 în 2008-2009), numărul de înscriși în instituțiile private s-a redus cu 80,75%. Doar aproximativ 79.000 de studenți au fost înmatriculați în instituții private în 2013-2014, comparativ cu aproximativ 411.000 cinci ani mai devreme. Numărul studenți pe locuri bugetate a rămas aproape constant în această perioadă, la 290.000 de locuri de studiu^[30]. Chiar dacă adăugăm cei aproximativ 36.000 de studenți români care au ales să urmeze studii universitare în afara țării, nu poate fi ignorată scăderea majoră a coortei de studenți din instituțiile de învățământ superior românesc.

Mai mulți factori au determinat scăderea masivă a înscrierilor de la apogeul din perioada 2008-2009. În primul rând, România trecea printr-o schimbare demografică uriașă. Avortul fiind ilegal sub regimul lui Ceaușescu, în 1990 rata natalității a scăzut cu o treime, fapt care afectează evoluția demografică și inevitabil înscrierile universitare începând cu 2008. În plus, rata de promovare a examenului de bacalaureat (care reglementează admiterea la universitate) la nivel național a scăzut la jumătate datorită combinației dintre un examen mai dificil și măsuri severe împotriva copiatului.^[31] În cele din urmă, interesul studenților în obținerea unei a doua diplome de învățământ superior a scăzut.

Declinul înscrierilor în rândul studenți plătitori de taxă este notabil. Înainte de criza financiară globală, aproape trei sferturi dintre studenți români plăteau taxe de școlarizare în instituții de învățământ superior private sau publice. Având în vedere veniturile relativ scăzute în România și amprenta lăsată de criza financiară, familiile au decis să amâne sau să renunțe la studiile superioare. În ultimii ani, numărul de studenți la taxă a scăzut brusc. În universitățile publice, cu 48,7% mai puțini studenți plăteau taxe în 2013-2014, comparativ cu 2008-2009. În plus, sectorul privat a scăzut cu 5%, ceea ce face ca locuri subvenționate de stat în universitățile publice să fie forma majoritară de învățământ superior (53,1% dintre toți studenții neplătind taxe în 2013-2014).

Nivelul general de educație în România: În ciuda creșterii puternice a numărului de studenți între 1990 și 2008, nivelul de educație în România nu se compară favorabil cu cel al altor țări europene. În 2009, doar 11,4% dintre românii cu vârsta peste 25 ani au finalizat cu succes un program de învățământ superior. Acest nivel modest al proporției cetățenilor cu studii superioare este comparabil doar cu alte două state membre ale UE - Portugalia și Italia, cu 11,5%, respectiv 11,9%. În schimb, Danemarca, Finlanda și Marea Britanie au cu mult peste 30%.

Deși nivelul de educație în țările vecine nu este la fel de mare ca al statelor din cea de a

[29] Datele preluate din: Miroiu, A. & Murgescu, B. (coord) Raport public anual 2013. Starea finanțării învățământului superior și măsurile de optimizare ce se impun. București, UEFISCDI – CNFIS, July 2014

[30] Idem

[31] Usher, A. (2015) Demand Sponges. On HESA Blog on February 23

doua grupă menționată, acestea prezintă niveluri mai ridicate de absolvire a învățământului terțiar decât România: Ungaria 14,7; Serbia 15,4%; Republica Moldova 16,3%; și Bulgaria 20,5%. Având în vedere scăderea drastică a înscrierilor în ultimii ani, este greu de conceput că România va putea să ajungă la obiectivul pentru 2020 care vizează ca minim 17,4% din populația adultă să obțină o diplomă de studii superioare.

Personalul academic: Deși erau de 6 ori mai mulți studenți în 2008 decât în 1989, personalul academic a crescut doar cu 2,6% (de la 11.800 la 31.000). În plus, în 2009, recrutarea de personal nou a fost înghețată și pensionările au dus la o scădere sistematică a numărului angajaților. Între 2008 și 2013-2014 personalul academic a scăzut cu 10%. Astfel, raportul elev / cadru didactic a scăzut de la 33:1 la 19:1.

Finanțare: În 2010, cheltuielile publice pentru învățământul superior au fost estimate la 1% din PIB, în comparație cu rata medie UE27 de 1,26%. În 2011, cheltuielile publice pentru învățământul superior au scăzut la 0,85% din PIB, atingând al treilea cel mai scăzut nivel din UE27, după Bulgaria (0,65%) și Italia (0,83%)^[32]. Cheltuielile per student sunt, de asemenea, mai mici în România decât în restul Europei. În 2011, valoarea medie a cheltuielilor pe cap de student în România a fost de aprox. 4000 PPC^[33], în comparație cu media estimată în UE27 de 10.000 de PPC. Țările nordice alocă aproximativ 15.000 PPC per student, în timp ce Belgia, Franța, Germania, Irlanda și Țările de Jos atribuie aproximativ 12.000 PPS. Republica Cehă, Ungaria, Polonia și Slovenia oferă de la 7.000 la 8.000 PPC^[34].

Asigurarea Calității: În 2005-2006, în conformitate cu angajamentele asumate în cadrul Procesului Bologna, România și-a revizuit cadrele legale, instituționale și metodologice pentru asigurarea calității învățământului superior. Ele sunt acum pe deplin conforme cu standardele europene și liniile directoare (ESG). Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior (ARACIS) este membră a Rețelei Europene a Agențiilor de Asigurare a Calității (ENQA) și una dintre agențiile înregistrate în Registrul European de Asigurare a Calității (EQAR). Aceste afiliere conferă credibilitate managementului calității la nivel instituțional și sectorial. Cu toate acestea, există deficiențe ale procesului de asigurare externă coordonat de către ARACIS. Evaluarea externă a asigurării calității instituționale se bazează predominant pe caracteristicile descriptive și cantitative privind resursele implicate (indicatori de input), decât pe aspecte calitative, cum ar fi eficiența și relevanța rezultatelor de predare și învățare.

Procesul favorizează indicatorii de performanță în cercetare în detrimentul indicatorilor privind calitatea actului de predare-învățare, în ciuda faptului că cele mai multe instituții de învățământ superior din România sunt predominant axate pe predare. Metodologia ARACIS riscă să transforme evaluarea externă a calității într-o cămașă de forță birocratică ce acționează ca o barieră în calea dezvoltării creative și diferențierii instituțiilor de învățământ superior românesc. În același timp, instituțiile de învățământ superior recunosc impactul pozitiv al ARACIS privind consolidarea continuă a învățământului superior românesc – multe dintre reformele prin care a trecut sistemul educațional consolidându-se prin intermediul aplicării și verificării standardelor metodologiei propuse de ARACIS.

[32] Sursa: EUROSTAT 2014, citat în Miroiu, A. & Murgescu, B. (coord) Op.cit. (2014)

[33] PPC este abrevierea pentru paritatea puterii de cumpărare - o unitate monetară artificială dezvoltată de EUROSTAT pentru a facilita comparațiile între țările UE. În principiu, un PPC poate cumpăra aceeași cantitate de bunuri și servicii în fiecare țară. Cu toate acestea, diferențele de preț dincolo de granițe determină cantități diferite de unități monetare locale necesare pentru a achiziționa acele bunuri și servicii.

[34] Idem, EUROSTAT 2014

Concluzie

Ultimii 25 de ani au adus dezvoltări importante în direcția reformei și îmbunătățirii calității învățământului superior, însă există în continuare provocări semnificative care trebuie soluționate. Ca urmare, o economie slăbită de tranziția de la comunism și de criza financiară din 2008; șomajul ridicat; accesul inegal la educație; și scăderile demografice au creat un climat dificil pentru învățământul superior. Astfel, numărul de înscrieri aflat în scădere, subfinanțarea, ratele de absolvire scăzute și deficiențele procesului de asigurare a calității sunt probleme pe care România trebuie să le abordeze în încercarea de a-și îmbunătăți sistemul de învățământ superior și să dezvolte internaționalizarea.



CAPITOLUL 3

Capitolul 3 - Internaționalizarea învățământului superior românesc

Acest capitol urmărește istoria și statutul curent al internaționalizării învățământului superior românesc și analizează punctele tari și slabe din perspectiva politicii naționale.

Evoluția internaționalizării

Internaționalizarea înainte de 1989. România a găzduit studenți internaționali de la începutul secolului al 20-lea, însă proporția nu a depășit 1% din totalul corpului studentesc. Numărul de studenți internaționali a crescut în timpul regimului comunist, atingând apogeul în 1980. Aproape 17.000 de studenți internaționali erau înmatriculați în 1981, reprezentând aproximativ 10% din toți studenții. În timpul regimului comunist, România era printre primele 15 țări din lume în ceea ce privește numărul de studenți internaționali; viziunea dominantă a internaționalizării era aceea de a consolida “alianțe politice”.^[35]

Programele UE și Procesul Bologna. După sfârșitul regimului comunist, România a apelat la Europa în eforturile sale de internaționalizare, în dorința de a construi o societate democratică bazată pe cunoaștere și economie de piață liberă și de a concura pe piața mondială a învățământului superior. Acest lucru a necesitat o schimbare de atitudine față de internaționalizarea învățământului, aceea de a o considera un stimulent/catalizator pentru modificările dorite. În anii 1990 populația studenților internaționali a început să se diversifice ca urmare a unor noi acorduri bilaterale cu țările europene, precum și cu Canada și Statele Unite ale Americii – unele dintre cele mai dezirabile destinații ale mobilităților de studiu.

În 1990-1991, România a demarat programe de schimburi de studenți și cadre didactice în cadrul programelor TEMPUS. În această perioadă, instituțiile de învățământ superior, cu sprijinul Ministerului Educației, au dezvoltat primele programe de studii organizate în limbi străine precum limba engleză, germană, franceză, maghiară, cu scopul de a încuraja internaționalizarea învățământului superior românesc.

În 1996 România a aderat la programul Socrates, din cadrul căruia Erasmus a reprezentat o componentă importantă. Aderarea la programul Socrates a stimulat crearea unei agenții naționale de gestionare a programelor de mobilități rezultate, care acum includ oportunități de mobilitate ERASMUS+ pentru studenți, cadre universitare și cercetători, precum și multe alte programe și proiecte care susțin internaționalizarea învățământului superior românesc.

Procesul Bologna, la care România a aderat în 1999, a fost un factor important al reformei învățământului superior, precum și un factor de internaționalizare. Printre altele, obiectivele cheie ale Procesului Bologna sunt consolidarea competitivității și atractivității învățământului superior european; promovarea mobilității studenților și portabilitatea calificărilor și a creditelor de studiu; extinderea accesului și promovarea coeziunii sociale; și îmbunătățirea calității și a asigurării calității.

Instituțiile de învățământ superior din România au demarat diverse inițiative pentru a atinge obiectivele Procesului Bologna și pentru a se alinia cu sistemele de învățământ din alte țări europene, cum ar fi implementarea celor trei cicluri de învățământ; implementarea ECTS și adoptarea suplimentului la diplomă; promovarea mobilității studenților și a personalului didactic și administrativ; dezvoltarea de parteneriate Erasmus și eliberarea de diplome

[35] Deca, L., Fit, C.R. (2014) “Internationalisation of Higher Education in Romanian national and institutional context”

comune (joint degrees); și dezvoltarea agenției de asigurare a calității (ARACIS). România a creat, de asemenea un Cadru Național al Calificărilor din Învățământul Superior, care este pe deplin compatibil cu Cadrul European al Calificărilor.

Pe lângă faptul că servește drept forță politică pentru internaționalizare și o bază majoră pentru Procesul Bologna, UE a acordat sprijin financiar important prin programe precum Erasmus Mundus, Erasmus și Programele-cadru de cercetare (în prezent, Erasmus+ și Horizon 2020). Dintr-un punct de plecare foarte modest, învățământul superior românesc a construit un palmares de participare la rețele europene și internaționale de cercetare, precum și în programele de cooperare europeană, cum ar fi Tempus și Erasmus (devenite după 2014: Erasmus+). Agenția Națională pentru Programe Comunitare în Domeniul Educației și Formării Profesionale (ANPCDEFP) - agenția română care gestionează Erasmus+, a colaborat cu succes cu instituțiile de învățământ superior pentru a sprijini mobilitatea studenților, a cadrelor didactice și a cercetătorilor.

Internaționalizarea la nivel național

Dintre toate dimensiunile internaționalizării, doar câteva sunt evidențiate mai jos pentru o analiză detaliată, bazată pe disponibilitatea datelor existente. Principalele date provin din procesul de colectare a datelor efectuat în 2011, care a avut ca scop evaluarea universităților și programelor de studiu cu scopul clasificării instituțiilor de învățământ superior în trei categorii, în funcție de misiune și de a crea o ierarhie a programelor de studiu. Acesta a fost un singur proces care a colectat date timp de cinci ani. Alte surse de date au fost de asemenea folosite, însă se pot observa stări conflictuale între datele disponibile din cauza diferitelor surse și metodologii de colectare ceea ce determină diferențe între valorile datelor colectate (de exemplu: unele surse furnizează date numai pentru instituțiile publice de învățământ superior, în timp ce altele oferă date pentru instituțiile publice și private; în plus, unele surse de date nu au fost actualizate).

Programele de studiu în cotutelă. Diplomele în cotutelă sunt un instrument tot mai important de internaționalizare în toată Europa și în lume. În perioada 2009-2010, potrivit datelor colectate în procesul de clasificare națională menționat mai sus, au existat 320 de astfel de programe, de trei ori mai multe față de 2005-2006. Acest număr a crescut, fără îndoială, din nou, în ultimii cinci ani. Nu sunt disponibile informații naționale cu privire la domeniile de studiu acoperite de programele comune/în cotutelă sau privind nivelurile de participare în aceste programe.

Parteneriate bilaterale. Potrivit Ministerului Educației, România are aproximativ 200 de acorduri bilaterale de colaborare cu aproape 100 de țări la nivelul Guvernului și / sau Ministerului Educației. Un astfel de exemplu este acordul interguvernamental cu Republica Moldova prin intermediul căruia se oferă burse pentru studenții din această țară, care reprezintă o mare parte a etnicilor români din străinătate care studiază în România. În plus, instituțiile au încheiat acorduri bilaterale cu universități din întreaga lume. Cu toate acestea, lipsește o bază de date solidă cu privire la activitățile acestor acorduri.

Studenții internaționali înscriși la programele de studiu din România. Potrivit Ministerului Educației, în 2012-2013, numărul total de studenți internaționali (inclusiv etnici români care trăiesc în străinătate) a fost de aproximativ 19.300. Dintre aceștia, aproximativ 9000 au fost etnici români. În 2013-2014, în conformitate cu Consiliul Național pentru Finanțarea Învățământului Superior (CNFIS)^[36] au existat aproximativ 16.000 de studenți internaționali (în creștere față de 10.900 în anul precedent) din care un procent semnificativ erau înscriși în

[36] Consiliul Național pentru Finanțarea Învățământului Superior - furnizează date pentru universitățile publice din România

universitățile de medicină și farmacie. Aceste date indică atractivitatea studiilor medicale și farmaceutice pentru studenții internaționali și realitatea faptului că România nu s-a remarcat ca o destinație atractivă pentru alte domenii de studiu.

Numărul studenților internaționali care nu sunt etnici români a crescut cu aproximativ 24% între 2009-2010 și 2012-2013, ceea ce este un semn pozitiv. Mai puțin îmbucurător este faptul că mai mult de 40% din cei aproximativ 8700 de studenți înscriși la un program de studii în 2012-2013 din afara României sunt de etnie română. În plus, numărul total de studenți internaționali ca parte din populația totală a studenților este mai mică de 5% (inclusiv etnici români), comparativ cu media europeană de 7%. Proportia de studenți internaționali este mai mică de 2% în cazul în care studenții străini-etnici români sunt excluși din calcul. Aceste date sugerează că România nu este încă o destinație relevantă pentru studenții internaționali. Cu toate acestea, România este într-o situație ceva mai bună decât țările vecine în atragerea acestora, dar numai din cauza numărului mare de etnici români. După Moldova, primele trei țări de origine a studenților internaționali pentru anul universitar 2012-2013 au fost Israel, Tunisia și Franța.

Este important de remarcat faptul că doar 17% dintre studenții internaționali înscriși la un program de studii erau înscriși la programele cu predare în limba engleză în 2013-2014, o ușoară creștere de 3% față de 2009-2010; dar acest procent este încă destul de scăzut.

Ca aspect pozitiv, România este o destinație atractivă pentru studenții internaționali, datorită taxelor de școlarizare reduse, costurilor reduse de trai, facilităților bune oferite de universități, disponibilității de locuri de studiu la medicină,^[37] existenței unui număr de programe de înaltă calitate, precum și datorită disponibilității de burse pentru etnicii români. În plus față de programele în engleză, germană și franceză (deși limitate ca număr și diferite în funcție de universități), studenții internaționali dispun de asemenea de unele programe distincte, care nu sunt disponibile pe scară largă în alte țări. În 2015, 24 de universități au oferit cursuri de pregătire de limbă română pentru studenții internaționali care doresc să studieze în România.

Dificultatea în atragerea studenților internaționali este în oarecare măsură atribuită politicilor și procedurilor naționale – de exemplu: a celor care fac obținerea vizei de studiu/ cercetare, un proces dificil și îndelungat. Deși în 2011 Legea Națională a Educației a simplificat procedura pentru obținerea vizei pentru studenții internaționali, încă există dificultăți în proces. În plus, procesul prin care studenții non-UE aplică pentru burse este foarte complex și numărul bursei este foarte mic. În 2013-2014, România a oferit 85 de burse pentru studii universitare și post-universitare studenților din afara UE sau de altă etnie.

Există o serie de oportunități, care ar putea avantaja România în încercarea de a crește numărul de studenți internaționali înscriși la programe de studiu. Un astfel de avantaj este reprezentat de legăturile României cu La Francophonie și agenția de învățământ superior AUF, care include mai mult de 800 de instituții de învățământ superior și poate fi un instrument important pentru recrutarea de studenți. Calitatea de membru și implicarea activă în Asociația Internațională a Universităților (IAU) și în inițiativele regionale, cum ar fi Consiliul Procesului de Cooperare Sud-Est Europene, CEEPUS, Rețeaua Universităților de la Marea Neagră, pot încuraja cooperarea, și pot facilita recrutarea studenților.

Studenții incoming și outgoing participanți la mobilități de scurtă durată (credit

[37] Spre deosebire de statele care au impus un numerus claus în acest domeniu de studiu, în România înmatricularea la aceste programe este liberă în limita capacității de școlarizare a universităților.

mobility). Singurele date centralizate existente disponibile cu privire la studenții care studiază în România pentru o perioadă de timp mai scurtă de un întreg ciclu fac referire la studenții "Erasmus". Această lipsă de informații este în mod clar o slăbiciune, întrucât România are nevoie de informații detaliate pentru a dezvolta strategii de creștere a mobilității. Potrivit unui raport ANPCDEFP din 2013, au existat mai mult de 5700 de studenți Erasmus români care au beneficiat de o mobilitate de scurtă durată în anul universitar 2013-2014, din care cca. 3700 au avut burse de studiu și aproximativ 2100 au beneficiat de granturi pentru stagii de practică.

Există o tendință de creștere continuă a numărului de studenți străini care aleg ca destinație de mobilitate România (incoming), facilitată de creșterea constantă a bugetului Erasmus alocat României. Din păcate, singura sursă de sprijin pentru mobilitățile de credit în străinătate este bugetul Erasmus; nu există sisteme naționale sau regionale de cofinanțare, așa cum există în țări precum Spania, Franța, Germania sau Cehia. Deși în trecut (2002-2008) ANPCDEFP a reușit să obțină surse de cofinanțare de la Comisia Europeană, prin fondurile PHARE, încercările de a obține o finanțare similară din partea autorităților naționale prin intermediul fondurilor europene structurale s-a dovedit a fi lipsită de succes.

O altă tendință care trebuie subliniată este diferența dintre cele două tipuri de mobilități: de studii și de practică. Deși numărul de studenți care se înscriu la mobilitățile pentru programe de studii este încă predominant, creșterile majore în cifrele totale provin din mobilitățile de practică, acestea fiind din ce în ce atractive pentru studenți, în speranța unor oportunități profesionale mai bune după absolvire.

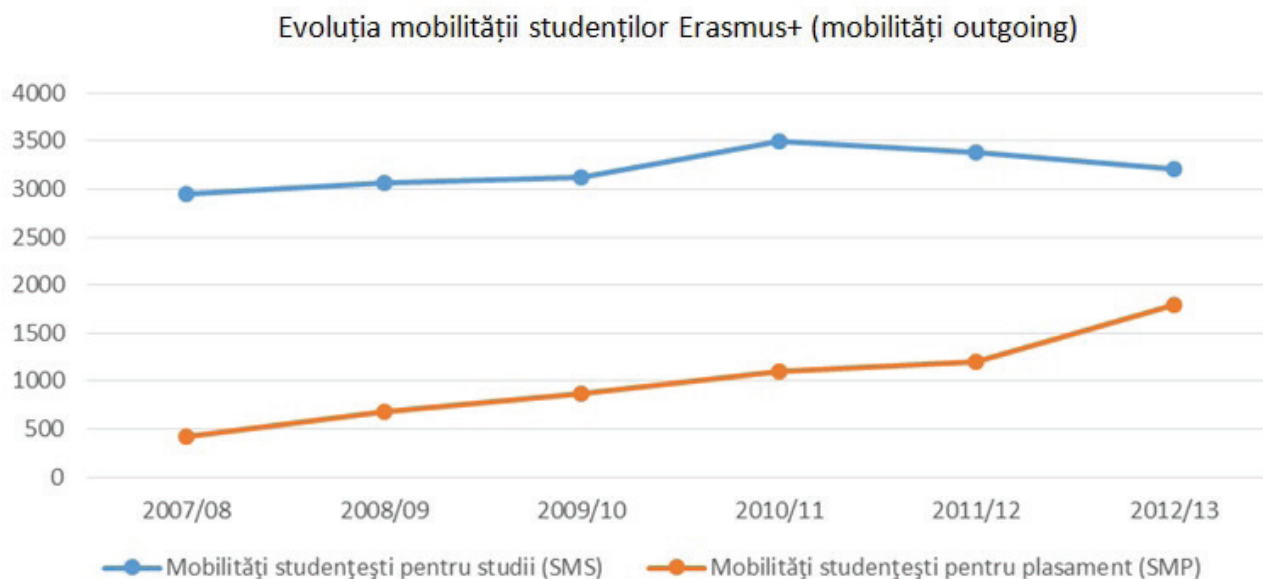


Figura 1 - Evoluția mobilității studenților Erasmus+ (mobilități outgoing) Sursă: ANPCDEFP

Numărul de studenți Erasmus români este de trei ori mai mare decât studenții Erasmus internaționali (incoming). În 2013 - 2014, au existat cca.1900 studenții Erasmus străini veniți în mobilități de studiu în România, la toate nivelurile de studii. Pentru fiecare 5,7 studenți români care aleg o perioadă de mobilitate în străinătate, numai 1,9 studenți internaționali aleg să studieze la o universitate românească. În țările vecine, cum ar fi Bulgaria sau Ungaria, raportul este mai echilibrat.

De exemplu, în Bulgaria raportul este de 2 studenți bulgari care studiază în străinătate la

un student international care studiază în Bulgaria. În Ungaria, raportul este aproape perfect echilibrat - deși numărul de studenți maghiari care pleacă cu bursă Erasmus este similar cu numărul studenților români, Ungaria reușește să atragă semnificativ mai mulți studenți internaționali.

Evoluția mobilităților Erasmus+ (incoming și outgoing)

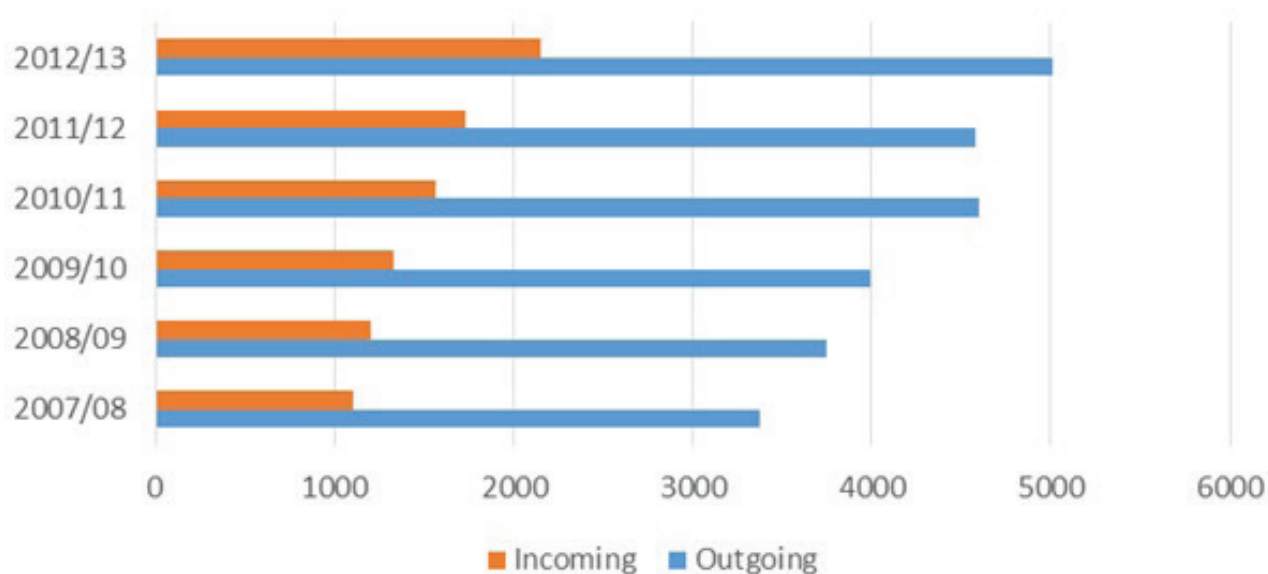


Figura 2 - Evoluția mobilităților Erasmus+ (incoming și outgoing) Sursă: ANPCDEFP

Dezechilibrele la nivelul studenților Erasmus+, incoming vs outgoing confirmă imaginea generală cu privire la studenții care se înscriu la un întreg program de studiu (degree-seeking students) – aceea că România nu are încă renumele unei destinații populare pentru studenții străini.

Mobilități externe pentru programe de studiu. Studenții români sunt dornici de a-și continua studiile în alte țări. Există aproximativ 40% mai mulți studenți români care se înscriu la programe de studiu în afara României decât studenți internaționali înscriși la universitățile românești: 32.000, comparativ cu aproximativ 19.300. Cele trei destinații de top pentru studenții români sunt Marea Britanie, cu aproximativ 5.900 de studenți români înscriși; Italia, aproximativ 5.700; și Franța, cu aproximativ 4.200.^[38] Acest dezechilibru sugerează potențialul pentru menținerea și dezvoltarea fenomenului de migrație a talentelor (brain drain) și atestă atractivitatea unei educații în străinătate pentru studenții români.

Mobilități interne și externe pentru cadre didactice și de cercetare. Nu există date recente la nivel național disponibile cu privire la mobilitatea profesorilor și a cercetătorilor. Datele din exercițiul de clasificare din 2011, arată că în 2010, aproximativ 560 de cadre didactice internaționale au venit în România pentru a preda la ciclul de licență, evidențiind o creștere de la aproximativ 420 în 2006. În anul 2010, numărul de cadre didactice sau cercetători de la universități din străinătate angajați în universitățile românești pentru cel puțin un semestru a fost de aproximativ 560. O sută din aceștia au fost atrași în România pentru a desfășura activități de cercetare pentru cel puțin un semestru. Datele din sistemul

[38] www.uis.unesco.org/Education/.../outbound-mobility-tableA.xlsx

de clasificare a universităților arată o creștere pozitivă. Numărul de lectori internaționali care vin în România pentru a predă la nivel de licență a crescut cu 33% între 2006 și 2010.

Ca și în cazul studenților, numărul personalului care pleacă în mobilități, depășește numărul celor care vin în țară. În perioada 2009-2010, numărul total al personalului didactic și de cercetare științifică, care au fost beneficiat de mobilitate în străinătate a fost de 6149. Dintre aceștia, aproximativ 2.600 au participat la mobilități cu misiuni de predare și aproximativ 1.200 în scopuri de formare cu programul de mobilitate Erasmus. Potrivit raportului ANPCDEFP din 2013, rata estimată de participare a cadrelor didactice din România în programe de mobilitate Erasmus a fost de 10.62%. Potrivit studiului Comisiei Europene Erasmus - Fapte, Cifre și Tendințe,^[39] România este una dintre țările de top la capitolul participării externe a cadrelor didactice la mobilitățile orientate pe formare, alături de Polonia, Spania, Turcia și Germania.

Conform aceluiași studiu, în 2012-2013, România a trimis în străinătate cu burse Erasmus aproximativ 2.400 din membri ai personalului academic și a primit aproximativ 1.560 de universitari din mediul internațional/străini. Pentru fiecare 2,4 cadre didactice române care participă la mobilități în străinătate, sunt primiți 1,5 universitari străini/de la nivel internațional în universitățile românești. Comparațiile cu țările vecine arată că Bulgaria are un raport de mobilitate externă-internă a personalului similar, în timp ce Ungaria trimite în mobilități 1,7 persoane pentru fiecare 1,5 cadre didactice străine primite în mobilități în Ungaria.

Evoluția mobilităților de personal (misiuni de predare și formarea personalului)

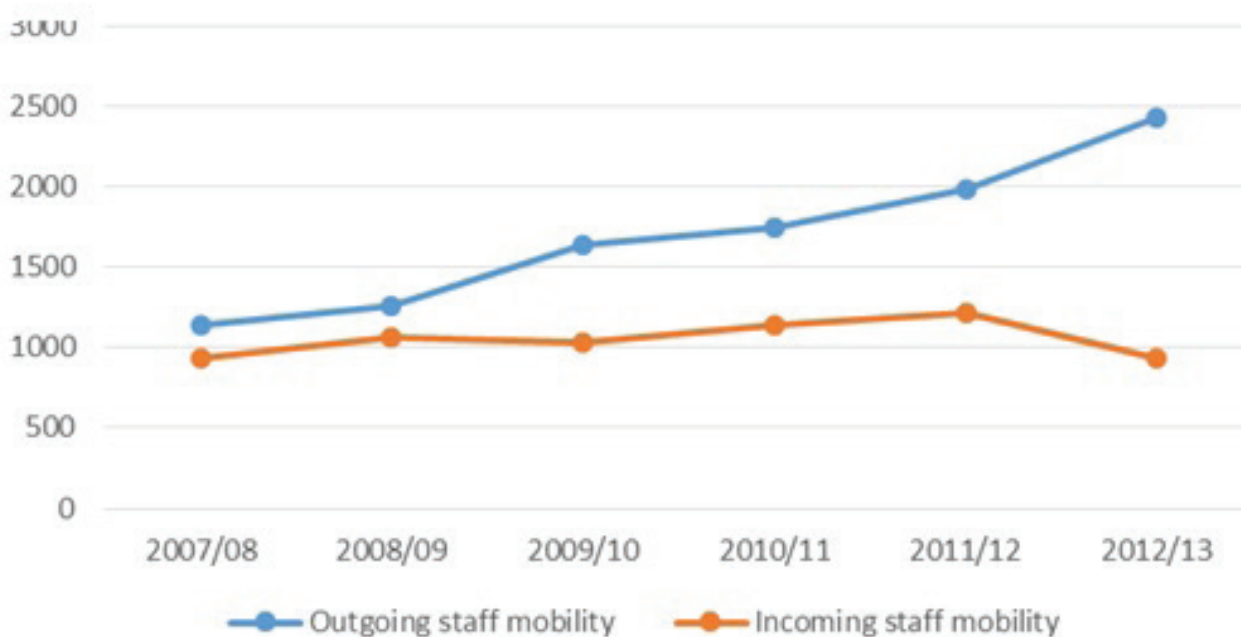


Figura 3 - Evoluția mobilităților de personal (misiuni de predare și formarea personalului) Sursă:ANPCDEFP

Mobilitatea de predare și de cercetare, atât în termeni de persoane trimise în mobilități (outgoing), cât și persoane primite în programe de mobilitate (incoming), sunt extrem de importante pentru internaționalizare. Finanțarea UE oferă sprijin vital atât pentru mobilitatea personalului cât și studenților; dacă aceste fonduri ar fi reduse, internaționalizarea în România ar avea de suferit.

[39] http://ec.europa.eu/education/library/statistics/ay-12-13/facts-figures_en.pdf

Programele oferite în limbi străine. După cum s-a menționat mai sus, cele mai multe universități românești oferă unele programe de studii la nivel de licență și masterat în limba engleză, franceză și germană. ARACIS a demarat o evaluare specială a acestor programe, evaluând capabilitatea cadrelor didactice și disponibilitatea resurselor de învățare în limba țintă. Unele instituții au dezvoltat programe speciale de limbi străine pentru cadrele didactice, acestea fiind finanțate de către universitate sau direct de cadrele didactice beneficiare.

Internaționalizarea cercetării. Ca beneficiar sau partener principal, România a primit fonduri UE pentru un total de aproximativ 380 de proiecte în 2010, o scădere de 60 de proiecte față de 2006. Cu toate acestea, a existat și o ascensiune în participarea României ca partener, prin triplarea finanțării în această perioadă – nivelul acesteia ajungând la 10 de milioane de euro în 2010. În calitate de partener, România a primit finanțare pentru aproximativ 480 de proiecte în anul 2010, comparativ cu aproximativ 450 în 2006.

Tabloul de Bord al Uniunii Inovării (evaluarea comparativă UE a cercetării și inovării în statele membre UE27, precum și în alte câteva țări) a clasificat performanța României în 2010 (alături de cele ale Poloniei, Letoniei și Bulgariei), în categoria “inovatori modești”, mult sub media UE. O discrepantă majoră între performanța României și a multor țări din UE a existat la nivelul numărului de co-publicații științifice internaționale la un milion de locuitori: 140 în România, comparativ cu aproximativ 300 (la 1 milion de locuitori) pentru media UE27.^[40]

O tendință pozitivă a fost observată în legătură cu numărul de articole scrise de către cercetătorii români în colaborare cu cercetătorii internaționali, care a crescut de la aproximativ 1400 în 2005, la aproximativ 2900 de în 2012. Cu toate acestea, din 2005 în 2012 a existat o scădere a procentului de articole publicate în reviste cu indexare International Scientific Indexing (ISI) în colaborare cu cercetători internaționali, de la 48% la 36%.^[41]

Potrivit UEFISCDI, în 2013 România a dezvoltat 326 de proiecte bilaterale de cercetare cu fonduri de 23 de milioane de euro. Programul Operațional Sectorial “Dezvoltarea Resurselor Umane” (POS DRU) a reprezentat un instrument important în internaționalizarea cercetării. Din 2008 până în 2010, aproximativ 12.500 de doctoranzi din România au beneficiat de finanțare POS DRU.

Dezechilibrul dintre fluxul personalului academic care participă la mobilități outgoing vs incoming descrise mai sus este, de asemenea, vizibil în ceea ce privește mobilitatea cercetătorilor. România se numără printre țările UE cu cele mai mari pierderi de personal calificat în domeniul C&D. Acest fapt poate fi atribuit cererii scăzute de pe piața din România pentru cercetători (în special în afara spațiului academic), dar și salariilor mici, importanței politice scăzute vizavi de rolul cercetării științifice și inovării pentru creșterea economică, dar și insuficienței infrastructurii de cercetare și a finanțării.

Puncte tari și puncte slabe

România și-a făcut remarcată prezența în peisajul european, aderând la programul SOCRATES în 1996 și la Procesul Bologna în 1999 și punând în aplicare instrumentele asociate acestora. Nivelul României de participare la programele UE a crescut în mod constant în timp. Programele, politicile și finanțarea UE au avut un rol esențial în prioritizarea internaționalizării în România și acordarea sprijinului financiar pentru activitățile de internaționalizare. Mobilitatea a fost partea predominantă a strategiei europene,

[40] UEFISCDI, (2014) - <http://www.politici-edu.ro/wp-content/uploads/2013/10/Internationalisation-of-HE-in-Romania.pdf>

[41] UEFISCDI, (2014) - <http://www.politici-edu.ro/wp-content/uploads/2013/10/Internationalisation-of-HE-in-Romania.pdf>

aceasta reflectându-se și în predilecția universităților românești pentru internaționalizare. Internaționalizarea acasă încă nu a devenit un punct esențial și/sau o prioritate. Criteriile de acreditare ARACIS duc la o concentrare foarte puternică a universităților pe îndeplinirea aspectelor cantitative, mai degrabă decât calitative ale internaționalizării. Internaționalizarea acasă, și în special internaționalizarea curriculei, sunt mai dificil de evaluat cantitativ, și inevitabil li se acordă mai puțină atenție.

Absența unei politici naționale se traduce într-o abordare fragmentată și mai degrabă ad-hoc a internaționalizării educației, atât la nivel național, cât și la nivel instituțional. Lipsa de resurse naționale pentru a recompensa performanța sau pentru a oferi stimulente instituțiilor este parțial compensată de fondurile structurale și de programele de mobilitate finanțate de către UE, dar acestea nu pot compensa pe deplin lipsa alocării de fonduri naționale. Cu toate acestea, chiar și având o politică națională adecvată, va fi nevoie de un sprijin suplimentar pentru implementarea la nivel național și instituțional. Atragerea de studenți internaționali este o prioritate înaltă la nivel național și instituțional. Faptul că România este parte a Spațiului European al Învățământului Superior (SEIS) pare a fi atracția principală pentru studenții din afara Europei. Alte avantaje în acest domeniu sunt reprezentate de disponibilitatea de locuri la medicină (România nu are o politică de *numerus clausus*); taxele de școlarizare reduse și cheltuielile de trai scăzute pentru studenții internaționali; și nu în ultimul rând existența unui mediu primitor și atractivitatea unor programe de nișă academică. În cele din urmă, atractivitatea României este sporită de patrimoniul cultural și istoric bogat și divers și de biodiversitatea și varietatea mediului natural.

Cu excepția burselor pentru studenții de etnie română, există doar un număr limitat de locuri finanțate parțial sau total de stat la toate nivelurile pentru studenții internaționali, puse la dispoziție prin acorduri bilaterale sau multilaterale de stat. În plus, lipsa unei strategii coordonate pentru recrutarea studenților internaționali, o consecință a absenței unei politici naționale, împiedică acest efort. Un efort coordonat al diverselor agenții guvernamentale și al instituțiilor de învățământ superior va fi necesar pentru promovarea României ca destinație pentru învățământul superior de calitate. De asemenea, este importantă reactivarea Registrului Național al Calificărilor din Învățământul Superior (RNCIS), a cărui neutilizare împiedică vizibilitatea învățământului superior românesc în Europa și în întreaga lume. În cele din urmă, România va trebui să ofere mai multe programe în limbi străine pentru a atrage mai mulți studenți internaționali.

Un nivel scăzut al pregătirii profesorilor și cercetătorilor care participă la mobilități în România reprezintă o provocare în internaționalizare. Salariile personalului român nu sunt competitive, recrutarea personalului permanent sau temporar din străinătate fiind astfel extrem de dificilă. Finanțarea slabă a universităților duce la condiții de muncă precare și resurse limitate pentru a sprijini cercetarea și predarea.

Pe frontul cercetării a existat o creștere constantă a cooperării internaționale și a proiectelor finanțate în cotutelă, deși valorile acestora rămân scăzute. Existența unei Strategii Naționale pentru Cercetare, Dezvoltare și Inovare, care include un set clar de obiective și priorități, precum și cea a unui Plan Național de Cercetare, Dezvoltare și Inovare (2015-2020) oferă o bază pentru internaționalizarea cercetării și accesului la finanțare pentru cercetare în cadrul programelor UE și SEE.

În cele din urmă, lipsa proceselor de colectare continuă a datelor naționale coerente cu privire la internaționalizare reprezintă un obstacol în calea elaborării politicilor fundamentate

în domeniu. Instituțiile raportează faptul că Ministerul Educației nu are o abordare coerentă în colectarea de date, și procesul de colectarea a datelor diferă de la un an la altul. Colectarea datelor într-un mod consecvent și longitudinal este esențială pentru dezvoltarea de politici și programe fundamentate la toate nivelurile.

Concluzie

Deși învățământul superior românesc a făcut progrese în internaționalizare, în special cu sprijinul programelor și al finanțării Uniunii Europene, rămân multe provocări de depășit pe viitor. Majoritatea studenților internaționali sunt etnici români, iar numărul de studenți care participă la mobilități de scurtă durată (pentru obținerea unui număr de credite - outgoing mobility) depășesc cu mult studenții care aleg România ca destinație de mobilitate (incoming mobility). Situația este similară pentru profesori și cercetători. Din diverse motive, universitățile acordă prioritate în principal mobilității, ca dimensiune a internaționalizării educației, în timp ce internaționalizarea acasă nu reprezintă încă un obiectiv major al instituțiilor de învățământ superior. Absența finanțării naționale și a colectării sistematice și coerente a datelor sunt obstacole în calea elaborării de politici publice eficiente și eficace care să contribuie la dezvoltarea dimensiunii internaționale a educației la nivel instituțional și național. Este necesară o strategie națională coerentă și cuprinzătoare pentru a poziționa învățământul superior românesc pe scena europeană și mondială, în avantajul calității cercetării și educației și al contribuției sale la societate.



CAPITOLUL 4

Capitolul 4 – Principalele descoperiri și observații cu privire la internaționalizarea instituțională, direcțiile dezvoltării strategice și scopuri viitoare

Acest capitol oferă o perspectivă asupra strategiilor de internaționalizare dezvoltate de către cele 20 de universități care au participat la proiectul IEMU; sintetizează rezultatele studiului individual al acestora (proces de auto-evaluare), conform analizei SWOT elaborate de către aceștia; și sumarizează obiectivele universităților pentru internaționalizare.

De asemenea, sintetizează observațiile reieșite în urma vizitelor echipelor de experți, observații care sunt uneori convergente propriilor percepții ale instituțiilor, iar altele divergente acestora. Informațiile din acest capitol sunt extrase din următoarele surse: studiile individuale realizate de fiecare instituție (rapoarte de auto-evaluare), rapoartele experților care au realizat vizitele de planificare strategică în cadrul acestor universități (rapoartele experților externi), planul strategic de internaționalizare elaborat de universități în urma vizitelor; și recomandările generate în urma raportului din 2014: Politici publice fundamentate în Învățământul Superior.^[42]

Percepții instituționale asupra punctelor tari, punctelor slabe, oportunităților și amenințărilor

În cadrul procesului de auto-evaluare, universitățile au avut sarcina de a-și identifica punctele tari și punctele unice de vânzare (USPs). Nu a fost surprinzător faptul că în rapoartele lor, multe dintre universități nu au făcut diferența între cele două aspecte. Cel mai frecvent punct unic de vânzare pentru majoritatea universităților a fost un anumit program de studiu (de ex. afaceri, studii maritime, traduceri, etc.), considerat diferit sau unic în România sau în regiune.

Puncte tari: Universitățile au menționat printre punctele tari identificate: infrastructura de care dispun și facilitățile de calitate asociate (inclusiv sălile de cursuri, bibliotecile, conexiunea de mare viteză la internet, laboratoarele și facilitățile sportive); cooperarea cu companiile private și industria locală; folosirea cu succes a cercetării pentru internaționalizarea instituției; și numărul și diversitatea oportunităților de stagii de practică pentru studenți. Jumătate din universități au menționat programe cu predare în limbi străine ca un punct tare, ceea ce le crește abilitatea de a atrage studenți internaționali; cu toate acestea, este interesant de notat faptul că jumătate au considerat acest aspect ca o slăbiciune, percepția lor fiind de insuficiență a ofertei academice.

Universitățile care percep cercetarea ca un punct tare, consideră acest aspect un factor cheie pentru internaționalizare, având în vedere că personalul lor academic colaborează cu profesori și cercetători din străinătate; organizează și participă la conferințe internaționale; sau participă la rețele internaționale de cercetare și/sau la proiecte de cercetare în colaborare, foarte ample. Mai mult decât atât, unele universități percep cercetarea ca fiind o oportunitate de creștere a reputației internaționale prin numărul și tipologia publicațiilor și/sau prin faptul că au institute de cercetare recunoscute internațional.

Puncte slabe: Universitățile au identificat ca puncte slabe lipsa unui buget instituțional specific pentru activitățile de internaționalizare; marketing-ul internațional insuficient și lipsa unei strategii de comunicare adresată grupului țintă internațional; problemele organizaționale interne; și insuficiența sau lipsa programelor cu predare în limbi străine. De asemenea,

[42] UEFISCDI, (2014) - <http://www.politici-edu.ro/wp-content/uploads/2013/10/Internationalisation-of-HE-in-Romania.pdf>

acestea au menționat nivelul scăzut de mobilități pe termen scurt (inbound credit mobility) a studenților europeni și internaționali, alții decât etnicii români care locuiesc în afara țării (cu excepția câtorva domenii de studiu, cum ar fi medicina sau ingineria minieră), dar și atitudinea și mentalitatea personalului și a conducerii din învățământul superior.

Reprezentanții instituționali au subliniat atât în cadrul studiului individual, cât și în timpul vizitelor de planificare strategică derulate de către echipele de experți externi, lipsa resurselor financiare ca fiind obstacolul cheie în calea internaționalizării. Aceștia au citat subfinanțarea generală a sistemului de învățământ superior și lipsa unor bugete universitare specifice dedicate internaționalizării.

Aproximativ jumătate din numărul universităților au raportat faptul că nu au strategii de marketing și comunicare; majoritatea au capacitate și resurse limitate pentru a concepe și a implementa astfel de strategii. Universitățile consideră această lipsă ca un obstacol pentru atragerea studenților și academicienilor internaționali. Absența unei strategii de comunicare este vizibilă atât pe portalurile (website-urile) universităților, care adesea nu oferă suficiente informații sau nu oferă deloc informații în limba engleză, cât și în lipsa totală a unei strategii de recrutare a studenților internaționali.

O parte din universități au citat probleme cu organizarea lor internă, și birocrăția procedurile necesare, mai ales cele care afectează recrutarea studenților și a personalului din afara Europei. Alte probleme organizaționale menționate au fost personalul insuficient în birourile internaționale; cunoștințele lingvistice insuficiente în cazul personalului (academic și/sau administrativ) care se ocupă de studenții internaționali; diferențe de percepție între personalul biroului internațional și restul personalului academic cu privire la internaționalizare; comunicare internă insuficientă: și volum de muncă excesiv atât pentru personalul academic, cât și pentru cel administrativ.

Așa cum a fost menționat mai sus, jumătate din universitățile din cadrul proiectului IEMU nu oferă programe cu predare în limbi străine, sau oferă foarte puține astfel de programe, în mod special din cauza lipsei de cunoștințe lingvistice a personalului academic, sau din cauza faptului că procedurile naționale de acreditare a acestor programe sunt complicate și programele sunt costisitoare.

Doar o treime din instituții au raportat faptul că percep o inițiativă puternică din partea comunității academice pentru dezvoltarea internaționalizării. O mare parte din personalul academic consideră internaționalizarea ca fiind doar mobilitatea Erasmus. Mai mult decât atât, experiențele vizitelor de studiu arată că în cazul majorității instituțiilor de învățământ superior, foarte puține persoane erau interesate de internaționalizarea educației la nivel instituțional.

Un alt punct slab observat în timpul vizitelor de studiu este dificultatea universităților din România de a dezvolta orice strategie pe termen mediu sau lung. Strategiile universităților sunt dezvoltate pe o perioadă de patru ani – durata mandatului unui rector. După alegerea unui rector sau a echipei de management, planurile sunt concepute din nou. Volatilitate mediului economic și legislativ contribuie la instabilitatea acestor instituții.

Oportunități: Universitățile au identificat o oportunitate în fondurile disponibile prin programele europene pentru cercetare și dezvoltare instituțională. De asemenea, ele au citat costurile relativ scăzute ale vieții în România ca fiind o oportunitate de a atrage studenții

europeni și pe cei din afara Europei. Acest lucru a fost adesea menționat alături de valoarea turistică a României sau locația specifică a unei universități (de ex. în centrul orașului, în capitală, într-o regiune dezvoltată economic, lângă litoral, accesibilă).

Posibilitatea construirii unor legături externe puternice, inclusiv cu comunitatea locală, regiunea sau cu reprezentanți ai sectorului privat este o altă oportunitate subliniată de universități. Aici trebuie menționat faptul că de-a lungul ultimilor 10-15 ani, numeroase companii multinaționale și-au deschis filiale în România. O altă oportunitate ar putea fi crearea sau consolidarea rețelei de alumni, dar există foarte puține șanse ca acest lucru să se întâmple prea curând, având în vedere că foarte puține universități au astfel de rețele sau le folosesc în mod strategic.

De asemenea, experții au identificat o oportunitate importantă care momentan nu este complet exploatată de către universități: diaspora română, a cărei membri ar putea să își trimită copiii la studii în România, având propria lor experiență de studii în țară și luând în calcul costurile relativ scăzute, în comparație cu cele practicate în alte țări din UE.

Amenințări: Majoritatea amenințărilor identificate au fost lipsa autonomiei instituțiilor de învățământ superior (mai ales în domeniul managementului resurselor umane și financiare): reglementările guvernamentale rigide cu privire la cheltuirea veniturilor universitare din alte surse decât bugetul de stat; posibile noi tăieri ale finanțării guvernamentale; schimbări continue în ceea ce privește cadrul legal și politicile publice; precum și competiția cu alte universități din UE, care atrag un număr mare de studenți foarte buni în fiecare an, pe baza reputației programelor de studiu oferite și a calității educației lor.

Scopuri instituționale pentru internaționalizare

O analiză a planurilor strategice de internaționalizare a celor 20 de universități evidențiază diferențe majore în formularea scopurilor pentru internaționalizare. În unele cazuri există confuzie între scop/obiectiv și activitățile necesare pentru a le îndeplini. Internaționalizarea este în general percepută ca un scop în sine, mai mult decât o modalitate de a îmbunătăți calitatea educației și de a dezvolta instituția.

Un aspect pozitiv al scopurilor instituționale privind internaționalizarea este acela că toate universitățile participante în proiect au dezvoltat strategii și și-au stabilit obiective în conformitate cu punctele lor tari. Din aceste puncte tari, cooperarea cu mediul privat și industria locală, dar și folosirea cu succes a cercetării au fost citate cel mai frecvent. Planurile strategice au încercat să adreseze/anticipeze în vederea combaterii punctelor slabe menționate mai sus.

În ciuda diferențelor în rândul strategiilor subliniate în planurile instituționale, scopurile pentru internaționalizare au acoperit în general ariile detaliate mai jos (în ordinea frecvenței):

Internaționalizarea acasă. Toate universitățile și-au stabilit ca scop internaționalizarea acasă. Cele mai frecvente obiective s-au concentrat pe dezvoltarea de programe predate în limbi străine și pe dezvoltarea abilităților lingvistice ale personalului, pentru a putea preda în diverse limbi străine; internaționalizarea curriculumului; crearea unui mediu internațional prin activități extracurriculare; și atragerea conferențiarilor/profesorilor internaționali. Este important de menționat faptul că nicio universitate nu a propus introducerea în curriculumul a competențelor internaționale, ceea ce demonstrează că internaționalizarea acasă nu este complet înțeleasă de către aceștia.

Mobilitatea. Toate universitățile participante au avut incluse obiective legate de mobilitatea incoming și outgoing a studenților și a personalului academic, în mod special pentru a crește cifrele cu privire la mobilitate, iar în unele cazuri punând accentul pe aspectul calitativ al mobilității, cum ar fi impactul asupra dezvoltării instituționale.

Cercetare. Majoritatea universităților și-au exprimat interesul în această arie, în mod special pentru dezvoltarea mai multor parteneriate internaționale în domeniul cercetării și pentru atragerea de noi oportunități de finanțare și cercetători internaționali. Cu toate acestea, s-a pus foarte puțin accent pe abordarea strategică în parteneriate.

Marketing/ promovare. Treisprezece universități au formulat scopuri legate de marketing. Cel mai frecvent obiectiv referindu-se la creșterea vizibilității internaționale a universității și conceperea și implementarea unei strategii dedicate de marketing/promovare.

Parteneriate. Unsprezece universități au propus consolidarea și extinderea parteneriatelor internaționale existente și implicarea instituțiilor în rețele internaționale. Cu toate acestea, universitățile au avut tendința de a neglija importanța alegerii și prioritizării strategice a parteneriatelor, ceea ce generează cantitate, în detrimentul calității parteneriatelor și în multe cazuri acest lucru atrage după sine parteneriate inactive.

Servicii pentru studenții internaționali. Jumătate din instituții și-au exprimat dorința de a îmbunătăți serviciile pentru studenții internaționali, dar nici una dintre acestea nu a menționat serviciile pentru personalul academic internațional. În unele cazuri, universitățile au propus revizuirea scopurilor instituționale pe baza rezultatelor sondajului realizat în rândul studenților internaționali. Îmbunătățirea serviciilor implică reorganizarea internă a anumitor departamente sau birouri.

Aspecte organizaționale interne. Mai mult de jumătate dintre universitățile implicate în proiect și-au propus obiective care vizează aspectele organizaționale interne, în mod special legate de digitizarea anumitor procese, cum ar fi recrutarea; reorganizarea structurilor care se ocupă de internaționalizare; și îmbunătățirea comunicării interne.

Calitatea ofertei educaționale. O treime din universități au formulat scopuri legate de această arie, menționând că o condiție prealabilă a recunoașterii internaționale și a atragerii studenților internaționali este furnizarea unei oferte academice de calitate și mai ales adaptarea la dezvoltările actuale din știință și tehnologie. Internaționalizarea nu este văzută doar ca o modalitate de a îmbunătăți calitatea educației în general, dar și ca o condiție prealabilă.

În afara categoriilor menționate mai sus, 12 universități au propus și alte scopuri. Acestea se referă la: implicarea în relaționarea cu companiile private locale (mai ales filialele locale ale companiilor multinaționale), consolidarea alianțelor strategice internaționale, importanța devenirii unui actor regional important, creșterea și îmbunătățirea folosirii unei rețele (internaționale) de alumni, conceperea standardelor comune pentru asigurarea calității pentru toate activitățile internaționale din cadrul universității, implicarea și participarea directă a comunității academice în eforturile de internaționalizare, și dezvoltarea programelor de studiu la distanță (online) sau parțial la distanță (blended), inclusiv folosirea platformelor online MOOC.

Observațiile echipelor de experți

Atelierele de planificare strategică au fost o oportunitate pentru experți să schimbe informații și păreri cu reprezentanții universităților și să le ofere feedback în timpul și la finalul vizitei de planificare strategică. Deși percepțiile experților au fost în general în conformitate cu auto-evaluările universităților și cu observațiile lor cu privire la problemele naționale și instituționale cu care se confruntă învățământul superior din România, au existat și perspective sau păreri diferite. Per total, experții aflați în vizită nu au perceput infrastructura universităților ca un avantaj competitiv foarte puternic pentru studenții internaționali, așa cum a fost considerat de către multe din universități. Deși o parte din instituții au menționat cooperarea cu companiile locale ca un punct tare, acest lucru se întâmplă în mod excepțional în România, mai ales în ceea ce privește impactul/influența companiilor în curricula academică. Multe instituții au avut o delimitare clară între educație și cercetare și există foarte puține sinergii în internaționalizarea celor două arii. Contribuția cercetării în internaționalizarea universității nu este în mod obligatoriu rezultatul unei gândiri strategice, mai ales că în multe universități, prorectorii și departamentele de cercetare, sau prorectorii și departamentele internaționale nu cooperează.

Au mai existat câteva arii fundamentale de divergențe. Deși atât experții, cât și universitățile au fost de acord cu faptul că subfinanțarea este o problemă foarte mare, experții au evidențiat în mod consecvent absența unei strategii instituționale sau a unei gândiri strategice care să ajute instituțiile să își concentreze eforturile și resursele mai eficient, și au punctat fragmentarea inițiativelor de internaționalizare din cadrul unei instituții. Mai mult decât atât, în multe instituții, internaționalizarea este percepută doar ca o funcție a biroului internațional, nu ca parte integrală a predării și cercetării (adică a întregii activități a universității). Integrarea internaționalizării în planul strategic general nu este răspândită în multe cazuri, ceea ce duce inevitabil la marginalizarea și fragmentarea eforturilor de internaționalizare.

Astfel, continuarea dezvoltării internaționalizării va presupune o combinație între o gândire strategică complexă și pe termen lung, punerea în valoare a punctelor unice de vânzare ale instituțiilor și mobilizarea eforturilor în direcția creării de sinergii în rândul activităților internaționale disparate. De asemenea, va presupune participarea diversilor stakeholderi universitari în planificarea procesului, ceea ce ar combate tendința de management de sus în jos, care prevalează în multe din instituțiile de învățământ superior din România. Lipsa achizițiilor instituționale pentru agenda de internaționalizare a fost notată de o parte dintre experți. În opinia experților lipsa unei gândiri strategice și a sinergiei instituționale este la fel de importantă ca resursele insuficiente.

De asemenea, experții au observat concentrarea foarte mare a universităților asupra programelor de mobilități, în ciuda faptului că majoritatea studenților din România nu participă la astfel de programe. Astfel, universitățile se bazează pe atingerea unor indicatori cantitativi pentru a evalua succesul internaționalizării, și acordă relativ puțină atenție internaționalizării acasă și mai ales internaționalizării curriculei. Datorită faptului că universitățile din România nu sunt concentrate pe atragerea studenților internaționali, dezvoltarea programelor cu predare în engleză sau franceză pentru a atrage acești studenți constituie adesea principala lor viziune și unitate de măsură pentru internaționalizare.

În cele din urmă, o parte din membrii echipei de experți au notat atitudinea paradoxală a membrilor din conducerea universităților și a personalului academic față de rolul Guvernului și mai ales față de Ministerul Educației și Cercetării Științifice. Pe de o parte, universitățile insistă asupra nevoii de autonomie, dar pe de altă parte consideră că statul ar trebui să

coordoneze eforturile de internaționalizare. Tensiunea între autonomia instituțională și conducerea centralizată a politicilor educaționale (realizate de către instituțiile publice cu responsabilități în învățământul superior) nu este o situație unică în România. Cu toate acestea, experții subliniază faptul că dacă universitățile vor să dezvolte internaționalizarea, acestea trebuie să profite de autonomia pe care o au.

Recomandări din cadrul Proiectului „Politici publice fundamentate în Învățământul Superior: o premisă necesară pentru dezvoltarea României”

Acest proiect desfășurat între 2012 și 2014, a generat două seturi de recomandări - unul pentru factorii decizionali naționali și altul pentru universități. Pentru primul, experții naționali și internaționali au recomandat conceperea și adoptarea unei politici naționale comprehensive pentru internaționalizarea învățământului superior, în conformitate cu documentele de referință ale UE și însoțită de cadrul legal adecvat și structurile operaționale eficiente pentru implementare. S-a notat faptul că strategia ar trebui să identifice țări și regiuni de importanță strategică pentru România; să stabilească cea mai potrivită și eficientă structură operațională pentru implementarea strategiei naționale și pentru dezvoltarea internaționalizării și ar trebui să aibă ca obiectiv dezvoltarea promovării, a marketingului și extinderea disponibilității informațiilor despre oferta educațională a României, pentru a crește vizibilitatea statului ca “destinație pentru studii superioare de calitate”.

De asemenea, experții au notat importanța eliminării barierelor legislative și birocratice din calea internaționalizării și a mobilității, cum ar fi: simplificarea procedurilor de obținere a vizei, adaptarea Suplimentului de Diplomă la toate standardele europene, simplificarea procedurii de acreditare a programelor cu predare în limbi străine și a programelor de limbi moderne aplicate, creșterea capacității personalului prin programe de dezvoltare profesională, îmbunătățirea, simplificarea și asigurarea recunoașterii diplomelor, creditelor și programelor (inclusiv cele de limbă) de studiu realizate în afara României. Mai mult, s-a pus accentul pe necesitatea dezvoltării unei baze de date unice și comprehensive pentru învățământul superior, ca element esențial în fundamentarea politicilor publice și deciziilor privind sistemul educational.

În acest sens, s-a recomandat prioritizarea colectării centralizate de informații și date statistice cu privire la învățământul superior, acesta fiind o bază pentru politicile publice de internaționalizare, dar și în general pentru învățământul superior. Interesul inițial al acestei inițiative ar trebui să fie îmbunătățirea colectării datelor la nivel național și a procesului de management informațional cu privire la toate dimensiunile mobilității incoming și outgoing. În plus, alte studii analitice fundamentate pe datele colectate ar trebui să se concentreze pe aspecte cum ar fi impactul studenților internaționali, dar și beneficiile și provocările experienței de mobilitate a studenților și a personalului academic. Informațiile cu privire la experiența de mobilitate pot fi folosite ca resursă pentru dezvoltarea programelor de studiu și pentru viitorii participanți la programele de mobilitate. În ceea ce privește comunicarea, s-a recomandat dezvoltarea unei campanii de informare pentru a promova “beneficiile sociale ale mobilității internaționale la nivel individual, instituțional și social, în conformitate cu strategia din 2012 “Mobilitate pentru o învățare mai bună”^[43] și Comunicatul UE, “Învățământul Superior European în Lume 2013”^[44].

[43] Strategia “Mobility for a better learning” (Mobilitate pentru o învățare mai bună) este disponibilă online: [http://www.ehea.info/uploads/\(1\)/2012%20ehea%20mobility%20strategy.pdf](http://www.ehea.info/uploads/(1)/2012%20ehea%20mobility%20strategy.pdf); accesată în noiembrie 2015;

[44] Textul comunicatului UE este disponibil online: <http://cpescmllib.blogspot.com.es/2013/07/ue-e-publicatii-Invatamantul-superior.html>; accesat în noiembrie 2015;

Recomandările cheie pentru universități au fost ca acestea să își creeze propriile strategii de internaționalizare printr-o consultare comprehensivă în cadrul comunității universitare; să încorporeze acele strategii în strategiile instituționale generale; să comunice și să promoveze strategia instituțională de internaționalizare; să identifice cele mai bune modalități de motivare a comunității academice pentru a urma politicile instituționale de internaționalizare; să promoveze oportunitățile de mobilitate pentru studenți și personal, cu sprijinul propriilor resurse ale universității; să dezvolte internaționalizarea curriculei; să integreze internaționalizarea cercetării științifice în strategia generală a universității; să revizuiască parteneriatele instituționale folosind criterii calitative; și să dezvolte un mecanism coerent și comprehensiv de colectare standardizată a datelor și a informațiilor la nivel național, în conformitate cu practicile internaționale. Pe scurt, va fi necesar ca instituțiile să depună toate eforturile posibile pentru a dezvolta strategii instituționale coerente, care vor integra și încorpora internaționalizarea.

Concluzie

Universitățile din România sunt într-o mare măsură conștiente de punctele lor tari și punctele slabe în ceea ce privește internaționalizarea educației, aspect reflectat și în scopurile setate de acestea. Nu este deloc surprinzător faptul că există diferențe mari între universități în ceea ce privește interesul acestora pentru internaționalizare și realizările lor în acest domeniu până în acest moment. Gândirea strategică, achizițiile, inițiativa și perseverența în contextul unui mediului necunoscut și în continuă schimbare sunt aspecte esențiale pentru progresul internaționalizării.



CAPITOLUL 5

Capitolul 5 - O viziune asupra internaționalizării învățământului superior din România pentru anul 2025

Acest capitol prezintă o viziune a unui sector de învățământ superior românesc internaționalizat în anul 2025, care a fost dezvoltat într-un exercițiu participativ de elaborare a viziunii, realizat în 2015 ca parte a acestui proiect, implicând o mare varietate de părți interesate. Acesta prezintă patru piloni sau obiective globale pentru o strategie națională de internaționalizare.

Fundamentare

În societatea actuală bazată pe cunoaștere, învățământul superior este în situația unică de a contribui la progresul social și economic. Deși România are doar de curând o strategie oficială pentru învățământul superior, până anul acesta lipsindu-i viziunea pe termen lung asupra învățământului superior românesc, o astfel de viziune pentru anul 2025 a fost elaborată recent de către Unitatea Executivă pentru Finanțarea Învățământului Superior, a Cercetării, Dezvoltării și Inovării (UEFISCDI^[45]) printr-un proces participativ amplu. Rezultatele au fost publicate în 2011, susținute de Cartea Albă pentru Calitate și Leadership în învățământul superior din România 2015^[46], oferind detalii privind domeniile-cheie de politică a căror analiză este necesară pentru a operaționaliza procesul. În timp ce internaționalizarea educației în sine nu este parte a acestui document, două fundamente ale viziunii, diversificarea^[47] și personalizarea^[48] în învățământul terțiar sunt esențiale pentru promovarea internaționalizării și, în același timp, pot fi atinse cel mai bine printr-un efort susținut îndreptat către dezvoltarea dimensiunii internaționale a educației, în special din partea instituțiilor de învățământ superior.

Procesul de elaborare a viziunii

În luna martie 2015, ca parte a proiectului din 2014-2015 „Internaționalizare, Echitate și Management Universitar pentru un Învățământ Superior de Calitate” (IEMU^[49]), dezvoltat de către UEFISCDI și Asociația Internațională a Universităților (IAU)^[50], a fost realizat un amplu proces de consultare pentru a dezvolta o viziune asupra internaționalizării sistemului de învățământ superior din România în 2025. Acest proces a implicat mai mult de 35 de experți din cadrul autorităților publice relevante și reprezentanți ai 20 de instituții de învățământ superior din România și ai ONG-urilor și altor organizații implicate în procesele de internaționalizare a învățământului superior.

Acest capitol sintetizează rezultatele exercițiului de construire a viziunii. Exercițiul de construire a viziunii a avut loc pe parcursul a trei zile distincte la o săptămână distanță.

Premergător consultărilor au fost elaborate o serie de carduri care descriau tendințele globale majore; factorii globali generatori de schimbare în învățământul superior; și tendințele în internaționalizare la nivel global și în România.^[51] Cardurile evidențiau de asemenea, posibile tensiuni, ofereau unele previziuni pentru viitor și sugerau soluții la problemele identificate. Participanții au fost împărțiți în grupuri mici pentru a discuta și prioritiza aceste tendințe.

[45] <http://uefiscdi.gov.ro/>

[46] <http://uefiscdi.gov.ro/Upload/22b9fa29-726a-4734-a5c5-d89df628fc61.pdf>

[47] A se vedea White Book for Quality and Leadership in Higher Education for Romania 2015 - <http://uefiscdi.gov.ro/Upload/22b9fa29-726a-4734-a5c5-d89df628fc61.pdf>, p9

[48] A se vedea White Book for Quality and Leadership in Higher Education for Romania 2015 - <http://uefiscdi.gov.ro/Upload/22b9fa29-726a-4734-a5c5-d89df628fc61.pdf>, p 10

[49] Proiect dezvoltat de UEFISCDI în colaborare cu IAU (2014 - 2015), <http://iemu.forhe.ro/>

[50] <http://www.iau-aiu.net/>

[51] Cardurile, compilate într-o listă, sunt incluse ca Anexa 3.

Din procesul de consultare au rezultat două documente separate - un document de viziune de sine stătător^[52] rezumând rezultatul exercițiului și trimis tuturor participanților, și acest capitol. Ambele documente folosesc timpul prezent pentru a crea o imagine a unui viitor dezirabil și realizabil pentru învățământul superior românesc așa cum este prevăzut în 2025. Cu toate acestea, trebuie menționat faptul că documentul de viziune nu are un statut oficial și până în prezent nu a fost aprobat de Ministerul Educației și Cercetării Științifice.

În 2025, internaționalizarea este o forță motrică pentru îmbunătățirea calității educației și catalizarea unei reconfigurări profunde a învățământului superior românesc. Aceasta contribuie la ambiția țării de a deveni un actor relevant la nivel global și regional din punct de vedere economic și cultural, precum și de a reprezenta un loc cu un nivel de trai și oportunități de angajare decente și atractive pentru cetățenii, rezidenții și vizitatori săi. Mai mult decât atât, în cazul respectării unor principii și valorilor promovate de prezentul document, sunt anticipate o serie de schimbări în viitorul apropiat și de lungă durată.

Astfel, în anul 2025, universitățile românești reprezintă căminul unei populații de studenți și de cadre didactice caracterizată prin diversitate culturală, etnică și intelectuală. Aceasta se regăsește în clase, în clădirile universităților, în laboratoare și în cafenele, precum și online. Limba engleză este acum a doua limbă de comunicare, în mod obișnuit. Numărul de studenți internaționali a crescut semnificativ în ultimul deceniu datorită excelenței dezvoltării a sentimentului de apartenență la comunitate în rândul membrilor; furnizării unui învățământ de înaltă calitate la prețuri foarte competitive; și asigurării unui cost redus de trai. Mulți dintre acești studenți internaționali studiază în mai multe specializări de nișă, devenind competitivi pe piața forței de muncă la nivel mondial, cu noi domenii de studiu în curs de dezvoltare ca potențiale puncte de atracție.

În cadrul instituțiilor de învățământ superior, „internaționalizarea acasă” a devenit un mijloc cheie de asigurare a unei experiențe educaționale relevante pentru toți studenții (naționali sau internaționali). Întregul sistem de învățământ superior a fost transformat în mod pozitiv, astfel încât includ și răspund tendințelor internaționale. Absolvenții sunt cetățeni la nivel mondial, capabili de a se adapta cu ușurință la cerințele mereu în schimbare ale pieței forței de muncă locale și internaționale. Educația le-a permis să își dezvolte aptitudinile, competențele și concepțiile de viață și muncă într-o societate multiculturală, democratică și tolerantă. Acum, studenții au la dispoziție o gamă mai largă de cursuri și module, din care să aleagă, multe dintre ele predate în limbi străine sau online. Atât studenții internaționali, cât și cei naționali aplică la universitățile și modulele alese în mod electronic, utilizează instrumente și conținut online (creat in-house sau importat din alte hub-uri educaționale), și se implică permanent în proiecte interactive prin intermediul cărora se realizează învățarea și atingerea obiectivelor acesteia. Un număr tot mai mare de cadre didactice au reputație internațională și experiență educațională interculturală semnificativă.

Universitățile sunt acum mult mai conectate ca oricând. Multe dintre ele fac parte din consorții sau alianțe menite să le ajute în dezvoltarea dimensiunii internaționale a educației. Accentul pe cooperare este definit în moduri diferite: prin specializare academică; proiecte comune; diplomație culturală și / sau un program de dezvoltare la nivel mondial; precum și a intereselor comune de dezvoltare de instrumente și strategii de branding și marketing a educației deschise comunității internaționale. Indiferent de punctul central al alianțelor, aceste rețele oferă universităților modalități de a coopera în scopul de a fi competitive, astfel încât avantajul individual și binele comun sunt tot mai dificil de distins.

[52] A Vision of an Internationalised Romanian Higher Education Sector in 2025 : www.iemu.forhe.ro

Bazele unei Strategii Naționale

Ecosistemul învățământului superior românesc internaționalizat în 2025 se bazează pe patru fundamente majore:

1. Internaționalizarea este recunoscută și susținută ca un criteriu definitoriu pentru calitate, precum și ca modalitate de a o atinge.

În 2025, internaționalizarea este vizată de o varietate de instituții de învățământ superior în moduri diferite și pentru diverse scopuri. Dar un beneficiu comun de care se bucură toate universitățile internaționalizate este calitatea și relevanța programelor lor. De asemenea, acestea beneficiază de o reputație mai bună acasă și în străinătate.

Internaționalizarea este considerată de cele mai multe universități ca o cale cheie pentru îmbunătățirea calității și a renumelui (inter)național. Instituțiile internaționalizate sunt în general mai apreciate de către potențialii studenți și angajatorii lor, iar standardele de evaluare a calității reflectă în mod adecvat această percepție a distincției dintre instituții și calitatea serviciilor educaționale oferite de către ele. Mobilitatea studenților și schimburile de experiență ale personalului academic au devenit strategii centrale pentru îmbunătățirea calității educației, precum și consolidarea capacității învățământului superior de a pregăti absolvenții pentru societățile globalizate și piețele forței de muncă.

Sistemul de finanțare publică oferă stimulente financiare transparente și generoase pentru instituțiile de învățământ superior care au un palmares internațional dovedit, recunoscând rolul lor în promovarea progresului social și pentru furnizarea de activități de învățământ și de cercetare competitive pe plan internațional. Acesta oferă de asemenea, stimulente pentru acele instituții care își demonstrează angajamentul și derularea etapelor pregătitoare pentru o mai mare implicare în dezvoltarea dimensiunii internaționalizării educației, dar care necesită mai mult sprijin în activitățile lor. Astfel se oferă nu numai recompense pentru cei care au deja rezultate în dezvoltarea internaționalizării, dar și sprijin celor interesați și preocupați de asta (care își doresc atingerea acestor succese).

2. În 2025, autonomia instituțională sporită a dus la o orientare strategică și o mai bună reputație a universităților românești la nivel național și internațional.

Până în 2025, universitățile au utilizat în mod strategic autonomia lor deplină. Deciziile lor financiare, administrative și de reforme curriculare le permite să se adapteze rapid pentru a răspunde unui corp de studenți divers, orientat la nivel global, din ce în ce mai mobil și care pretinde condiții, personal bine pregătit profesional, și forme de sprijin/ servicii de calitate superioară la prețuri competitive. Multe universități și-au diversificat oferta educațională. Unele au sporit intensiv interacțiunile față-în-față, în grupuri mai mici, oferind atenție și îndrumare personalizată studenților. Altele au adoptat MOOCs-urile create fie in-house, fie de către universități de renume mondial, prin externalizarea acestor servicii - și facilitează la nivel local utilizarea lor.

Oricum, cu mai mult personal internațional și predare de către profesioniști non-academici și practicieni în domeniu, flexibilitatea curriculară a crescut. Cursurile modulare și cele de tip blended learning (care permit un mix de metode de predare-învățare ce includ cursuri față-în-față și online) domină secțiunile puternic internaționalizate ale învățământului superior românesc. De asemenea, mobilitatea internațională este o parte integrantă a tuturor programelor universitare, care includ oportunități de mobilitate concepute cu atenție pentru schimburi de studii sau stagii în străinătate.

Acest lucru a fost facilitat, în mare parte, de către universități cu autonomie adecvată pentru a implementa mecanisme și a atrage și a motiva personalul academic de top, fie el internațional sau românesc. Deschiderea lor de a colabora cu alte universități, atât în țară cât și în străinătate, a crescut oferta de diplome duble și în parteneriat.

3. Parteneriatele inter-universitare au facilitat crearea de programe atractive la nivel global.

În 2025, universitățile internaționalizate din România au experimentat deja pe deplin beneficiile proiectelor realizate în colaborare și ale alianțelor pentru consolidarea capacității instituționale și atingerea scopurilor comune.

Ca urmare a eforturilor de a atinge o masă critică de oferte academice și de a îmbunătăți eficiența prin economii de scară, instituțiile de învățământ superior au identificat programe de succes care servesc drept principale puncte de atracție pentru studenții internaționali. În același timp, acestea au reușit să sporească atractivitatea întregului sistem de învățământ superior românesc și nu numai – reputația bună și atractivitatea existinzându-se și asupra celorlalte niveluri ale sistemului educațional. De asemenea, un set de regiuni prioritare de cooperare și promovare au fost identificate la nivel național pentru a eficientiza utilizarea resurselor disponibile direcționate către parteneriate interinstituționale, și pentru a asista instituțiile de învățământ superior în eforturile lor de internaționalizare.

În plus, multe probleme și preocupări sistemice sunt acum abordate în comun. Lucrând împreună pentru a crea nișe de specializare atractive pe plan internațional și pentru a promova alte interese comune, universitățile au contribuit la dezvoltarea procedurilor și atingerea standardelor comune de asigurare a calității. Aceste standarde și proceduri sunt alinate la standardele disciplinare internaționale și Standardele și Directivele Europene pentru Asigurarea Calității, îmbunătățind astfel recunoașterea brand-ului în străinătate și validarea acestuia.

Aceste evoluții au fost facilitate prin punerea în aplicare a unui cadru de reglementare care oferă universităților atât un grad adecvat de libertate, cât și o bază stabilă comună oferită de către stat pentru îmbunătățirea proceselor lor de recunoaștere a învățării anterioare, a practicilor de transfer de credite, precum și dezvoltarea ofertei de diplome cu dublă specializare / în cotutelă.

4. În 2025, autoritățile publice sunt angajate într-un dialog continuu și structurat cu instituțiile de învățământ superior și colaborează îndeaproape cu acestea în scopul internaționalizării educației.

Buna cooperare între comunitatea învățământului superior și autoritățile statului a simplificat procesul de aplicații pentru studenții și cercetătorii internaționali non-UE la programe de studiu în România. Vizele de studiu și de cercetare sunt mai ușor de obținut datorită, pe de-o parte sistemului rapid de monitorizare a studenților și cercetătorilor internaționali de pe teritoriul României, și pe de altă parte datorită procedurilor electronice simplificate adoptate și implementate. De asemenea, serviciile de sprijin oferite studenților și cercetătorilor internaționali din universitățile românești au contribuit semnificativ la facilitarea demersurilor acestora de a se înscrie la programele oferite de instituțiile românești.

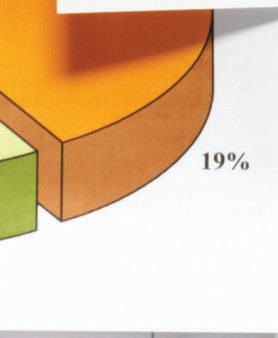
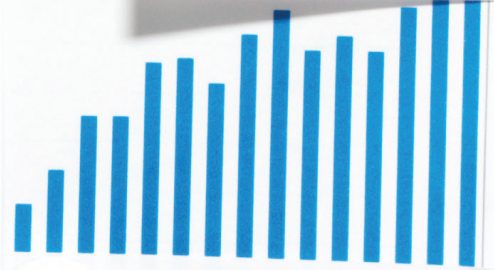
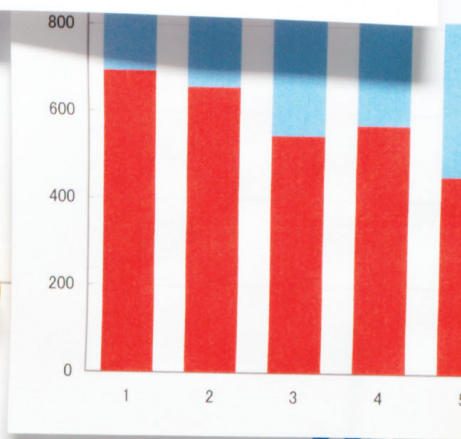
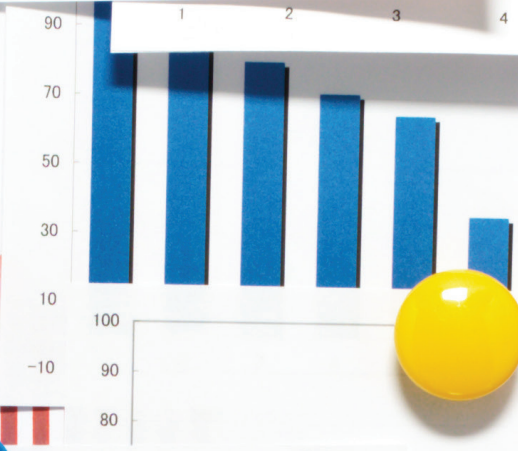
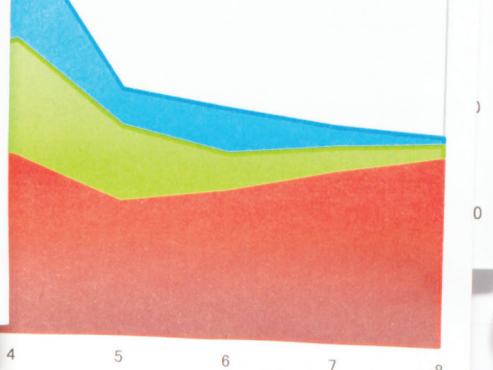
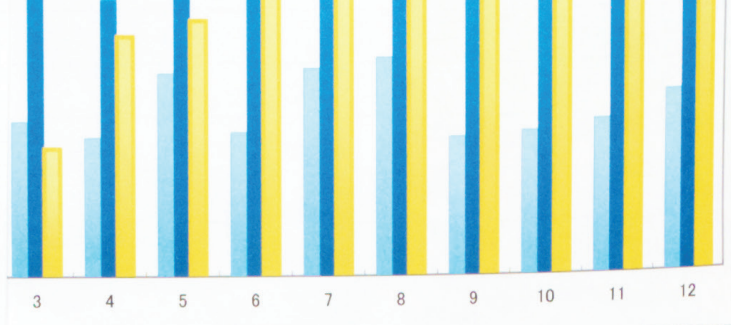
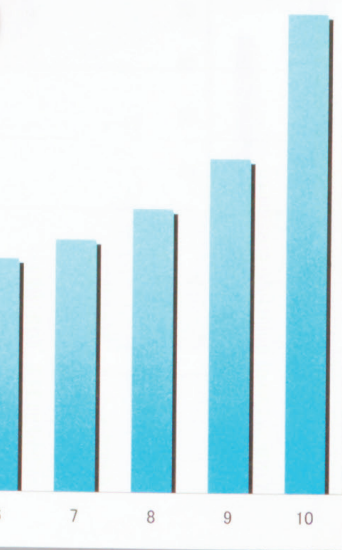
Colaborarea continuă este, de asemenea, esențială pentru consolidarea eforturilor de marketing internațional al universităților. Universitățile au fructificat avantajele geopolitice și culturale din România: calitatea sa de membru în UE și în zona francofonă, precum și istoria

sa multiculturală. În strânsă colaborare cu o vastă rețea de misiuni diplomatice, cele mai dezvoltate universități din punctul de vedere al internaționalizării, își direcționează eforturile de internaționalizare către zone geografice specifice în legătură directă cu cererea pentru anumite specializări și sau țări și regiuni identificate ca fiind prioritare pentru ele.

Comunitățile universitare, inclusiv studenții, personalul academic și non-academic, cercetătorii, angajatorii precum și factorii de decizie publică au dezvoltat foruri de dialog pentru a căuta noi oportunități de internaționalizare, pentru a înțelege potențialele costuri și beneficii, pentru a construi o masă critică de inițiative și pentru a ghida instituțiile participante de-a lungul traseului de învățare.

Concluzie

O viziune larg împărtășită asupra viitorului este temelia unei strategii naționale eficiente pentru a promova internaționalizarea învățământului superior românesc. Această viziune, dezvoltată de un grup mare de stakeholderi, prevede că în anul 2025 învățământul superior românesc va percepe internaționalizarea ca fiind o valoare veritabilă și parte integrantă a calității educației și cercetării. Aceasta este construită pe baza recunoașterii faptului că internaționalizarea este consolidată printr-un efort național comun, un cadru juridic și de reglementare adecvat, și o serie de parteneriate care consolidează instituțiile de învățământ superior la nivel individual și colectiv.



702	383	653	962	1082	910	390	712	530	84
770	401	383	991	971	1100	404	736	550	84



CAPITOLUL 6

550	8
45	7
5	7
52	7
417	7
523	9
417	7

Capitolul 6 – Scopuri, obiective și acțiuni pentru strategia națională de internaționalizare

Acest capitol propune scopuri precise, obiective și acțiuni pentru o strategie națională de internaționalizare. În primul rând, descrie pilonii sau scopurile fundamentale care au fost dezvoltate de-a lungul unui proces complex de consultații a căror rezultat a fost o viziune de internaționalizare a sistemului de învățământ din România descris în Capitolul 5. În al doilea rând propune obiective specifice și acțiuni care reies din analiza contextuală prezentată în capitolele 1- 4; încorporează rezultatele proiectului din 2012-2014 „Politici publice fundamentate în învățământul superior: o premisă necesară pentru dezvoltarea României” și integrează sugestiile pentru o strategie națională oferite de universitățile care au participat atât în proiectul din 2012-2014, cât și în IEMU, din 2014-2015.

Introducere

Analiza contextuală dezvoltată atât în cadrul proiectului IEMU, cât și în cadrul proiectului din 2012-2014 pe tema politicilor publice fundamentate au condus la concluzia că o strategie națională de internaționalizare este esențială pentru a consolida internaționalizarea învățământului superior din România, dacă aceasta este sprijinită corespunzător din punct de vedere financiar. Strategia ar trebui dezvoltată într-un mod transparent, pe baza unui plan anual și a consultărilor cu părți relevante interesate/ stakeholderi. O strategie națională ar trebui să articuleze clar raționamentele, obiectivele și implementarea obiectivelor strategice stabilite, dar și perioadele de implementare și actorii responsabili. Crearea și implementarea unei strategii naționale de internaționalizare a învățământului superior din România va implica un efort concentrat al stakeholderilor de a ajunge la o coordonare mult mai bună a tuturor actorilor relevanți, dar și de a primi sprijinul pentru inițiative instituționale.

Cadrul de lucru se bazează pe informații contextuale relevante de la nivel internațional, național și instituțional și prezintă recomandări, printre care se regăsesc cele elaborate în proiectul din 2012-2014 privind politicile publice fundamentate și în proiectul IEMU. De asemenea, specifică obiective și acțiuni potențiale în conformitate cu viziunea dezvoltată în exercițiul de consultanță participatorie descris în capitolul anterior.

Pilonii Strategiei Naționale

Conform detaliilor din capitolul 5, exercițiul de creare a viziunii a identificat patru piloni sau obiective globale ale unei strategii de internaționalizare:

1. Recunoaștere și suport pentru internaționalizarea învățământului superior – drept criteriu necesar și metodă de atingere a calității.
2. Creșterea autonomiei instituționale pentru a ajunge la o orientare strategică și un statut mai bun al universităților din România în contextul național și internațional.
3. Creșterea numărului și calității parteneriatelor inter-universitare pentru programe mai atractive în contextul global al învățământului superior.
4. Dialog structural susținut între autoritățile publice și instituțiile de învățământ superior și o colaborare mai bună pentru internaționalizare.

Recomandări din partea Instituțiilor de învățământ superior participante în proiectul IEMU^[53]

Rezultatele și recomandările acestei inițiative sunt în strânsă legătură cu cele din proiectul anterior. Celor 20 de instituții participante le-au fost cerute sugestii specifice pentru strategia națională în cadrul raportului lor de autoevaluare; aceste recomandări au fost discutate și în timpul vizitelor de planificare strategică derulate pe perioada implementării proiectului IEMU pentru cele 20 de universități implicate în proiect.

În linii mari, sugestiile universităților pentru strategia națională au adresat obstacolele pe care acestea le-au perceput în calea dezvoltării instituționale în general și a internaționalizării în particular, dar și amenințările pe care le-au putut previziona. Sugestiile lor pot fi grupate în patru categorii principale: modificări legislative/de reglementare, finanțare pentru internaționalizare, modificări ale procesului de evaluare/acreditare, și sprijin guvernamental central pentru promovarea internațională/ marketing internațional.

Modificări legislative/ de reglementare: Un aspect important a fost reprezentat de modificările legislative și amendamentele ulterioare necesare pentru creșterea autonomiei instituționale. Universitățile au exprimat un interes deosebit pentru creșterea autonomiei pe problemele financiare, cu accent pe autonomia privind cheltuielile fondurilor proprii (independente de bugetul de stat) și asupra politicilor cu privire la resursele umane.

De asemenea, universitățile au solicitat simplificarea procedurilor legate de admiterea studenților internaționali, care deocamdată sunt complicate, nefiind transparente și nici eficiente. Acest lucru va necesita cooperarea tuturor ministerelor și agențiilor relevante pentru a ridica barierele legislative care stau în calea fluidizării accesului studenților, cercetătorilor și academicienilor internaționali. De asemenea, va aduce după sine simplificarea procedurilor de obținere a vizei, reducerea întârzierilor pentru primirea permisului de muncă și reducerea costurilor asociate.

Schimbările reglementărilor care afectează programele academice includ modificarea modelului Suplimentului de Diplomă, pentru a corespunde în totalitate standardelor europene, permițând astfel emiterea diplomelor duble și/sau a diplomelor în cotutelă; îmbunătățirea, simplificarea și asigurarea recunoașterii transparente a diplomelor, creditelor și programelor de studiu finalizate în afara României; implementarea programelor de dezvoltare profesională și creșterea capacității/expertizei personalului academic și administrativ în ceea ce privește recunoașterea diplomelor, a creditelor și a abilităților de limbă străină. Instituțiile întrevăd de asemenea nevoia unor reguli clare cu privire la dezvoltarea și acreditarea diplomelor duble. Au fost înaintate mai multe propuneri concrete care ar putea fi integrate într-un eventual plan operațional pentru viitoarea strategie națională.

Finanțare: Universitățile au sugerat că o viitoare strategie națională ar trebui însoțită de un buget multianual, care ar putea completa finanțarea Erasmus+ pentru programele de mobilitate; ar putea fi o completare a fondurilor pentru cercetare internațională și ar putea finanța alte inițiative pentru internaționalizare. A fost sugerat ca aceste fonduri să fie alocate pe bază de merit, după stabilirea unor indicatori relevanți pentru măsurarea progreselor înregistrate în dezvoltarea internaționalizării. Totodată, a fost sugerat ca internaționalizarea să fie considerată o dimensiune cheie la nivel național în momentul alocării fondurilor naționale și structurale.

[53] Lista completă a recomandărilor din partea instituțiilor de învățământ superior participante în proiectul IEMU poate fi consultată în Anexa 4

Accreditarea: Universitățile au recomandat ca strategia națională să adreseze reglementările și procedurile de evaluare/acreditare. Instituțiile au specificat faptul că actualele criterii de evaluare folosite de Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior (ARACIS) nu au o orientare clară spre activitățile de internaționalizare, ca o măsură de îmbunătățire a calității educației. Mai mult decât atât, universitățile consideră că rezultatele evaluării ar trebui să facă parte din mecanismele de finanțare ale învățământului superior, cu recompense specifice pentru universitățile care au performanțe bune în activitățile de internaționalizare, de exemplu dacă au un curriculum internaționalizat, programe predate în limbi străine, programe în co-tutelă, rate înalte de mobilitate, găzduiesc conferințe internaționale etc. De asemenea, pentru a crește gradul de internaționalizare a învățământului superior la nivelul întregului sistem, universitățile care au un plan bine definit de îmbunătățire a activităților și politicilor lor de internaționalizare ar trebui să aibă acces la fonduri naționale specifice.

Sprijin guvernamental pentru marketing-ul învățământului superior din România: Universitățile au exprimat nevoia de a primi sprijin din partea guvernului României pentru a atrage personal academic și studenți de peste hotare (străini). De asemenea, ele au subliniat dorința de a primi sprijin din partea autorităților centrale pentru a se promova și pentru a face cercetări de piață. A fost adusă în discuție și posibilitatea stabilirii unei agenții centrale responsabile de aceste lucruri. Guvernul ar putea identifica regiuni geografice pentru investiții țintite la nivel național (de exemplu, pentru recrutarea studenților internaționali), lăsându-le universităților libertatea de a-și personaliza prioritățile.^[54]

Obiective strategice propuse și acțiuni pentru o Strategie Națională

Obiectiv 1: Recunoașterea internaționalizării ca proces multilateral de dezvoltare a calității învățământului superior și cercetării din România

Acțiuni:

- a. Prioritizarea internaționalizării comprehensive, ca modalitate de a crește calitatea și relevanța sectorului învățământului superior și al cercetării din România, în politicile și strategiile învățământului superior din România.
- b. Includerea criteriilor și indicatorilor privind dimensiunea internațională a educației în procedurile de asigurare a calității și acreditare.^[55]
- c. Simplificarea procedurilor de acreditare a programelor predate în limbi străine, a programelor de limbi moderne aplicate și a programelor organizate în co-tutelă (joint-degrees).
- d. Multiplicarea oportunităților pentru personalul academic, de cercetare și administrativ de participare în programe de schimburi, conferințe internaționale și publicații realizate prin diferite colaborări, pentru a le dezvolta experiența internațională.
- e. Dezvoltarea de instrumente care să crească capacitatea instituțiilor de învățământ superior de a atrage cadre didactice și cercetători internaționali în mobilități de

[54] O perspectivă mai detaliată asupra modalității prin care o astfel de structură de promovare a învățământului superior ar putea fi dezvoltată este disponibilă în documentul intitulat "Blueprint al unei structuri pentru promovarea sistemului de învățământ superior din România" dezvoltat în contextul proiectului IEMU

[55] De verificat sistemul de indicatori de referință cu privire la măsurarea rezultatelor obținute în demersurile de dezvoltare a dimensiunii internaționale a educației elaborat în cadrul proiectului IEMU și disponibil online, pe site-ul proiectului : www.iemu.forhe.ro/; accesat în noiembrie 2015;

predare sau cercetare sau pentru ocuparea unor poziții temporare sau definitive în cadrul universității .

- f. Sprijinirea colaborării pentru cercetarea internațională și asistarea instituțiilor de învățământ superior în accesarea fondurilor Horizon 2020, în conformitate cu Strategia Națională pentru Cercetare, Dezvoltare și Inovare a României.
- g. Recompensarea internaționalizării în cadrul corpului studentesc; stabilirea obiectivelor realiste și alocarea resurselor pentru creșterea numărului de studenți incoming pentru urmarea unor programe de studiu sau derularea unor perioade de mobilitate scurte (de obținere de credite de studiu/credit mobility).
- h. Oferirea oportunităților de dezvoltare profesională la nivel național și orientare către serviciile studentești specifice studenților internaționali, precum și asigurarea fondurilor necesare pentru aceste servicii, care ar trebui să includă acțiuni de integrare a studenților atât în campus, cât și în afara lui.

Părți interesate (stakeholderi) și responsabili

- Ministerul Educației și Cercetării Științifice;
- Agenția Română pentru Asigurarea Calității în Învățământului Superior (ARACIS);
- Autoritatea Națională pentru Cercetare Științifică (ANCS);
- Centrul Național de Recunoaștere și Echivalare a Diplomelor (CNRED);
- Instituțiile de învățământ superior;
- Alte instituții naționale relevante/stakeholderi (ex. Ministerul Afacerilor Externe).

Obiectiv 2: Pregătirea studenților pentru a deveni cetățeni activi, responsabili sociali, apti să facă față tuturor aspectelor vieții într-o societate globală.

Acțiuni:

- a. Sprijinirea creării și implementării unui sistem național de recompense concepute pentru a stimula și premia performanțele privind internaționalizarea curriculei, a metodelor pedagogice de predare-învățare folosite și a rezultatelor învățării pentru toți studenții;
- b. Crearea recompenselor pentru stimularea înmulțirii formelor de cooperare între universitățile din România și angajatorii internaționali (companii, instituții internaționale, ONGuri, etc), pentru a pregăti studenții din punct de vedere profesional pentru o piață globalizată a muncii;
- c. Stimularea mobilității outgoing pentru a sprijini dobândirea unei experiențe internaționale de către studenții din România;
- d. Recompensarea dezvoltării programelor și cursurilor în cotutelă.
- e. Recompensarea și sprijinirea instituțiilor de învățământ superior pentru crearea unui mediu multicultural în campus și în afara lui.

Părți interesate (stakeholders) și responsabili

- Ministerul Educației și Cercetării Științifice (MECS)
 - Autoritatea Națională pentru Calificări (ANC)
 - Ministerul Afacerilor Externe (MAE).
- f. Crearea de oportunități pentru stagii de practică internaționale și pentru programe

- cu o componentă de activitate practică mare ;
- g. Facilitarea oportunităților și a sprijinului pentru învățarea limbilor străine atât pentru personalul academic și non-academic, cât și pentru studenți;
- h. Sprijinirea inițiativelor de învățare informală și non-formală care ajută la dezvoltarea comunicării interculturale și a spiritului civic democratic.

Părți interesate (stakeholderi) și responsabili

- Instituțiile de învățământ superior;
- Sectorul privat (business);

Obiectiv 3: Îmbunătățirea vizibilității și atractivității învățământului superior din România, precum și a statutului său la nivel internațional.

Acțiuni:

- a. Asigurarea continuității și a dezvoltării permanente a portalului Study in Romania, în mod special pentru studenții și personalul proveniți din regiuni considerate prioritare (ex. prin oferirea de sprijin pentru mentenanța permanentă a portalului);
- b. Simplificarea procedurilor de admitere și a procedurilor de obținere a vizelor; scurtarea perioadelor și evitarea întârzierilor în obținerea permisului de muncă; și reducerea costurilor asociate acestora, în mod special pentru studenții și personalul care provin din regiuni considerate prioritare;
- c. Facilitarea recunoașterii creditelor/ rezultatelor învățării și încurajarea parcurgerii unor trasee flexibile de învățare;
- d. În conformitate cu prevederile documentului “Blueprint al unei structuri pentru promovarea sistemului de învățământ superior din România”, stabilirea unei entități care să preia coordonarea activităților de promovare a învățământului superior în străinătate, în colaborare cu alte instituții guvernamentale / structuri non-guvernamentale relevante și instituții de învățământ superior (de exemplu: cele ce au demarat deja inițiative în acest sens). Această entitate ar trebui mandată să realizeze studii de piață pentru identificarea regiunilor geografice care ar trebui să devină ținte prioritare pentru promovarea învățământului superior din România.
- e. În conformitate cu prioritățile geografice identificate, alocarea fondurilor pentru sprijinirea promovării, mobilității și cooperării cu aceste zone. Reactivarea portalului pentru Registrul Național al Calificărilor în Învățământul Superior (RNCIS) și optimizarea acestuia pentru o audiență internațională.
- f. Încurajarea instituțiilor de învățământ superior să găzduiască conferințe științifice internaționale și evenimente în România.

Părți interesate (stakeholderi) și responsabili

- Ministerul Educației și Cercetării Științifice (MECS);
- Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior (ARACIS);
- Autoritatea Națională pentru Calificări (ANC) ;
- Ministerul Afacerilor Externe (MAE);
- Instituțiile de învățământ superior.

Obiectiv 4: Promovarea, sprijinirea și recompensarea instituțiilor de învățământ superior care încheie și mențin parteneriate strategice pentru internaționalizarea predării/ învățării, cercetării și intensificarea implicării în societate a absolvenților.

Acțiuni:

- a. Asigurarea stabilității cadrului legal al învățământului superior și garantarea autonomiei instituționale (în ceea ce privește managementul academic, financiar și cel al resurselor umane) pentru a le permite instituțiilor de învățământ superior să dezvolte și să implementeze strategii și programe de internaționalizare și pentru a le sprijini în acest demers.
- b. Facilitarea unor mecanisme transparente și diverse de suport pentru colaborare și parteneriate strategice cu instituțiile de învățământ superior din regiunile prioritare și pentru dezvoltarea de programe academice considerate prioritare.
- c. Facilitarea dialogului și oferirea recompenselor pentru colaborările dintre instituțiile de învățământ superior din România ce contribuie la dezvoltarea rețelelor, precum și pentru alianțele și parteneriatele interinstituționale (naționale sau dincolo de granițe) pentru internaționalizare.
- d. Crearea unui premiu prestigios pentru recompensarea rezultatelor în internaționalizare obținute de instituțiile de învățământ superior sau de programele de studiu;
- e. Asigurarea că recompensele pentru eforturile și activitățile de internaționalizare sunt alocate atât pentru instituțiile care au deja rezultate deosebite, cât și pentru acelea care demonstrează angajamentul și disponibilitatea de a se implica complet în internaționalizare, dar au nevoie de mai mult sprijin, aspect relevat de indicatori de transparență;^[56]
- f. Încurajarea standardizării și digitizării procedurilor administrative;
- g. Îmbunătățirea legăturii dintre universități și autoritățile locale/ regionale, pentru a crește sprijinul oferit de către acestea din urmă pentru internaționalizarea învățământului superior.
- h. Explorarea opțiunilor de finanțare din fonduri regionale a inițiativelor ce contribuie la creșterea internaționalizării (de ex. pentru dezvoltarea campusului prin construcția de noi cămine studențești)

Părți interesate (stakeholderi) și responsabili

- Ministerul Educației și Cercetării Științifice (MECS);
- Ministerul Finanțelor Publice (MFP);
- Autoritatea Națională pentru Calificări (ANC) ;
- Ministerul Afacerilor Externe (MAE);
- Instituțiile de învățământ superior.

Acțiuni:

- i. Dezvoltarea strategiilor fundamentate pe evidențe, de internaționalizare instituțională, concomitent cu colectarea datelor necesare pentru formularea strategiei; monitorizarea continuă și autoevaluarea folosind indicatori recunoscuți și utilizați la nivel internațional (a se vedea documentul cu indicatorii internaționalizării)
- j. Recompensarea personalului academic și administrativ implicat în activități de

[56] Vezi documentul "Indicatori de referință cu privire la internaționalizarea educației"

internaționalizare de tipul predare, cercetare sau muncă administrativă.

Părți interesate (stakeholderi) și responsabili

- Instituțiile de învățământ superior

Obiectiv 5: Asigurarea că strategia națională pentru internaționalizare este sprijinită de alte politici naționale și corelată cu acestea

Acțiuni:

- a. Conectarea inițiativelor existente de promovare a României în general, sau a anumitor sectoare (destinație economică, turistică, etc) cu promovarea peste hotare a învățământului superior din România, păstrând consecvența cu politicile publice din sectoarele relevante, cum ar fi afaceri internaționale, migrație, economie, etc.
- b. Identificarea și examinarea tuturor politicilor publice (legislație, reglementări, strategii, etc) cu impact direct asupra internaționalizării învățământului superior pentru a verifica coerența și consecvența acestora în raport cu obiectivele privind internaționalizarea educației.
- c. Dezvoltarea unor mecanisme de cooperare între diverse părți interesate (stakeholderi), pentru identificarea soluțiilor care adresează și rezolvă lipsa de consecvență a politicilor și a programelor.
- d. Consolidarea inițiativelor existente de colectare a datelor și dezvoltarea unui sistem robust de colectare a informațiilor statistice, astfel încât instituțiile de învățământ superior să își potențeze politicile/strategiile de internaționalizare la nivel național și instituțional.

Părți interesate (stakeholderi) și responsabili

- Ministerul Educației și Cercetării Științifice (MECS);
- Ministerul Finanțelor Publice (MFP);
- Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior (ARACIS);
- Autoritatea Națională pentru Calificări (ANC) ;
- Autoritatea Națională pentru Cercetare Științifică (ANCS);
- Ministerul Afacerilor Externe (MAE);
- Instituțiile de învățământ superior.

Pașii următori

Pentru finalizarea unei politici naționale care încorporează rezultatele acestui raport și care ia în considerare scopurile, obiectivele și acțiunile sugerate, sunt propuse următoarele acțiuni cheie:

- a. În conformitate cu acest cadru, mandatarea unei entități responsabile de implicarea stakeholderilor - inclusiv a ministerelor relevante, instituțiilor de învățământ superior, ONGurilor, studenților, profesorilor, părinților și companiilor private - care să lucreze împreună pentru finalizarea unei strategii de internaționalizare a învățământului superior din România pentru o adoptare ulterioară de către Guvernul României.
- b. În conformitate cu acest cadru, mandatarea unei entități responsabile de implicarea stakeholderilor - inclusiv ministere relevante, instituții de învățământ superior,

ONGuri, studenți, profesori, părinți și companii private - care să lucreze împreună pentru finalizarea unei strategii de internaționalizare a învățământului superior din România care să fie ulterior adoptată de către factorii decizionali relevanți.

- c. Asigurarea că strategia include obiective pe termen mediu și lung și stabilește priorități cu termene și rezultate clare (de ex. mobilitate, parteneriate, etc).
- d. Stabilirea unei entități responsabile de coordonarea implementării strategiei naționale, după adoptarea acesteia, cu responsabilități clare și specifice, în conformitate cu propunerea din documentul “Blueprint al unei structuri pentru promovarea sistemului de învățământ superior din România”
- e. Asigurarea disponibilității unor mecanisme și resurse adecvate pentru finanțarea implementării strategiei.
- f. Asumarea angajamentului unui dialog inclusiv susținut cu stakeholeri relevanți pentru implementarea strategiei și realizarea unei evaluări internaționale la jumătatea trimestrului.

Listă tabele și figuri

Tabel 1 - Obiectivele stabilite de România în contextul Strategiei Europa 2020 și nivelul indicatorilor aferenți acestora pentru anul universitar 2013-2014	20
Figura 1 - Evoluția mobilității studenților Erasmus+ (mobilități outgoing) Sursă: ANPCDEFP	31
Figura 2 - Evoluția mobilităților Erasmus+ (incoming și outgoing) Sursă: ANPCDEFP	32
Figura 3 - Evoluția mobilităților de personal (misiuni de predare și formarea personalului) Sursă: ANPCDEFP	33

ANEXE

Anexa 1 - Autori

Experții internaționali și naționali

Experții internaționali

- **Eva Egron Polak** – este Secretar General al Asociației Internaționale a Universităților (IAU), organizație non-guvernamentală din cadrul UNESCO Paris. Reunind Instituții și Asociații de Învățământ Superior din toate regiunile, IAU și-a luat angajamentul de a consolida învățământul superior din întreaga lume, organizând un forum global pentru lideri din domeniu, realizând cercetări și analize, diseminând informația și oferindu-și susținerea pentru a face învățământul superior de calitate disponibil pentru toți. Având experiență îndelungată în cooperarea internațională în învățământul superior, și actualmente fiind Secretar General al IAU, Eva Egron-Polak a adus majoritatea problemelor curente din învățământul superior în dezbaterile pe tema politicilor din învățământul superior care au luat amploare la ora actuală la nivel global, cum ar fi internaționalizarea, învățământul superior transfrontalier, învățământul superior pentru dezvoltare sustenabilă, și acces echitabil la învățământul superior, etc. Înainte de intrarea în IAU, Eva Egron-Polak a fost Vice-Președinte (internațional) al Asociației Universităților și Colegiilor din Canada. A studiat în Cehia, Canada și Franța.
- **Madeleine Green** – este Membru Senior în cadrul Asociației Internaționale a Universităților (IAU) și Membru Senior al NAFSA: Asociația Educatorilor Internaționali și Consultant Senior în cadrul Fundației Teagle din New York, fiind și consultant independent în același timp. Consultanța oferită de ea se concentrează pe politici educaționale, management și leadership instituțional, internaționalizare și managementul schimbării. Dr. Green are o carieră de 35 de ani în cadrul Consiliului American al Educației, organizația “umbrelă” a învățământului superior din SUA. Din 1991 până în 2010 a fost Vice-Președintele Consiliului pe Inițiative Internaționale, dezvoltând și implementând programele internaționale ale acestei structuri, pe care a reprezentat-o în forumuri naționale și internaționale și coordonând eforturile acestuia de implicare în organizații, instituții și alături de lideri din întreaga lume

În trecut a fost Vice-Președinte al Inițiativelor Instituționale și Internaționale și a fost responsabilă de programele de leadership ale Consiliului American și de programele internaționale. În perioada 1990 – 1991, Dr. Green a ocupat funcția de președinte interimar al Mount Vernon College (Washington DC). De asemenea, ea a fost membră a comitetelor de conducere a trei instituții de învățământ superior din SUA: Juniata College (PA) între 2003 și 2012, Sweetbriar College (VA) între 1995 și 2003 și Wilson College (PA) între 1988 și 1995. Green a ocupat și funcții de conducere în cadrul Asociației Internaționale a Universităților și Forumul pentru Studii în Străinătate. Lucrările lui Madeleine Green în management și leadership în învățământul superior, probleme globale ale învățământului superior și internaționalizare sunt publicate în întreaga lume. Dr. Green este fluentă în limba franceză și vorbitoare de spaniolă la nivel nativ, este deținătoare a unei Licențe magna cum laude în cadrul Harvard University și a unui Doctorat în cadrul Columbia University, ambele în Literatură Franceză.

- **Hans de Wit** - este Director al Centrului pentru Internaționalizarea Învățământului Superior din cadrul Universității Cattolica Sacro Cuore din Milano, Italia, și Profesor (lector) pe Internaționalizarea Învățământului Superior în cadrul Școlii de Economie și Management a Hogeschool van Amsterdam (Universitatea de Științe Aplicate Amsterdam). Este de asemenea consultant particular în cadrul De Wit International Higher Education Consultancy. Hans de Wit este Cercetător Asociat al Nelson Mandela Metropolitan University (NMMU), în Port Elisabeth, Africa de Sud. Este Editor fondator al Jurnalului de Studii în Educație Internațională (Asociația pentru Studii în Educație Internațională/ Editura SAGE) și membru al Comitetului Editorial Științific al RUSC, Revista de Universidad y Sociedad de Conocimiento. A scris și a colaborat la scrierea diverselor cărți și articole pe tema educației internaționale și este implicat activ în evaluare și consultanță în educația internațională pentru organizații precum Comisia Europeană, UNESCO, Banca Mondială, IMHE/OECD.

Hans de Wit este membru fondator și fost Președinte al Asociației Europene a Educației Internaționale (EAIE). În prezent este Membru al Comitetului Director al Serviciilor Educaționale Mondiale (New York), Membru al Comitetului ESL TOEFL din 2011, Co-Președinte al Grupului Special de Interese - Cercetare în Educația Internațională a EAIE. De asemenea, este membru al juriului pentru diverse premii, printre care Premiul Tony Adams Scholarship, Premiul pentru Internaționalizare prin Tehnologie oferit de Consiliul American al Educației și SUNY COIL, și Comitetul Premiilor IEASA pentru Excelență în Internaționalizare.

- **Giorgio Marinoni** – cu o experiență profesională de aproape zece ani în învățământul superior, Giorgio Marinoni a dobândit expertiză mai ales în domeniul internaționalizării și în politici și reforme ale învățământului superior, cu precădere la nivel european. El a dezvoltat și a coordonat un program de mare amploare: Proiectul Informațional Reforma III a Învățământului Superior (Europe 2020 și Procesul Bologna), finanțat de Comisia Europeană. Principalul obiectiv al acestui proiect a fost să sprijine implementarea instituțională a reformelor din învățământul superior, mai ales cele adoptate în cadrul Procesului Bologna, în rândul Statelor Membre UE, a statelor EEA și statelor partenere Tempus. Are experiență în coordonarea proiectelor multilaterale la nivel internațional, cu implicarea diversilor stakeholderi din învățământul superior și cu implicarea instituțiilor publice și private de învățământ superior, a rețelelor instituțiilor de învățământ superior, asociațiilor studențești, guvernelor naționale și regionale.

Experiența lui în domeniul cercetării include participarea în proiecte de cercetare (ESN survey 2007: Generation Mobility) care măsoară impactul experiențelor de mobilitate asupra mentalității studenților și asupra modalității lor de gândire cu privire la diferite aspecte sociale, politice, religioase, spirit civic activ, etc. Are un trecut academic științific cu patru ani de experiență în cercetare științifică și publicații în jurnale recenzate de experți. De asemenea, a participat în proiecte de cercetare și dezvoltare.

Experți naționali

- **Monica Calotă** - începând din anul 2005, este director al Agenției Naționale pentru Programe Comunitare pe departamentul educațional și de orientare vocațională, instituție publică reprezentantă a Comisiei Europene și a Ministerului Educației Naționale și responsabilă de implementarea programelor de educație, training

vocațional și pentru tineri. În trecut a fost coordonator al Agenției Naționale Socrates (Director Adjunct din 1999) și al Agenției Naționale pentru programe Leonardo da Vinci (2004-2005). În prezent, Agenția Națională este reprezentanta Comisiei Europene în calitate de delegat pentru noile programe Erasmus+ (2014-2020). Începând cu anul 2001, Monica Calotă a fost manager al diverselor programe finanțate prin Phare și mecanisme de finanțare EEA, având scopul de a le oferi instituțiilor de învățământ din România oportunități și finanțare pentru dezvoltarea cooperării internaționale cu instituții similare, prin programe de mobilitate a studenților și a profesorilor sau prin proiecte de cooperare instituțională, adiționale fondurilor Erasmus. De asemenea, Monica Calotă este membru al Team Europe România, având expertiză în diverse domenii, cum ar fi: educație, training, management de proiect, politici publice și programe de cooperare europeană în educație, dezvoltare profesională și pentru tineri.

- **Ligia Deca** - este cercetător în cadrul unui program doctoral în științe politice la Universitatea din Luxemburg, având ca arie de expertiză procesul de Europeanizare și internaționalizarea învățământului superior. Ligia Deca a coordonat implementarea cadrului strategic de dezvoltare a internaționalizării învățământului superior din România în proiectul IEMU, implementat de Unitatea Executivă pentru Finanțarea Invățământului Superior, a Cercetării, Dezvoltării și Inovării (UEFISCDI) din România. În trecut, Ligia Deca a fost coordonatorul Secretariatului Bologna (2010-2012), care a sprijinit activitățile Procesului Bologna din perioada 2009-2012 și a pregătit Conferința Ministerială de la București din 2012 și cel de-al Treilea Bologna Policy Forum. În perioada 2008-2010 a fost Președintele Organizației Studenților din Europa (ESU). De asemenea, ea a lucrat ca expert pe politici publice în cadrul European Quality Assurance Register for Higher Education (EQAR) și a fost implicată ca expert extern în diverse proiecte ale Consiliului Europei și Comisiei Europene.
- **Cristina-Ramona Fiț** - este expert politici publice în cadrul Unității Executive pentru Finanțarea Invățământului Superior, a Cercetării, Dezvoltării și Inovării (UEFISCDI) specializată pe politici de internaționalizare a învățământului superior și implementare a Procesului Bologna. Co-autoare a studiului "Internationalisation of Higher Education in Romania", dezvoltat în cadrul UEFISCDI, și co-autoare de articole privind internaționalizarea educației, echitatea și Procesul Bologna în România (publicație Springer) și a studiului Internaționalizarea Învățământului Superior, în cadrul căruia a realizat studiul de caz privind România (publicat de Parlamentul European). În trecut a fost Vicepreședintă a Alianței Naționale a Organizațiilor Studențești din România. A activat ca Expert PR în domeniul drepturilor omului, femeilor, minorităților și grupurilor etnice în cadrul Agenției de Dezvoltare Comunitară "Împreună" și Asociației pentru Promovarea Drepturilor Femeilor Rome E-Romnja. Absolventă a Universității de Vest din Timișoara și a Institutului Diplomatic Român..
- **Mihai Korka** – Profesor de Statistică Aplicată și Afaceri Internaționale, Departamentul de Statistică și Econometrie, Academia de Studii Economice. Fost Secretar de Stat pe probleme de învățământ superior în cadrul Ministerului de Educație, fost Director General al Ministerului de Educație (responsabil de sectorul învățământului superior) și fost Prorector al Academiei de Studii Economice din București, responsabil de relații internaționale. Domeniile sale principale de expertiză sunt: Statistica, Economia Internațională, Macroeconomia, Managementul universitar, Evaluarea academică a proiectelor de cercetare și training. De asemenea, a fost reprezentantul României

în cadrul grupului de lucru BFUG.

- **Dumitru Miron** – în prezent este Profesor Dr. Decan al Facultății de Economie și Afaceri Internaționale, cu experiență vastă în cercetare (10 proiecte de cercetare și dezvoltare), publicații academice (21 de cărți și peste 30 de lucrări publicate în jurnale și anale ale conferințelor recenzate de experți la nivel național și internațional) și guvernanta academică (membru al Grupului Bologna Follow-up, fost prorector al Academiei de Studii Economice din București și Secretar de Stat pe probleme de Învățământ Superior și Integrare Europeană din cadrul Ministerului Educației și Cercetării în perioada 2005-2007). De asemenea membru al Team Europe România, Dumitru Miron a susținut cursuri de politici comerciale internaționale și economia Uniunii Europene.
- **Zeno Reinhardt** – este expert senior pe relații internaționale în cadrul Școlii Naționale de Studii Politice și Administrative și Consilier Senior în cadrul Ministerului Educației Naționale pe probleme de învățământ superior. Fost bursier Fullbright și USAID (ECESP), Doctorand în Managementul Afacerilor în cadrul Academiei de Studii Economice din București și absolvent al unui program de licență în Administrație Publică în cadrul Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca. Zeno Reinhardt are 15 ani de experiență profesională în management și guvernanta academică, o activitate semnificativă în domeniul educației și al cercetării în Statele Unite ale Americii, și numeroase articole și publicații științifice pe tematici precum internaționalizarea educației și managementul universitar. De asemenea, el a fost autorul unui curs elaborat în colaborare cu UEFISCDI în 2011, “Internaționalizarea Învățământului Superior”.

Anexa 2 – Lista celor 20 de universități partenere în cadrul proiectului IEMU

Nr. Crt.	Universități partenere	Tipul universității	Oraș
1	Universitatea "Babeș-Bolyai", Cluj -Napoca	Publică	Cluj-Napoca
2	Universitatea "Alexandru Ioan Cuza" din Iași	Publică	Iași
3	Academia de Studii Economice din București	Publică	București
4	Universitatea Tehnică "Gh. Asachi" din Iași	Publică	Iași
5	Universitatea de Vest din Timișoara	Publică	Timișoara
6	Universitatea "Lucian Blaga" din Sibiu	Publică	Sibiu
7	Universitatea Politehnica Timișoara	Publică	Timișoara
8	Universitatea Maritimă din Constanța	Publică	Constanța
9	Universitatea "Dunărea de Jos" din Galați	Publică	Galați
10	Universitatea "Ștefan cel Mare" din Suceava	Publică	Suceava
11	Universitatea "Petru Maior" Târgu-Mureș	Publică	Târgu Mureș
12	Universitatea "Aurel Vlaicu" din Arad	Publică	Arad
13	Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară, Cluj-Napoca	Publică	Cluj-Napoca
14	Universitatea Tehnică de Construcții București	Publică	București
15	Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară "Ion Ionescu de la Brad" din Iași	Publică	Iași
16	Universitatea Româno-Americană	Privată	București
17	Școala Națională de Studii Politice și Administrative, București	Publică	București
18	Universitatea Ovidius din Constanța	Publică	Constanța
19	Universitatea din Pitești	Publică	Pitești
20	Universitatea "Valahia" din Târgoviște	Publică	Târgoviște

Anexa 3 - Exercițiul de viziune – Carduri factorii schimbării

CONTEXTUL GLOBAL

1. Îmbătrânirea și creșterea numerică a populației globale

- a. Numărul persoanelor care au atins sau au depășit vârsta de 65 de ani se va tripla până în 2050.
- b. Estimările proiectează o creștere a populației globale, în aceeași perioadă, de 38% - în special în țările în curs de dezvoltare din Africa și Orientul Mijlociu.
- c. Țările vestice și națiunile est-europene vor trece, în schimb, printr-o perioadă de declin al populației. Conform unei prognoze, în 2030 populația României va fi de 17,6 mil., ceea ce reprezintă o descreștere de 12,4% prin comparație cu 2012.

2. Întărirea regionalizării

- a. În calitatea sa de model (uneori contestat) al regionalizării, Uniunea Europeană va continua să exercite o influență importantă asupra altor națiuni.
- b. Un exemplu în acest sens este Procesul Bologna din învățământul superior, pe care unele regiuni s-au arătat interesate să îl ia ca model pentru viitor.
- c. Alte zone ale lumii, precum Asia (ASEAN), Africa și anumite regiuni ale Americii de Sud (Grupo Montevideo) și-au afirmat interesul de a întări, în viitor, colaborarea regională în sfere diverse.

3. Expansiunea continuă a globalizării și migrației

- a. Capacitatea tehnologică în creștere va intensifica globalizarea în sferile economică, culturală și socială, generând mai multă competiție, dar și mai multă colaborare.
- b. Astăzi, 232 mil. persoane (1 persoană din 30) trăiesc în afara țării în care s-au născut. Rata de creștere de peste 50% pe parcursul ultimilor 25 de ani va continua în același ritm, conform estimărilor.
- c. Numărul refugiaților în 2014 este estimat la 50 mil. de persoane, dintre care jumătate sunt copii.

4. Importanța cunoașterii pentru dezvoltarea economică și pentru competitivitate

- a. Persoanele cu un nivel ridicat de educație vor reprezenta, și pe viitor, o resursă cheie în economia cunoașterii. Prin urmare, calitatea educației și cercetării va constitui un factor critic pentru succesul economic.
- b. Economiiile care fac investiții ridicate în cunoaștere din America de Nord, OECD sau Asia cheltuiesc cam 6% din PIB în acest scop, într-un ritm care crește cu 1-2 puncte procentuale anual.
- c. În Europa, 7 țări angajează peste 40% din forța de muncă națională în activități bazate pe cunoaștere.

5. Răspândirea conflictelor religioase, interculturale și etnice

- a. Datorită globalizării, migrația va continua să se intensifice, conducând la formarea de noi popoare și comunități multiculturale și multietnice.
- b. Răspândirea fundamentalismului religios și a atacurilor teroriste vor genera noi conflicte inter- și intranaționale.

6.Expansiunea digitizării

- a. În 2013, 76% dintre gospodăriile din UE dispuneau de internet cu bandă largă – de la numai 48% în 2008. Conexiunile cu bandă largă sunt prezente în 87-88% dintre gospodăriile din țările nordice și din Marea Britanie, în 62% dintre cele portugheze și 54% dintre cele din Bulgaria.
- b. Cu toate acestea, în 2013, 63% dintre copiii de 9 ani din Uniune mergeau la școli care nu dispuneau de lărgime de bandă și de echipamente digitale adecvate.

MEDIUL ÎN SCHIMBARE AL Î.S.

7.Responsabilizarea instituțiilor de învățământ superior

- a. Reformele din învățământul superior din aproape toate statele Europei au impus noi măsuri de responsabilizare față de stat și/sau comunitate.
- b. Din ce în ce mai frecvent, responsabilitatea este concepută ca o consecință firească a autonomiei instituționale extinse; precum și ca o condiție esențială pentru creșterea încrederii în educația superioară.

8.Deplasarea costurilor învățământului superior spre studenți

- a. Datorită înmatriculărilor în creștere și reducerii finanțării publice, o proporție tot mai mare a costului educației superioare este pusă pe umerii studenților și familiilor lor aproape peste tot în lume.
- b. Una dintre consecințele acestei stări de fapt va fi răspândirea mentalității de consumator a studenților.
- c. Urmând aceeași logică, învățământul superior fi privit tot mai mult ca un bun privat, mai curând decât unul public.

9.Diversificarea surselor de finanțare

- a. În 8 dintre cele 28 de state membre ale UE, finanțarea publică pentru învățământul superior a scăzut în ultimul an; cel mai probabil, va continua să scadă și pe viitor.
- b. Ca atare, universitățile vor fi îndemnate frecvent să își diversifice sursele de finanțare prin taxe de studiu (pentru studenții din țară și din străinătate), contracte de cercetare, patente, strângerea de fonduri de la alumni și alte strategii similare.
- c. Va crește și accentul pus pe eficiență și pe raportul dintre calitatea și costurile educației, fapt care va întări identificarea învățământului superior cu sectorul generic de servicii.
- d. Structura cursurilor și programelor va fi dictată în mai mare măsură de preocuparea pe termen scurt față de raportul dintre cerere și ofertă.

10.Impactul ierarhizărilor universitare

- a. Prezența instituțiilor universitare în ierarhizări și alte tipuri de rankings va afecta mai puternic percepția privind reputația și profilul acestora.
- b. Va crește presiunea de a investi timp și bani pentru a obține un loc mai bun în clasamente sau pentru a ajunge acolo, în ultimul caz mai ales prin imitarea instituțiilor de succes.
- c. Formulele de ierarhizare vor pune accentul pe internaționalizare drept criteriu de clasare, folosind indicatori de tipul co-autorului internațional sau al numărului de studenți ori profesori din străinătate.

11.Răspândirea învățământului superior privat și pentru-profit

- a. Furnizorii de învățământ superior privați, majoritatea non-profit, reprezintă astăzi o treime din totalul instituțiilor de profil din lume.
- b. În Europa Centrală și de Est, numărul lor a crescut de la aproape 0 la aproape o treime; la nivelul continentului, proporția este de 16%.
- c. Expansiunea sectorului pentru-profit va înteți dezbaterile privind valoarea publică a învățământului superior și moralitatea realizării de profituri din educație.

12.Alinierea învățământului superior la piața muncii

- a. Mai multe țări vor suferi de o „nepotrivire a aptitudinilor”: deja, în Coreea de Sud, India sau Japonia nu există destule posturi pentru absolvenții de învățământ superior; în alte țări și regiuni, angajatorii nu găsesc destui candidați calificați pentru posturile disponibile.
- b. Din ce în ce mai des, se încearcă rezolvarea problemei „aptitudinilor personale și sociale” (creativitate, comunicare interculturală, management de proiect) prin stagii de practică, învățare în comunitate, învățarea pe întreg parcursul vieții și cursuri antreprenoriale.

13.Acces, echitate și incluziune

- a. Anumite grupuri sociale nu sunt bine deservite de instituțiile de învățământ superior tradiționale. Printre acestea se numără studenții din familii cu venit redus, imigranții, sau membrii unor grupuri marginale și, în anumite țări, femeile și tinerii din mediul rural.
- b. A crescut cererea de oportunități de învățământ pe întreg parcursul vieții, de soluții alternative de educație superioară și de programe de recalificare și dezvoltare personală și culturală.

14.Utilizarea tehnologiei, a resurselor educaționale deschise, a învățării mixte (inclusiv a MOOC)

- a. Tehnologia transformă radical predarea și învățarea, promițând pedagogii flexibile, învățare individualizată și sprijin personalizat pentru studenți. Studii recente din SUA și Marea Britanie arată că studenții ar putea prefera învățarea mixtă versiunilor față-în-față sau exclusiv online.
- b. Noile tehnologii au deschis calea pentru forme noi de furnizori de educație (cum ar fi cei finanțați de industrie), cursuri deschise de masă online (MOOC) și tipuri diverse de certificare (certIFICATE, embleme).
- c. Există, în prezent (2014), peste 3.800 cursuri MOOC în întreaga lume – o cifră dublă față de anul anterior. Primii trei furnizori în domeniu au avut 12 milioane de utilizatori înscriși, cu o medie pe curs de 43.000 studenți.

15.Recunoașterea transnațională a calificărilor

- a. Mobilitatea studenților și cea din domeniul pieței muncii au mărit miza recunoașterii transnaționale a calificărilor superioare, care reprezintă acum o provocare globală.
- b. Există deja instrumente internaționale obligatorii în domeniu, precum Convenția de la Lisabona. Directiva UE privind recunoașterea certificărilor profesionale simplifică recunoașterea calificărilor profesionale reglementate în Europa.

16.Învățământul superior ca instrument diplomatic (de soft power)

- a. Anumite națiuni au început să trateze dimensiunea internațională a învățământului superior ca pe o extensie a politicii externe. Agenții special create în domeniu se bucură de alocări bugetare semnificative și operează zeci de centre de informare în întreaga lume. British Council, de exemplu, dispune de un buget de aproape 1 miliard Euro și de 70 de centre în 53 de țări.
- b. Și din astfel de motive, state europene precum Germania, Finlanda și Norvegia își păstrează învățământul universitar gratuit sau foarte ieftin; în timp ce alte țări – printre care Danemarca, Suedia și Olanda – compensează taxele de studiu ridicate printr-o abundență de burse.
- c. Tot mai multe delegații ministeriale din străinătate (e.g., Ministerele Comerțului, Afacerilor Externe, Culturii etc.) includ acum și lideri din domeniul învățământului superior.

17. Așteptări privind rezolvarea provocărilor globale

- a. În măsură din ce în ce mai mare, educația superioară este chemată să contribuie la societatea globală, oferind soluții pentru schimbarea climatică, penuria de resurse sau provocările demografice.
- b. Agendele internaționale în materie de învățământ superior (ale UNESCO sau UE, de exemplu), precum și anumite inițiative multinaționale în domeniu (precum European Institute of Innovation and Technology [EIT] sau Knowledge and Innovation Communities [KICs]), sunt menite să susțină pregătirea studenților pentru provocările globale.

18.Impactul politicilor publice din domenii diverse asupra învățământului superior

- a. Din ce în ce mai frecvent, politicile din educația superioară sunt motivate de rațiuni economice și politice, cum ar fi acelea care privesc imigrația sau angajarea.
- b. Preocupările privind angajabilitatea, inovarea și accesul la mână de lucru cu calificare înaltă vor implica proactiv ministrii din domenii diverse – mai ales afacerile externe, justiție și economie – în educația superioară.

SCHIMBĂRI ÎN SISTEMELE ȘI INSTITUȚIILE DE Î.S.

19.Noi forme de guvernare sistemică și instituțională

- a. În schimbul unui plus de autonomie instituțională, guvernele pretind mai multă responsabilitate socială de la instituțiile de învățământ superior, condiționându-le finanțarea de performanță și evaluându-le calitatea.
- b. Se pune tot mai mare preț pe strategiile instituționale, pe aptitudini de management și pe capacitatea de leadership.

20. Diversificarea instituțională

- a. Creșterea înmatriculărilor și încercarea de a ține costurile sub control au dus la presiuni crescânde din partea decidenților de a diferenția instituțiile de învățământ superior în funcție de misiune (de ex., instituții de cercetare, predare, profesionale).
- b. Pe de altă parte, în măsura în care universitatea de cercetare rămâne standardul pentru instituțiile de clasă globală, cercetarea va continua să fie

privită ca o emblemă a excelenței.

21. Accentul pe asigurarea calității

- a. Conform UNESCO, aproximativ jumătate dintre statele lumii și-au dezvoltat sisteme de asigurare a calității în ultimii 10-20 de ani. În prezent, există 21 de agenții de asigurare a calității în Africa, 14 în statele arabe, 31 în regiunea Asia-Pacific și 40 în Europa.
- b. Intensificarea cooperării internaționale și importanța crescută a recunoașterii calificărilor au condus la crearea de rețele regionale de asigurare a calității și/sau acreditare, precum și la internaționalizarea acestor domenii (prin eliberarea de certificate internaționale).

22. Înmulțirea rețelelor internaționale și a parteneriatelor strategice

- a. Tot mai multe instituții apelează la rețele și parteneriate pentru a beneficia de avantaje comune și a își mări capacitatea instituțională.
- b. Parteneriatele au, din ce în ce mai des, o natură multinațională și multilaterală, incluzând uneori sectorul industrial, sectorul public sau pe cel non-guvernamental.
- c. Rețelele specializate naționale și regionale și-au sporit importanța pentru promovarea colaborării în cercetare și predare.

23. Calitatea predării, a rezultatelor învățării și a învățării centrate pe student

- a. Învățământul superior trece printr-o schimbare de paradigmă – deplasarea accentului dinspre predare spre învățare, mai precis spre învățarea centrată pe student.
- b. Schimbarea de paradigmă este reflectată și în faptul că tot mai multe programe de studii sunt definite în termeni de rezultate ale învățării; și tot mai multe state adoptă cadre naționale ale calificărilor.
- c. Anumite țări, precum Marea Britanie, au început să adopte politici de profesionalizare a predării în învățământul superior, precum certificarea pedagogică.

24. Cererea de servicii studențești de calitate ridicată

- a. Serviciile pentru studenți – admitere, eliberarea de documente, sprijin financiar, orientare, sănătate, testare, activități sociale etc. – devin o parte centrală a preocupărilor universităților.
- b. Clasamentele internaționale acordă o pondere crescândă serviciilor de acest tip, fapt care pune asupra universităților presiuni pentru profesionalizarea furnizării lor.

25. Importanța crescândă a cercetării și inovării

- a. Pentru a spori investițiile în economie, din ce în ce mai multe regiuni și state investesc în cercetare și inovare.
- b. Țările OECD își vor întări și pe viitor dimensiunea internațională și capacitatea sistemelor de cercetare, prin planuri pe termen lung privind infrastructurile, printr-o mai bună coordonare inter-instituțională, sau prin crearea de platforme colaborative.

26. Îmbătrânirea profesoratului

- a. În Europa, marea parte a clasei profesorilor universitar îmbătrânește, fapt care

generează provocări de tipul facilitării pensionării sau atragerii de noi membri de calitate.

- b. Profesoratul viitorului va fi mai mobil și mai internațional, pe măsură ce instituțiile de învățământ superior se vor concentra pe recrutarea de talente din întreaga lume.

27. Relevanța valorilor și a eticii

- a. Schimbările rapide sociale, tehnologice și științifice și climatul de incertitudine și ambiguitate pe care acestea îl creează conduc la dileme etice complexe (de exemplu, reconcilierea dreptului la viață privată cu siguranța personală și națională).
- b. Dimensiunea etică a politicilor și a strategiilor din învățământul superior va deveni tot mai pregnantă, atât în conducerea instituțiilor, cât și în organizarea curriculumului.

SCHIMBĂRI ÎN Î.S. INTERNAȚIONAL

28. Mobilitatea studenților

- a. Politicile de la nivelul UE, procesul Bologna și strategiile multor state europene se concentrează asupra mobilității studenților – atât cei care vin, cât și cei care pleacă. În Europa, aproximativ 10% dintre studenți au experiență internațională, în timp ce ținta stabilită de miniștrii Bologna este de 20%. Câteva țări au depășit deja cifra din urmă.
- b. La nivel global, numărul studenților care studiază pentru a obține o diplomă în afara țării lor va ajunge la 7,5 mil. în 2025 (de la 3,5 mil. în momentul de față).

29. Mobilitatea profesorilor

- a. Peste 50.000 de profesori europeni participă anual la schimburi internaționale în cadrul programului Erasmus.
- b. Aproximativ 120.000 de profesori și cercetători internaționali vizitează anual Statele Unite în scopuri educaționale și științifice.

30. Educația transfrontalieră

- a. Educația transfrontalieră – campusuri și programe organizate în străinătate, cu sau fără parteneri locali – crește constant: în 2014 au fost identificate 253 de asemenea entități în 24 state membre ale UE.
- b. În Europa, Marea Britanie, Franța și Polonia se numără printre principalii furnizori de astfel de servicii de educație, în timp ce Grecia, Spania și Ungaria sunt printre beneficiarii principali.

31. Educația în engleză (în țări de altă limbă)

- a. Engleza nu mai este doar limba cercetării, ci și a educației: numărul de cursuri predate în limba engleză în Europa a crescut constant, până la cifra actuală de aproximativ 8.800.
- b. Deși actualmente doar 1,3% dintre studenții europeni studiază în engleză în țări de altă limbă, în Olanda, statele nordice și în țările baltice cifrele sunt mult mai ridicate.

32. Proliferarea programelor de studiu comune / duble

- a. Programele de studii duble sau comune au devenit o parte centrală a strategiilor

- de internaționalizare. Odată cu finanțarea prin Erasmus+, este de așteptat ca numărul lor să crească substanțial, mai ales la nivel post-licență.
- b. Numărul programelor comune din Aria Europeană a Învățământului Superior era estimat la 2.500 la finele deceniului trecut, de când a crescut cu, probabil, în jur de o cincime.

33. Internaționalizarea cercetării

- a. Echipele de cercetare sunt, din ce în ce mai des, internaționale în privința componenței lor, fapt care reflectă, printre altele, relevanța globală a temelor investigate.
- b. Analizele bibliometrice indică creșterea colaborării științifice internaționale și a co-autoratului.

Anexa 4 – Recomandări din partea instituțiilor de învățământ superior participante în proiectul IEMU

Documentul sumarizează sugestiile cu privire la conținutul strategiei naționale de internaționalizare colectate în cadrul Întâlnirilor de Planificare Strategică organizate în cadrul celor 20 de instituții de învățământ superior din România.

Sugestii pentru strategia națională

1. Simplificarea procedurilor de admitere a studenților internaționali incoming

Aceasta este prima prioritate care poate fi ușor identificată, pentru că a fost menționată de 18 din 20 de universități. Acestea consideră că procedurile actuale pentru recrutarea studenților internaționali incoming sunt prea complicate și obstrucționează atât mobilitatea, cât și internaționalizarea universităților din România.

Mai concret, universitățile identifică probleme în procedurile ministeriale cu privire la recrutarea studenților străini care aplică pentru programe de studiu și emiterea vizelor: procesul este complicat, de lungă durată, nu este transparent și nici eficient.

Instituțiile au conceput câteva sugestii pentru rezolvarea acestei probleme:

- Universitățile ar trebui aibă autonomia să decidă studenții pe care îi vor admite, sau ar trebui stabilită o entitate din afara Ministerului Educației și Cercetării Științifice, care să se ocupe de admiterea studenților. Dacă entitatea este subordonată Ministerului, ar trebui să fie independentă, și să colaboreze de exemplu cu Conferința Rectorilor;
- Fiecare universitate ar trebui să aibă posibilitatea emiterii directe a scrisorii de acceptare.
- Fiecare universitate ar trebui să beneficieze de pregătirea profesională și suportul necesare la nivel național pentru aspecte precum admiterea, creditele internaționale și recunoașterea legitimității acestora, procedura de acceptare și alte proceduri importante pentru admiterea studenților internaționali, în contextul descentralizării procesului la nivelul universităților, conform sugestiei de la primul punct.
- În cazul în care procesul va rămâne centralizat, Ministerul ar trebui să demareze mai devreme procedura de emiterie a scrisorii de acceptare (instituțiile ar vrea să primească o listă cu cei acceptați din partea Ministerului, însă unele aplicațiile sunt procesate de universități, iar altele de Minister, ceea ce înseamnă că universitățile nu au o imagine de ansamblu).
- Perioada răspunsurilor cu privire la aplicațiile studenților este o mare problemă. Studenții pot aplica pe întreaga perioadă a anului, însă universitățile nu au dreptul să le trimită către Minister până în luna iulie. Din acest motiv, rămâne foarte puțin timp pentru luarea deciziilor, informarea studenților și pregătirea acestora pentru mutarea în România. Un astfel de exemplu a fost acela al unui student care a așteptat 18 luni pentru rezultatul aplicației lui/ei. Procesul ar trebui organizat în așa fel încât să poată permite evaluarea dosarelor la începutul lunii ianuarie.
- În România, studenții care aplică pentru mobilitatea programului de studiu se pot înscrie pentru programele complete de studiu doar în octombrie. Recrutarea studenților internaționali ar putea fi asistată doar dacă ar exista o procedura legislativă care să permită începerea studiilor din semestrul al doilea.

- Ministerul ar trebui să le ofere universităților accesul la baza de date NARIC pentru echivalențe educaționale, astfel ca acestea să înțeleagă calificările studenților internaționali veniți din țările mai puțin cunoscute.
- Verificarea eligibilității aplicațiilor ar trebui să fie separată de verificarea securității. Acestea sunt procese distincte, iar deciziile asupra lor ar trebui luate separat.
- În general, sistemul pentru admiterea studenților ar trebui să fie mai transparent.
- Perioada necesară emiterii vizelor și a diplomelor ar trebui scurtată.
- Ministerul Afacerilor Externe ar trebui să creeze un punct de legătură între instituțiile de învățământ superior, pentru a sprijini procesul de obținere a vizelor (în prezent, contactul este realizat prin intermediul Ministerului Educației și Cercetării Științifice, ceea ce îngreunează și complică procesul foarte tare) și să informeze în timp util instituțiile de învățământ superior cu privire la țările emitente cu posibile restricții de securitate.
- Studenții nu pot obține vize pentru a studia limba engleză înainte de începerea cursului sau a programului lor de studiu; aceștia pot studia doar limba română. Acest aspect limitează recrutarea (mai ales) din țările din afara Europei și din afara spațiului anglofon, unde nivelul scăzut al limbii engleze ar putea fi o problemă.

2. Relaxarea constrângerilor și reglementărilor legislative: mai multă autonomie (inclusiv autonomie financiară reală) și proceduri birocratice simplificate în mod special pentru recrutarea studenților și a personalului

Aceasta este ce-a de-a doua prioritate, raportată de 14 din cele 20 de universități, și este în strânsă legătură cu prima prioritate. Legislația României este percepută de universități ca fiind mult prea restrictivă și procedurile birocratice îngreunează diferite procese: recrutarea studenților, conform detaliilor de mai sus, recrutarea personalului și, în general, managementul financiar. Autonomia universitară există în România, dar există într-un context al unei legislații naționale foarte rigide și care împiedică autonomia universitară. Acest lucru limitează într-o oarecare măsură dezvoltarea inițiativelor de internaționalizare la nivel instituțional.

Lipsa autonomiei în ceea ce privește angajarea personalului presupune faptul că universitățile pot oferi foarte puține recompense profesorilor și cercetătorilor internaționali. Unele universități corelează această problemă cu atragerea personalului internațional și cu salariile scăzute ale personalului și cercetătorilor începători din instituțiile de învățământ superior din România, comparativ cu alte țări membre ale Uniunii Europene; și sugerează ca Ministerul să revizuiască legea cu privire la nivelurile salariilor în cadrul universităților, pentru a le permite universităților să ofere salarii competitive personalului internațional. Cu toate acestea, autonomia în managementul propriilor venituri ar rezolva această problemă.

3. Creșterea fondurilor pentru procesul de internaționalizare (mobilitate outgoing mobility, cercetare, etc.)

O altă prioritate identificată de jumătate din universități (10 din 20) este nevoia de a crește fondurile pentru procesul de internaționalizare.

Universitățile subliniază în mod special faptul că mobilitatea studenților outgoing este acoperită doar de fonduri ale programului Uniunii Europene și faptul că fondurile pentru activitățile de cercetare sunt prea scăzute, ceea ce îngreunează

participarea universităților în consorțiile internaționale de cercetare și implicit la internaționalizarea cercetării.

Trei universități au sugerat că Guvernul ar trebui să stabilească un buget multianual specific pentru internaționalizare.

4. Creșterea atractivității sistemului educațional din România pentru studenții și personalul academic din străinătate și sprijinirea instituțiilor de învățământ superior în eforturile de promovare (de ex. studiile de piață pentru recrutarea studenților internaționali)

A patra prioritate identificată de aproape jumătate din universități (9 din 20) este nevoia de a crește atractivitatea sistemului educațional din România pentru studenții și personalul academic de peste hotare.

Pe lângă soluționarea problemelor detaliate în prioritatea 1, universitățile au nevoie de ajutorul Guvernului național, în mod special sub forma studiilor de piață, pentru a se promova în străinătate și a recruta studenți internaționali.

Șase universități au sugerat că o posibilă soluție ar fi stabilirea unei agenții centrale responsabilă cu promovarea și marketingul internațional a instituțiilor de învățământ superior din România, în timp ce trei universități au sugerat că este necesară o strategie națională de recrutare a studenților internaționali și că rețeaua de alumni internaționali ai universităților din România ar trebui utilizată mai eficient, pentru a "vinde" beneficiile studiului în România.

5. Crearea unor reglementări clare și a finanțării pentru programele în cotutelă (joint) și/sau cu dublă specializare

Aproape jumătate din universități (9 din 20) subliniază faptul că în prezent în România nu există finanțare și reglementări clare pentru programele joint sau cu dublă specializare. Altfel spus, nu există un cadru legal pentru dezvoltarea programelor în cotutelă (joint). Astfel, universitățile sugerează modificarea legislației pentru a permite acreditarea programelor joint și pentru a le simplifica pe cele cu dublă specializare.

6. Relația între criteriile de evaluare și activitățile de internaționalizare

Aproximativ o treime din universități (6 din 20) susțin că actualele criterii de evaluare folosite de ARACIS, agenția națională pentru asigurarea calității, ar trebui să se concentreze pe activitățile de internaționalizare și că rezultatele ar trebui să facă parte din mecanismele de finanțare ale învățământului superior la nivel național, cu recompense pentru universitățile cu performanțe bune în anumite activități de internaționalizare, cum ar fi programe internaționalizate, diplome duble, rate înalte ale mobilității, găzduirea conferințelor internaționale, etc.

Aceste recompense ar putea fi financiare, și nu numai, dacă instituțiile de învățământ superior ar putea beneficia de mai multă flexibilitate în cheltuirea propriilor fonduri pentru a motiva personalul și pentru a oferi salarii mai atrăgătoare personalului internațional, etc.

7. Alte sugestii

Patru universități raportează anumite contradicții, care ar trebui clarificate, între legislația națională și regulile europene pentru programele internaționale, însă

acestea nu identifică și nu oferă detalii cu privire la aceste contradicții. Trei universități sugerează crearea unui sistem stabil de alocarea a bugetului guvernamental dedicat îmbunătățirii serviciilor pentru studenți.

În mod surprinzător, doar patru universități percep crearea unei strategii naționale, cu priorități clare și realizabile, ca un obiectiv în sine. Cu toate acestea, prin faptul că au adresat toate problemele detaliate mai sus, unele sunt în mod implicit sau explicit în favoarea unei strategii naționale care să le permită depășirea obstacolelor și stimularea eforturilor.

Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013

Investește în oameni!

Internaționalizare, echitate și management universitar pentru un învățământ superior de calitate (IEMU)

**Unitatea Executivă pentru Finanțarea Învățământului Superior,
a Cercetării, Dezvoltării și Inovării (UEFISCDI)**

Noiembrie 2015

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod obligatoriu poziția oficială a Uniunii Europene sau a Guvernului României

ISBN 978-606-94118-2-7

 **PROSPECTIVE**
PRESS